ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

მეთორმეტე გამოცემა

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

სსაკ. კ. ა. (გ) ც. კ-თან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის
ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალი

თბილისი

ი. სტალინი

ლენინიზმის საკითხები

თარგმანი
მეთერთმეტე რუსული გამოცემიდან

სახელმწიფო გამომცემლობა
პოლიტიკური ლიტერატურის სექტორი
1 9 5 1

საანგარიშო მოხსენება პარტიის XVII ყრილობას საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ

1934 წ. 26 იანვარი

I

მსოფლიო კაპიტალიზმის კვლავ მიმდინარე კრიზისი და საბჭოთა კავშირის საგარეო მდგომარეობა

ამხანაგებო! XVI ყრილობის შემდეგ სამ წელზე მეტმა განვლო. ძალიან დიდი პერიოდი არ არის. მაგრამ ის უფრო მეტად, ვიდრე რომელიმე სხვა პერიოდი, ალსავსეა შინაარსით. მე ვფიქრობ, რომ უკანასკნელი ათი წლის არც ერთი პერიოდი არ იყო ისე მდიდარი მოვლენებით, როგორც ეს პერიოდი.

ეკონომიურ დარგში ეს წლები იყო კვლავ მიმდინარე მსოფლიო ეკონომიური კრიზისის წლები. კრიზისმა მოიცვა არა მარტო მრეწველობა, არამედ სოფლის მეურნეობაც მთლიანად. კრიზისი მძვინვარებდა არა მარტო წარმოებისა და ვაჭრობის სფეროში. ის გადადიდა აგრეთვე კრედიტისა და ფულის მიმოქცევის სფეროში და თავდაყირა დააყენა საკრედიტო და სავალუტო ურთიერთობა, რომელიც ქვეყნებს შორის იყო დამყარებული. თუ წინათ აქა-იქ კიდევ დავობდნენ—არის თუ არ არის მსოფლიო ეკონომიური კრიზისიო, ახლა უკვე აღარ დავობენ ამაზე, რადგან მეტისმეტად თვალსაჩინოა კრიზისის არსებობა და მისი გამანადგურებელი მოქმედება. ახლა უკვე სხვაზე დავობენ — შეიძლება გამოსვლა კრიზისიდან თუ არ არის გამოსავალი, და თუ გამოსავალი არის, — როგორ უნდა განხორციელდეს იგი.

პოლიტიკურ დარგში ეს წლები იყო როგორც კაპიტალისტურ ქვეყნებს შორის, ისე ამ ქვეყნების შიგნით ურთიერთობის შემდგომი გამწვავების წლები. იაპონიის ომი ჩინეთთან და მანჯურიის ოკუპაცია, რომლებმაც გაამწვავეს ურთიერთობა შორეულ აღმოსავლეთში; ფაშიზმის გამარჯვება გერმანიაში და რევანშის იდეის ზეიმი, რომლებმაც გაამწვავეს ურთიერთობა ევროპაში; იაპონიისა და გერმანიის გამოსვლა ერთა ლიგიდან, რამაც ახალი ბიძგი მისცა შეიარაღებათა ზრდას და იმპერიალისტური ომისათვის მზადებას: ფაშიზმის დამარცხება ესპანეთში, რაც ერთხელ კიდევ მოწმობს, რომ რევოლუციური კრიზისი მწიფდება და ფაშიზმი სრულიადაც

არ არის დღეგრძელი, — ასეთია საანგარიშო პერიოდის უმნიშვნელოვანესი ფაქტები. გასაკვირველი არ არის, რომ ბურჟუაზიული პაციფიზმი ოდნავ ფეთქავს, ხოლო განიარაღების ტენდენციები აშკარად და პირდაპირ იცვლება შეიარაღებისა და მისი გაძლიერების ტენდენციებით.

ეკონომიურ შერყევათა და სამხედრო-პოლიტიკურ კატასტროფათა ამ აბობოქრებულ ტალღებში სსრ კავშირი დგას ცალკე, როგორც სალი კლდე, და განაგრძობს თავის საქმეს — სოციალისტურ მშენებლობას და ბრძოლას მშვიდობის შენარჩუნებისათვის. თუ იქ, კაპიტალისტურ ქვეყნებში, ჯერ კიდევ მძვინვარებს ეკონომიური კრიზისი, სსრ კავშირში გრძელდება აღმავლობა როგორც მრეწველობის დარგში, ისე სოფლის მეურნეობის დარგში. თუ იქ, კაპიტალისტურ ქვეყნებში, გაფაციცებული მზადებაა ახალი ომისათვის მსოფლიოს და გავლენის სფეროების ახალი გადანაწილების მიზნით, სსრ კავშირი განაგრძობს სისტემატურ შეუპოვარ ბრძოლას ომის საფრთხის წინააღმდეგ და მშვიდობისათვის, ამასთან არ შეიძლება ითქვას, რომ სსრ კავშირის მეცადინეობას ამ დარგში არავითარი წარმატება არ ჰქონდეს.

ასეთია საერთაშორისო მდგომარეობის საერთო სურათი ამჟამად.

გადავიდეთ კაპიტალისტური ქვეყნების ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობის ძირითადი მონაცემების განხილვაზე.

1. ეკონომიური კრიზისის მოძრაობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში

ახლანდელი ეკონომიური კრიზისი კაპიტალისტურ ქვეყნებში ყველა ანალოგიური კრიზისისაგან, სხვათა შორის, იმით განსხვავდება, რომ იგი ყველაზე მეტად ხანგრძლივი და გაჭიანურებულია. თუ წინათ კრიზისები 1 — 2 წლის განმავლობაში ამოიწურებოდა, ახლანდელი კრიზისი აი უკვე მეხუთე წელია გრძელდება, წლითი-წლობით ანადგურებს კაპიტალისტური ქვეყნების მეურნეობას და სწოვს მას წინა წლებში დაგროვილ ჯონს. საკვირველი არაა, რომ ეს კრიზისი ყველა კრიზისზე უმძიმესია.

რით აიხსნება თანამედროვე სამრეწველო კრიზისის ეს უმაგალითოდ გაჭიანურებული ხასიათი?

ეს აიხსნება უწინარეს ყოვლისა იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი მოედო უკლებლივ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანას, გააძნელა რა ქვეყანათა ერთი ჯგუფის მანევრირება მეორეთა ხარჯზე.

მეორეც, ეს აიხსნება იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი გადაეხლართა აგრარულ კრიზისს, რომელიც მოედო უკლებლივ ყველა აგ-

რარული და ნახევრად-აგრარულ ქვეყანას, რასაც არ შეეძლო არ გაერთულებინა და არ გაეღრმავებინა სამრეწველო კრიზისი.

მესამეც, ეს აიხსნება იმით, რომ აგრარული კრიზისი გაძლიერდა ამ ხნის განმავლობაში და მოედო სოფლის მეურნეობის ყველა დარგს, მათ შორის მეცხოველეობას, და მიიყვანა ის დეგრადაციამდე, მანქანებიდან ხელით შრომაზე გადასვლამდე, ტრაქტორის ცხენით შეცვლამდე, ხელოვნური სასუქის გამოყენების მკვეთრად შემცირებამდე, ხოლო ზოგჯერ სავსებით უარყოფამდეც კი, რამაც უფრო მეტად გააჭიანურა სამრეწველო კრიზისი.

მეოთხეც, ეს აიხსნება იმით, რომ მრეწველობაში გაბატონებული მონოპოლიური კარტელები ცდილობენ შეინარჩუნონ მაღალი ფასები საქონელზე, — გარემოება, რომელიც განსაკუთრებით მტკივნეულსა ხდის კრიზისს და ხელს უშლის საქონლის მარაგის გასაღებას.

დასასრულ, — და ეს მთავარია, — ეს აიხსნება იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი მიმდინარეობს კაპიტალიზმის **საერთო** კრიზისის პირობებში, როდესაც კაპიტალიზმს უკვე აღარა აქვს და არ შეიძლება ჰქონდეს არც ძირითად სახელმწიფოებში, არც კოლონიებსა და დამოკიდებულ ქვეყნებში ის ძალა და სიმტკიცე, რაც მას ჰქონდა ომამდე და ოქტომბრის რევოლუციამდე, როდესაც კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობამ იმპერიალისტური ომისაგან მემკვიდრეობად მიიღო საწარმოთა ქრონიკული დაუტვირთველობა და უმუშევართა მილიონიანი არმიები, რომელთაგან განთავისუფლება მას აღარ ძალუძს. ასეთია ის გარემოებანი, რომლებმაც განსაზღვრეს ახლანდელი სამრეწველო კრიზისის უაღრესად გაჭიანურებული ხასიათი.

ამავე გარემოებებით აიხსნება ის ფაქტიც, რომ კრიზისი არ შეიჭიფარგლა წარმოებისა და ვაჭრობის სფეროთი და მოედო აგრეთვე საკრედიტო სისტემას, ვალუტას, სავალო ვალდებულებათა სფეროს და სხვ., დაამსხვრია რა ტრადიციულად დამყარებული ურთიერთობა როგორც ცალკეულ ქვეყნებს შორის, ისე ცალკეულ ქვეყნებში არსებულ სოციალურ ჯგუფებს შორის.

დიდი როლი შეასრულა აქ საქონლის ფასების დაცემამ. მიუხედავად მონოპოლიური კარტელების წინააღმდეგობისა, ფასების დაცემა სტიქიური ძალით იზრდებოდა, ამასთან ფასები ეცემოდა უწინარეს ყოვლისა და ყველაზე მეტად არაორგანიზებულ საქონელმფლობელთა — გლეხების, ხელოსნების, წვრილი კაპიტალისტების საქონელზე, და მხოლოდ თანდათან და უფრო ნაკლებად — ორგანიზებულ საქონელმფლობელთა — კარტელებში გაერთიანებუ-

ლი კაპიტალისტების საქონელზე. ფასების დაცემამ აუტანელი გახადა მოვალეების (მრეწველნი, ხელოსნები, გლეხები და სხვ.) მდგომარეობა და, პირიქით, კრედიტორები უმაგალითო პრივილეგიურ მდგომარეობაში ჩააყენა. ასეთ მდგომარეობას უნდა გამოეწვია და ნამდვილადაც გამოიწვია ფირმებისა და ცალკეულ მეწარმეთა კოლოსალური გაკოტრება. უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში ამ ნიადაგზე დაიღუპა ათიათასობით სააქციო საზოგადოება ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, გერმანიაში, ინგლისში, საფრანგეთში. სააქციო საზოგადოებათა გაკოტრებას მოჰყვა ვალუტების გაუფასურება, რამაც რამდენადმე შეამსუბუქა მოვალეთა მდგომარეობა. ვალუტების გაუფასურებას მოჰყვა სახელმწიფოს მიერ ლეგალიზებული გადაუხდელობა როგორც საგარეო, ისე საშინაო ვალებისა. ისეთი ბანკების კრახი, როგორიც არის დარმშტადტისა და დრეზდენის ბანკები გერმანიაში, კრედიტ-ანშტალტი ავსტრიაში, და ისეთი კონცერნებისა, როგორიც არის კრეიგერის კონცერნი შვეციაში, ინსულ-კონცერნი ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში და სხვ., — ყველასათვის ცნობილია.

გასაგებია, რომ ამ მოვლენებს, რომლებმაც შეარყიეს საკრედიტო სისტემის საფუძვლები, უნდა მოჰყოლოდა და ნამდვილადაც მოჰყვა კრედიტებისა და უცხოეთის სესხების გადასახდელთა შეტანის შეწყვეტა, მოკავშირეთა ვალების გადასახდელთა შეტანის შეწყვეტა, კაპიტალის ექსპორტის შეწყვეტა, საგარეო ვაჭრობის ახალი შეკვეცა, საქონლის ექსპორტის ახალი შეკვეცა, საგარეო ბაზრებისათვის ბრძოლის გაძლიერება, სავაჭრო ომი ქვეყნებს შორის და — დემპინგი. დიახ, ამხანაგებო, დემპინგი. მე ვლაპარაკობ არა საბჭოთა მოჩვენებითს დემპინგზე, რომლის შესახებ სულ ამ ცოტა ხნის წინათ ხმის ჩახლეჩამდე გაჰკიოდა ევროპისა და ამერიკის კეთილშობილი პარლამენტების ზოგიერთი კეთილშობილი დეპუტატი. მე ვლაპარაკობ ნამდვილ დემპინგზე, რომელსაც ახლა მიმართავს თითქმის ყველა «ცივილიზებული» სახელმწიფო, რის შესახებაც კეთილგონივრულად სდუმან ეს მამაცი და კეთილშობილი დეპუტატები.

გასაგებია აგრეთვე, რომ ამ დამანგრეველ მოვლენებს, რომლებიც თან სდევს სამრეწველო კრიზისს და რომლებიც გაიშალა წარმოების სფეროს გარეშე, არ შეეძლოთ თავის მხრივ გავლენა არ მოეხდინათ სამრეწველო კრიზისის მსვლელობაზე მისი გაღრმავებისა და გართულების აზრით.

ასეთია სამრეწველო კრიზისის მოძრაობის საერთო სურათი.

აი ზოგიერთი ციფრი ოფიციალური მასალიდან, რომლებიც ასურათებენ სამრეწველო კრიზისის მოძრაობას საანგარიშო პერიოდში.

სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა პროცენტობით 1929 წლის მიმართ:

	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სსრ კავშირი	100	129,7	161,9	184,7	201,6
ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები .	100	80,7	68,1	53,8	64,9
ინგლისი	100	92,4	83,8	83,8	86,1
გერმანია	100	88,3	71,7	59,8	66,8
საფრანგეთი	100	100,7	89,2	69,1	77,4

ეს ცხრილი, როგორც ხედავთ, თავისთავად მეტყველებს.

იმ დროს, როცა ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა წლითი-წლობით ეცემოდა 1929 წლის დონესთან შედარებით და მან მხოლოდ 1933 წელს დაიწყო ცოტაოდენი გამოსწორება, თუმცა კიდევ შორს არის იმისაგან, რომ მიაღწიოს 1929 წლის დონეს, სსრ კავშირის მრეწველობა წლითი-წლობით იზრდებოდა და განუწყვეტელი ალმავლობის პროცესს განიცდიდა.

იმ დროს, როცა ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა გვიჩვენებს 1933 წლის დამლევისათვის 1929 წლის დონესთან შედარებით თავისი პროდუქციის მოცულობის **შემცირებას** საშუალოდ 25 და უფრო მეტი პროცენტით, სსრ კავშირის მრეწველობა ამ ხნის განმავლობაში ორჯერ და უფრო მეტად **გაიზარდა**, ე. ი. 100 პროცენტზე მეტად. **(ტაში).**

ამ ცხრილის მიხედვით შეიძლება გვეჩვენოს, რომ ოთხი კაპიტალისტური ქვეყნიდან ინგლისი ყველაზე ხელსაყრელ მდგომარეობაში იმყოფება. მაგრამ ეს მთლად მართალი არ არის. თუ ავიღებთ ამ ქვეყნების მრეწველობას და შევადარებთ მას ომამდელ დონესთან, რამდენადმე სხვა სურათს მივიღებთ.

ეი სათანადო ცხრილი.

სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა პროცენტობით ომამდელი დონის მიმართ:

	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სსრ კავშირი . . .	100	194,3	252,1	314,7	359,0	391,9
ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები .	100	170,2	137,3	115,9	91,4	110,2
ინგლისი	100	99,1	91,5	83,0	87,5	85,2
გერმანია	100	113,0	99,8	81,0	67,6	75,4
საფრანგეთი	100	139,0	140,0	124,0	96,1	107.6

როგორც ხედავთ, ინგლისსა და გერმანიის მრეწველობამ ჯერ კიდევ ვერ მიაღწია ომამდელ დონეს, მაშინ როდესაც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა და საფრანგეთმა გადააჭარბეს მას რამდენიმე პროცენტით, ხოლო სსრ კავშირმა ამ პერიოდის განმავლობაში გაზარდა — გაადიდა თავისი სამრეწველო პროდუქცია ომამდელ დონესთან შედარებით 290%-ზე მეტად. (ტაში).

მაგრამ ამ ცხრილებიდან კიდევ ერთი დასკვნა გამომდინარეობს.

იმ დროს, როცა ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა, დაწყებული 1930 წლიდან და განსაკუთრებით 1931 წლიდან, გამუდმებით ეცემოდა და 1932 წელს ყველაზე დიდი დაცემის წერტილს მიაღწია, — 1933 წელს მან იწყო რამდენადმე გამოსწორება და ამაღლება. თუ ავიღებთ თვიურ ცნობებს 1932 და 1933 წლების მიხედვით, ისინი უფრო მეტად ადასტურებენ ამ დასკვნას, რადგან ისინი მოწმობენ, რომ ამ ქვეყნების მრეწველობამ, 1933 წლის განმავლობაში თავისი პროდუქციის მერყეობის მიუხედავად, არ გამოაჩინა ტენდენცია — დაეყვანა დაღმასვლითი მერყეობა ყველაზე დიდი დაცემის დონემდე, რასაც ადგილი ჰქონდა 1932 წლის ზაფხულში.

რას ნიშნავს ეს?

ეს ნიშნავს, რომ ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობამ, როგორც ჩანს, უკვე განვლო ყველაზე დიდი დაცემის წერტილი, რომელსაც იგი აღარ დაბრუნებია 1933 წლის განმავლობაში.

ზოგიერთი ფიქრობს ეს მოვლენა მიაწეროს მარტოდ-მარტო ხელოვნური ფაქტორების გავლენას, როგორიც არის სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურა. უეჭველია, რომ სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურა აქ მცირე როლს არ ასრულებს. ეს განსაკუთრებით სწორია იაპონიის მიმართ, სადაც ეს ხელოვნური ფაქტორი წარმოადგენს მრეწველობის ზოგიერთი, უმთავრესად სამხედრო, დარგების ერთგვარი გამოცოცხლების მთავარ და გადამწყვეტ ძალას. მაგრამ უხეში შეცდომა იქნებოდა ყველაფერი სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურით აგვეხსნა. ასეთი განმარტება სწორი არ არის თუნდაც იმიტომ, რომ ჩემს მიერ დახასიათებული ზოგიერთი ძვრა მრეწველობაში შემჩნეულია არა ცალკეულ და შემთხვევითს რაიონებში, არამედ ყველა ან თითქმის ყველა სამრეწველო ქვეყანაში, მათ შორის ისეთ ქვეყნებშიც, რომლებსაც მტკიცე ვალუტა აქვთ. ცხადია, სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურასთან ერთად აქ ადგილი აქვს აგრეთვე კაპიტალიზმის შინაგან ეკონომიურ ძალთა მოქმედებასაც.

კაპიტალიზმმა მოახერხა რამდენადმე შეემსუბუქებინა მრეწველობის მდგომარეობა **მუშების ხარჯზე** — მათი ექსპლოატაციის გაღრმავებით მათი შრომის ინტენსივობის გაძლიერების საფუძველზე, **ფერმერების ხარჯზე** — ყველაზე უფრო დაბალი ფასების პოლიტიკის გატარებით მათი შრომის პროდუქტებზე, სურსათზე და ნაწილობრივ ნედლეულზე, **კოლონიებისა და ეკონომიურად სუსტი ქვეყნების გლეხთა ხარჯზე** — ფასების კიდევ უფრო მეტად შემცირებით მათი შრომის პროდუქტებზე, უმთავრესად ნედლეულზე და შემდეგ სურსათზე.

ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს კრიზისიდან ჩვეულებრივ დეპრესიაზე გადასვლასთან, დეპრესიაზე, რომელიც იწვევს მრეწველობის ახალ აღმავლობას და აყვავებას? არა, არ ნიშნავს. ყოველ შემთხვევაში ამჟამად არ მოიპოვება ისეთი მონაცემები, პირდაპირი ან არაპირდაპირი, რომლებიც მოწმობდნენ იმას, რომ კაპიტალისტურ ქვეყნებში იწყება მრეწველობის აღმავლობა. უფრო მეტიც, — როგორც ყველაფრიდან ჩანს, ასეთი მონაცემები არც შეიძლება იყოს, ყოველ შემთხვევაში უახლოეს დროში. არ შეიძლება იყოს, რადგან განაგრძობს მოქმედებას ყველა ის არახელსაყრელი პირობა, რომელიც საშუალებას არ აძლევს კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობას რამდენადმე მაინც სერიოზულად აიწიოს ზევით. ლაპარაკია კაპიტალიზმის **საერთო** კრიზისზე, რომელიც გრძელდება და რომლის ვითარებაშიც მიმდინარეობს **ეკონომიური** კრიზისი, ლაპარაკია საწარმოთა ქრონიკულ დაუტვირთველობაზე, ქრონიკულ მასობრივ უმუშევრობაზე, სამრეწველო კრიზისის სასოფლო-სამეურნეო კრიზისთან გადახლართვაზე, იმაზე, რომ არ არსებობს ტენდენცია ძირითადი კაპიტალის რამდენადმე სერიოზული განახლებისაკენ, რაც ჩვეულებრივ მოასწავებს აღორძინების დაწყებას, და სხვ. და ა. შ.

ცხადია, ჩვენ საქმე გვაქვს მრეწველობის უდიდესი დაცემის წერტილიდან, სამრეწველო კრიზისის უდიდესი სიღრმის წერტილიდან — დეპრესიაზე გადასვლასთან, მაგრამ არა ჩვეულებრივ დეპრესიაზე, არამედ განსაკუთრებული სახის დეპრესიაზე, რომელსაც არ მიჰყავს მრეწველობა ახალი აღმავლობისა და აყვავებისაკენ, მაგრამ რომელიც არც აბრუნებს მას უდიდესი დაცემის წერტილისაკენ.

2. პოლიტიკური მდგომარეობის გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებში

გაჭიანურებული ეკონომიური კრიზისის შედეგია პოლიტიკური მდგომარეობის დღემდე არნახული გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებში, როგორც **ამ** ქვეყნების შიგნით, ისე მათ შორის.

საგარეო ბაზრებისათვის ბრძოლის გაძლიერებამ, თავისუფალი ვაჭრობის უკანასკნელი ნაშთების მოსპობამ, ამკრძალავმა ბაჟებმა, სავაჭრო ომმა, ვალუტების ომმა, დემპინგმა და სხვა მრავალმა ანალოგიურმა ღონისძიებამ, რომლებიც ააშკარავებენ უკიდურეს **ნაციონალიზმს** ეკონომიურ პოლიტიკაში, უკიდურესობამდე გაამწვავეს ურთიერთობა ქვეყნებს შორის, შექმნეს ნიადაგი სამხედრო შეტაკებებისათვის და დღის წესრიგში დააყენეს ომი, როგორც საშუალება მსოფლიოს და გავლენის სფეროების ხელახალი გადანაწილებისა უფრო ძლიერი სახელმწიფოების სასარგებლოდ.

იაპონიის ომმა ჩინეთთან, მანჯურიის ოკუპაციამ, იაპონიის გამოსვლამ ერთა ლიგიდან და ჩრდილოეთ ჩინეთში წინმსვლელობამ — უფრო მეტად გაამწვავა მდგომარეობა. დიდი ოკეანისათვის ბრძოლის გაძლიერება და სამხედრო-საზღვაო შეიარაღებათა ზრდა იაპონიაში, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ინგლისში. საფრანგეთში — ამ გამწვავების შედეგია.

გერმანიის გამოსვლამ ერთა ლიგიდან და რევანშის აჩრდილმა ახალი ბიძგი მისცა მდგომარეობის გამწვავებას და შეიარაღებათა ზრდას ევროპაში.

გასაკვირველი არ არის, რომ ბურჟუაზიული პაციფიზმი ახლა საცოდავ მდგომარეობაშია, ხოლო ლაყბობას განიარაღების შესახებ ცვლის «საქმიანი» ლაპარაკი შეიარაღებისა და დამატებითი შეიარაღების შესახებ.

ისევე, როგორც 1914 წელს, პირველ რიგში გამოდიან მებრძოლი იმპერიალიზმის პარტიები, ომისა და რევანშის პარტიები.

საქმე აშკარად ახალი ომისაკენ მიდის.

იმავე ფაქტორების მოქმედებით უფრო მეტად მწვავდება კაპიტალისტური ქვეყნების საშინაო მდგომარეობა. ოთხი წლის სამრეწველო კრიზისმა დაასუსტა და სასოწარკვეთილებამდე მიიყვანა მუშათა კლასი. ოთხი წლის სასოფლო-სამეურნეო კრიზისმა საბოლოოდ გაალატაკა გლეხობის შეუძლო ფენები არა მარტო ძირითად კაპიტალისტურ ქვეყნებში, არამედ — განსაკუთრებით — დამოკიდებულ და კოლონიურ ქვეყნებში. ფაქტია, რომ, მიუხედავად ყოველგვარი სტატისტიკური ხრიკებისა, რაც მიზნად ისახავს უმუშევართა რიცხვის შემცირებას, უმუშევართა რაოდენობა ბურჟუაზიულ დაწესებულებათა ოფიციალური ცნობებით ინგლისში აღწევს 3 მილიონამდე, გერმანიაში — 5 მილიონამდე, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში—10 მილიონამდე, რომ არაფერი ვთქვათ ევროპის სხვა ქვეყნებზე. ამას დაუმატეთ ნაწილობრივ უმუშევრები, რომელთა რიცხვი ათეულ მილიონს აღემატება. დაუმატეთ გაღატაკებული

გლეხობის მილიონიანი მასები, — და თქვენ მიიღებთ მშრომელი მასების გაჭირვებისა და სასოწარკვეთილების დაახლოებითს სურათს. ხალხის მასები ჯერ კიდევ არ მისულან იქამდე, რომ იერიში მიიტანონ კაპიტალიზმზე, მაგრამ იერიშის იდეა რომ მწიფდება მასების შეგნებაში, — ამაში ეჭვი არ უნდა შევიტანოთ. ამას მჭევრმეტყველურად მოწმობენ თუნდაც ისეთი ფაქტები, როგორიც არის ესპანეთის რევოლუცია, რომელმაც დაამხო ფაშიზმის რეჟიმი, და საბჭოთა რაიონების ზრდა ჩინეთში, რის შეჩერებაც არ ძალუძს ჩინეთისა და უცხოეთის ბურჟუაზიის შეერთებულ კონტრრევოლუციას.

სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ კაპიტალისტური ქვეყნების გაბატონებული კლასები გულმოდგინედ ანადგურებენ ანდა არარაობად აქცევენ პარლამენტარიზმისა და ბურჟუაზიული დემოკრატიის უკანასკნელ ნაშთებს, რომლებიც შეიძლება გამოიყენოს მუშათა კლასმა თავის ბრძოლაში მჩაგვრელების წინააღმდეგ, იატაკქვეშ ერეკებიან კომუნისტურ პარტიებს და გადადიან თავიანთი დიქტატურის შენარჩუნების აშკარა ტერორისტულ მეთოდებზე.

შოვინიზმი და ომის მზადება, როგორც საგარეო პოლიტიკის ძირითადი ელემენტები, მუშათა კლასის ალაგმვა და ტერორი საშინაო პოლიტიკის დარგში, როგორც აუცილებელი საშუალება მომავალი საომარი ფრონტების ზურგის გასამაგრებლად,—აი რით არიან განსაკუთრებით გართულნი ამჟამად თანამედროვე იმპერიალისტური პოლიტიკოსები.

გასაკვირველი არ არის, რომ ფაშიზმი ახლა ყველაზე უფრო მოდური საქონელია მებრძოლ ბურჟუაზიულ პოლიტიკოსებს შორის. მე ვლაპარაკობ არა მარტო ფაშიზმზე საერთოდ, არამედ უპირველეს ყოვლისა გერმანული ტიპის ფაშიზმზე, რომელსაც უმართებულოდ უწოდებენ ნაციონალ-სოციალიზმს, რადგან ზედმიწევნითი განხილვის დროსაც შეუძლებელია აღმოვაჩინოთ მასში სოციალიზმის ატომიც კი.

ამ აზრით ფაშიზმის გამარჯვება გერმანიაში უნდა განვიხილოთ არა მარტო როგორც ნიშანი მუშათა კლასის სისუსტისა და შედეგი სოციალ-დემოკრატიის ღალატისა მუშათა კლასის მიმართ, სოციალ-დემოკრატიისა, რომელმაც გზა გაუკაფა ფაშიზმს. ის უნდა განვიხილოთ აგრეთვე, როგორც ნიშანი ბურჟუაზიის სისუსტისა, როგორც ნიშანი იმისა, რომ ბურჟუაზიას აღარ შეუძლია იბატონოს პარლამენტარიზმისა და ბურჟუაზიული დემოკრატიის ძველი მეთოდებით, რის გამო ის იძულებულია მიმართოს საშინაო პოლიტიკაში მმართველობის ტერორისტულ მეთოდებს, — როგორც ნიშანი იმისა, რომ მას აღარ შეუძლია გამოსავალი მონახოს ახლანდელი მდგომარეობი-

დან მშვიდობიანი საგარეო პოლიტიკის საფუძველზე, რის გამო ის იძულებულია მიმართოს ომის პოლიტიკას.

ასეთია მდგომარეობა.

როგორც ხედავთ, საქმე მიდის ახალი იმპერიალისტური ომისაკენ, როგორც გამოსავლისაკენ ახლანდელი მდგომარეობიდან.

რა თქმა უნდა, საფუძველი არა გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ომს შეუძლია მისცეს მათ ნამდვილი გამოსავალი. პირიქით, მან კიდევ უფრო უნდა გაართულოს მდგომარეობა. უფრო მეტიც: ის უეჭველად ხელს შეუწყობს რევოლუციის გაჩაღებას და სათუოდ გახდის კაპიტალიზმის თვით არსებობას მთელ რიგ ქვეყნებში, როგორც ეს მოხდა პირველი იმპერიალისტური ომის მსვლელობაში. და თუ, მიუხედავად პირველი იმპერიალისტური ომის გამოცდილებისა, ბურჟუაზიული პოლიტიკოსები მაინც ებღაუჭებიან ომს, როგორც წყალწაღებული ხავსს, ეს იმას ნიშნავს, რომ ისინი საბოლოოდ დაიბნენ, ჩიხში მოემწყვდნენ და მზად არიან თვალდახუჭული გადაეშვნენ უფსკრულში.

ამიტომ ზედმეტი არ იქნება მოკლედ განვიხილოთ ომის გაჩაღების ის გეგმები, რომლებსაც ახლა უტრიალებენ ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების წრეებში.

ერთნი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს ერთ-ერთი დიდი სახელმწიფოს წინააღმდეგ. ისინი ფიქრობენ გამანადგურებელი ლახვარი ჩასცენ მას და გამოასწორონ თავიანთი საქმეები მის ხარჯზე. დავუშვათ, რომ მათ მოაწყეს ასეთი ომი. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს? როგორც ცნობილია, პირველი იმპერიალისტური ომის დროსაც უნდოდათ მოესპოთ ერთ-ერთი დიდი სახელმწიფო — გერმანია და ხელი მოეთბოთ მის ხარჯზე. მერე რა გამოვიდა აქედან? გერმანია მათ ვერ მოსპეს, მაგრამ დათესეს გერმანიაში ისეთი სიძულვილი გამარჯვებულთა მიმართ და შექმნეს ისეთი მდიდარი ნიადაგი რევანშისათვის, რომ დღემდეც ვერ გამოუსწორებიათ და, ალბათ, ვერც მალე გამოასწორებენ მათ მიერვე ასე საზიზღრად აწეწილ საქმეს. მაგრამ სამაგიეროდ მათ მიიღეს კაპიტალიზმის განადგურება რუსეთში, პროლეტარული რევოლუციის გამარჯვება რუსეთში და — ცხადია — საბჭოთა კავშირი. სად არის გარანტია, რომ მეორე იმპერიალისტური ომი მათ მისცემს «უკეთეს» შედეგებს, ვიდრე პირველმა მისცა? განა უფრო მართებული არ იქნება წარმოვიდგინოთ საწინააღმდეგო შედეგი?

მეორენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს ერთ-ერთი ისეთი სახელმწიფოს წინააღმდეგ, რომელიც სუსტია სამხედრო თავდაცვის მხრივ, მაგრამ ფართოა, როგორც ბაზარი, მაგალითად — ჩინეთის წინააღმდეგ, რომელიც, თურმე, არც შეიძლება ჩაითვალოს სახელ-

მწიფოდ ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, არამედ წარმოადგენს მხოლოდ «არაორგანიზებულ ტერიტორიას», რომლისთვისაც საჭიროა, რომ იგი დაიპყრონ ძლიერმა სახელმწიფოებმა. მათ, როგორც ჩანს, უნდათ საბოლოოდ გაინაწილონ ჩინეთი და მის ხარჯზე გამოასწორონ თავიანთი საქმეები. დავუშვათ, რომ მათ მოაწყეს ასეთი ომი. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს? ცნობილია, რომ XIX საუკუნის დამდეგს სწორედ ისევე უყურებდნენ იტალიასა და გერმანიას, როგორც ამჟამად უყურებენ ჩინეთს, ე. ი. მათ თვლიდნენ «არაორგანიზებულ ტერიტორიებად», და არა სახელმწიფოებად, და იმონებდნენ მათ. მერე რა გამოვიდა აქედან? ამას მოჰყვა, როგორც ვიცით, გერმანიისა და იტალიის ომი დამოუკიდებლობისათვის და ამ ქვეყნების გაერთიანება დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად. ამას მოჰყვა ამ ქვეყნების ხალხთა გულში დამმონებელთადმი სიძულვილის გაძლიერება, რომლის შედეგები დღემდეც არ არის ლიკვიდირებული და, ალბათ, არც მალე იქნება ლიკვიდირებული. იბადება კითხვა: სად არის გარანტია, რომ იგივე შედეგი არ მოჰყვება იმპერიალისტების ომს ჩინეთის წინააღმდეგ?

მესამენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოაწყოს «უმაღლესმა რასამ», ვთქვათ, გერმანულმა «რასამ», «დაბალი რასის», უწინარეს ყოვლისა — სლავების წინააღმდეგ, რომ მხოლოდ ასეთ ომს შეუძლია მდგომარეობიდან გამოყვანა, რადგან «უმაღლესი რასა» მოწოდებულია გაანაყოფიეროს «დაბალი რასა» და იბატონოს მასზე. დავუშვათ, რომ ეს უცნაური თეორია, რომელიც ისევე დაშორებულია მეცნიერებისაგან, როგორც ცა დედამიწისაგან, — დავუშვათ, რომ ეს უცნაური თეორია განახორციელეს პრაქტიკულად. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს? ცნობილია, რომ ძველი რომი სწორედ ისევე უყურებდა ახლანდელი გერმანელებისა და ფრანგების წინაპრებს, როგორც ამჟამად «უმაღლესი რასის» წარმომადგენლები უყურებენ სლავურ ტომებს. ცნობილია, რომ ძველი რომი დაცინვით უწოდებდა მათ «დაბალ რასას», «ბარბაროსებს», რომელნიც მოწოდებული არიან მუდამ ემორჩილებოდნენ «უმაღლეს რასას», «დიდ რომს», ამასთან, — ჩვენს შორის იყოს ნათქვამი, — ძველ რომს ჰქონდა ამის ერთგვარი საფუძველი, რაც არ შეიძლება ითქვას ახლანდელი «უმაღლესი რასის» წარმომადგენლებზე. (მჭუხარე ტაში). მერე რა გამოვიდა აქედან? გამოვიდა ის, რომ არარომაელები, ე. ი. ყველა «ბარბაროსები», გაერთიანდნენ საერთო მტრის წინააღმდეგ და ზათქით და ზარით დაამხეს რომი. იბადება კითხვა: სად არის გარანტია, რომ ახლანდელი «უმაღლესი რასის» წარმომადგენელთა პრეტენზიები იმავე სავალალო შედეგებს არ გამოიწვევენ? სად არის გარანტია, რომ ფაშისტ ლიტერატურულ

პოლიტიკოსებს ბერლინში უფრო გაუღიმებს ბედი, ვიდრე ძველ და გამოცდილ დამპყრობთ რომში? განა უფრო მართებული არ იქნება წარმოვიდგინოთ საწინააღმდეგო შედეგი?

ბოლოს, მეოთხენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს სსრ კავშირის წინააღმდეგ. ისინი ფიქრობენ დაამარცხონ სსრ კავშირი, გაანაწილონ მისი ტერიტორია და ხელი მოითბონ მის ხარჯზე. შეცდომა იქნებოდა წარმოგვედგინა, რომ ასე ფიქრობს მხოლოდ ზოგიერთი სამხედრო წრე იაპონიაში. ჩვენ ვიცით, რომ ასეთივე გეგმებს უტრიალებენ ევროპის ზოგიერთი სახელმწიფოს პოლიტიკურ ხელმძღვანელთა წრეები. დავუშვათ, რომ ეს ვაჟბატონები სიტყვიდან საქმეზე გადავიდნენ. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს? არა გვგონია საეჭვო იყოს, რომ ეს ომი იქნება ბურჟუაზიისათვის ყველაზე სახიფათო ომი. ის იქნება ყველაზე სახიფათო არა მარტო იმიტომ, რომ სსრ კავშირის ხალხები უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლებენ რევოლუციის მონაპოვართათვის. იგი ყველაზე სახიფათო იქნება ბურჟუაზიისათვის აგრეთვე იმიტომ, რომ ომი იწარმოებს არა მარტო ფრონტებზე, არამედ მოწინააღმდეგის ზურგშიც. ბურჟუაზიას შეუძლია ეჭვი არ ჰქონდეს, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასის მრავალრიცხოვანი მეგობრები ევროპასა და აზიაში შეეცდებიან ზურგიდან დაჰკრან თავიანთ მჩაგვრელებს, რომლებმაც ომიწყეს დანაშაულებრივი ომი ყველა ქვეყნის მუშათა კლასის სამშობლოს წინააღმდეგ. და ჩვენ ნუღარ გვისაყვედურებენ ბატონი ბურჟუები, თუ მათ ასეთი ომის მეორე დღეს სათვალავში დააკლდებათ ზოგიერთი, მათთვის ახლობელი მთავრობა, რომლებიც ამჟამად მშვიდობიანად მეფობენ «წყალობითა ღვთისათა». **(მქუხარე ტაში)**. ერთი ასეთი ომი სსრ კავშირის წინააღმდეგ უკვე იყო, თუ გახსოვთ, 15 წლის წინათ. როგორც ცნობილია, ყველასაგან პატივცემულმა ჩერჩილმა მაშინ ეს ომი პოეტური ფორმულით შემოსა: «14 სახელმწიფოს შესევა». თქვენ გახსოვთ, რასაკვირველია, რომ ამ ომმა ჩვენი ქვეყნის ყველა მშრომელი მჭიდროდ გააერთიანა თავდადებულ შებრძოლთა მთლიან ბანაკად, რომელნიც მკერდით იცავდნენ თავიანთ მუშურ-გლეხურ სამშობლოს გარეშე მტრებისაგან. თქვენ იცით, რით დამთავრდა ეს ომი. იგი დამთავრდა ინტერვენტების განდევნით ჩვენი ქვეყნიდან და რევოლუციური «მოქმედების კომიტეტების» შექმნით ევროპაში. არა გვგონია საეჭვო იყოს, რომ მეორე ომს სსრ კავშირის წინააღმდეგ მოჰყვება თავდამსხმელთა სრული დამარცხება, რევოლუცია ევროპისა და აზიის მთელ რიგ ქვეყნებში და ამ ქვეყნების ბურჟუაზიულ-მემამულურ მთავრობათა განადგურება.

ასეთია გზააბნეული ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების საომარი გეგმები.

როგორც ხედავთ, ისინი არ ბრწყინავენ არც ჭკუით, არც მამაცობით. (ტაში).

მაგრამ თუ ბურჟუაზია ირჩევს ომის გზას, კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასი, სასოწარკვეთილებამდე მიყვანილი ოთხი წლის კრიზისით და უმუშევრობით, დგება რევოლუციის გზაზე. ეს ნიშნავს, რომ მწიფდება და უფრო მომწიფდება რევოლუციური კრიზისი. და რევოლუციური კრიზისი მით უფრო მალე გაძლიერდება, რაც უფრო აიბნევა ბურჟუაზია თავის საომარ კომბინაციებში, რაც უფრო ხშირად მიმართავს იგი მუშათა კლასისა და მშრომელი გლეხობის წინააღმდეგ ბრძოლის ტერორისტულ მეთოდებს.

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ რამდენადაც არსებობს რევოლუციური კრიზისი, ბურჟუაზია გამოუვალ მდგომარეობაში უნდა ჩავარდეს, რომ მისი აღსასრული, მაშასადამე, წინასწარ განსაზღვრულია, რომ რევოლუციის გამარჯვება ამით უკვე უზრუნველყოფილია და რომ მათ დარჩენიათ მხოლოდ უცადონ ბურჟუაზიის დამხობას და სწერონ გამარჯვების რეზოლუციები. ეს ღრმა შეცდომაა. რევოლუციის გამარჯვება არასოდეს არ მოდის თავისთავად. საჭიროა მისი მომზადება და ბრძოლით მოპოვება. ხოლო მისი მომზადება და ბრძოლით მოპოვება შეუძლია მხოლოდ მძლავრ პროლეტარულ რევოლუციურ პარტიას. არის ხოლმე მომენტები, როდესაც მდგომარეობა რევოლუციურია, ბურჟუაზიის ძალაუფლება ირყევა თვით საფუძვლებამდე, რევოლუციის გამარჯვება კი მაინც არ მოდის, რადგან არ არსებობს პროლეტარიატის რევოლუციური პარტია, საკმაოდ ძლიერი და ავტორიტეტიანი იმისათვის, რომ გაიყოლიოს მასები და აიღოს ხელში ძალაუფლება. უგუნურება იქნებოდა გვეფიქრა, რომ მსგავს «შემთხვევებს» არ შეიძლება ჰქონდეთ ადგილი.

ზედმეტი არ იქნებოდა ამასთან დაკავშირებით გაგვეხსენებინა ლენინის ბრძნული სიტყვები რევოლუციური კრიზისის შესახებ, თქმული მის მიერ კომინტერნის II კონგრესზე:

«ჩვენ მივედით ახლა რევოლუციური კრიზისის, როგორც ჩვენი რევოლუციური მოქმედების საფუძვლის, საკითხთან. და აქ საჭიროა, უწინარეს ყოვლისა, ღრმად შევნოს ორი გავრცელებული შეცდომა. ერთი მხრით, ბურჟუაზიული ეკონომისტები ამ კრიზისს სახავენ როგორც უბრალო «შეწუხებას», თუ ვიხმართ ინგლისელთა ლამაზ გამოთქმას. მეორე მხრით, ზოგჯერ რევოლუციონერები ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ კრიზისი აბსოლუტურად გამოუვალია. ეს შეცდომაა. აბსოლუტურად გამოუვალი მდგომარეობა არ არის ხოლმე. ბურჟუაზია იქცევა ისე, როგორც გათავხედებული, თავდაკარგული მტაცებელი, იგი სისულელეს სისულელეზე სჩადის, ამწვავებს მდგომარეობას, აჩქარებს თავის დაღუპვას. ყველაფერი ეს ასეა. მაგრამ არ შეიძლება ამის «დამტკიცება», ვითომ არ არსებობს აბსოლუტურად არავითარი შესაძლებლობა, რომ მან ვერ მიაძინოს ექსპლოატირებულთა

ესა თუ ის უმცირესობა ამა თუ იმ მცირე დათმობებით, რომ მან ვერ დათრგუნოს ჩაგრულთა და ექსპლოატირებულთა ამა თუ იმ ნაწილის ესა თუ ის მოძრაობა ან აჯანყება. «აბსოლუტური» გამოუვალობის წინდაწინვე «დამტკიცების» ცდა იქნება ცარიელი პედანტობა ან ცნებებითა და სიტყვებით თამაში. ამ და ამდაგვარ საკითხებში ნამდვილი «დამტკიცება» შეიძლება იყოს მხოლოდ პრაქტიკა. ბურჟუაზიული წყობილება მთელ მსოფლიოში განიცდის უდიდეს რევოლუციურ კრიზისს. ახლა საჭიროა «დამტკიცება» რევოლუციური პარტიების პრაქტიკით, რომ მათ საკმაოდ აქვთ შეგნება და ორგანიზებულობა, კავშირი ექსპლოატირებულ მასებთან, გამბედაობა, უნარი, რომ გამოიყენონ ეს კრიზისი წარმატებული, ძლევამოსილი რევოლუციისათვის» (ლენინი, ტ. XXV, გვ. 340 — 341).

3. ურთიერთობა სსრ კავშირსა და კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს შორის

ადვილი გასაგებია, თუ რამდენად ძნელი იყო სსრ კავშირისათვის თავისი მშვიდობიანი პოლიტიკის წარმოება ამ, სამხედრო კომბინაციების მიაზმებით მოწამლულ, ატმოსფეროში.

ამ ომისწინა ორომტრიალის პირობებში, რამაც მოიცვა მთელი რიგი ქვეყნები, სსრ კავშირი კვლავ მტკიცედ და ურყევად იდგა თავის სამშვიდობო პოზიციებზე ამ წლების განმავლობაში, ებრძოდა ომის საფრთხეს, იბრძოდა მშვიდობის შენარჩუნებისათვის, მხარს უჭერდა იმ ქვეყნებს, რომელნიც ასე თუ ისე ემხრობიან მშვიდობის შენარჩუნებას, ამხელდა და ნიღაბს ჰგლეჯდა მათ, ვინც ამზადებს. პროვოკაციულად იწვევს ომს.

რის იმედი ჰქონდა სსრ კავშირს მშვიდობის შენარჩუნებისათვის ამ ძნელ და რთულ ბრძოლაში?

ა) თავისი მზარდი სამეურნეო და პოლიტიკური ძლიერებისა.

ბ) ყველა ქვეყნის მუშათა კლასის მილიონიანი მასების მორალური დახმარებისა. მუშათა კლასის, რომელიც უაღრესად არის დაინტერესებული მშვიდობის შენარჩუნებით.

გ) იმ ქვეყნების კეთილგონიერებისა, რომელნიც ამა თუ იმ მოტივის გამო არ არიან დაინტერესებულნი მშვიდობის დარღვევით და რომელთაც სურთ განავითარონ სავაჭრო ურთიერთობა ისეთ წესიერ კონტრაჰენტთან, როგორიც სსრ კავშირია.

დ) ბოლოს, — ჩვენი სახელოვანი არმიისა, რომელიც მზად არის დაიცვას ჩვენი ქვეყანა გარედან თავდასხმებისაგან.

ამ ბაზაზე წარმოიშვა ჩვენი კამპანია მეზობელ სახელმწიფოებთან თავდაუსხმელობის პაქტისა და თავდამსხმელი მხარის განმსაზღვრელი პაქტის დადების შესახებ. თქვენ იცით, რომ ამ კამპანიას წარმატება ჰქონდა. როგორც ცნობილია, თავდაუსხმელობის პაქტი დადებულია არა მარტო ჩვენი მეზობელი სახელმწიფოების უმრავლესობასთან დასავლეთით და სამხრეთით, მათ შორის ფინეთთან და

პოლონეთთან, არამედ ისეთ ქვეყნებთანაც, როგორიც არის საფრანგეთი, იტალია, ხოლო თავდამსხმელი მხარის განმსაზღვრელი პაქტი დადებულია იმავე მეზობელ სახელმწიფოებთან, მცირე ანტანტის ჩათვლით.

ამავე ბაზაზე განმტკიცდა მეგობრობა სსრ კავშირსა და თურქეთს შორის, გაუმჯობესდა და უდავოდ დამაკმაყოფილებელი შეიქნა ურთიერთობა სსრ კავშირსა და იტალიას შორის, გაუმჯობესდა ურთიერთობა საფრანგეთთან, პოლონეთთან და ბალტიის სხვა სახელმწიფოებთან, აღდგენილია ურთიერთობა ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, ჩინეთთან და სხვ.

მთელი რიგი ფაქტებიდან, რომლებიც გამოხატავენ სსრ კავშირის სამშვიდობო პოლიტიკის წარმატებებს, უნდა აღინიშნოს და გამოიყოს ორი ფაქტი, რომელთაც უდავოდ სერიოზული მნიშვნელობა აქვთ.

1) ჯერ-ერთი, მხედველობაში მაქვს ის გარდატეხა უკეთესისაკენ სსრ კავშირისა და პოლონეთის, სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობაში, რომელიც უკანასკნელ დროს მოხდა. წარსულში, როგორც ვიცით, პოლონეთთან ვერ გვქონდა კარგი ურთიერთობა. პოლონეთში კლავდნენ ჩვენი სახელმწიფოს წარმომადგენლებს. პოლონეთი თავის თავს თვლიდა დასავლეთის სახელმწიფოების ბარიერად სსრ კავშირის წინააღმდეგ. პოლონეთის, როგორც მოწინავე რაზმის, იმედი ჰქონდათ ყველა და ყოველგვარ იმპერიალისტებს სსრ კავშირზე შეიარაღებული თავდასხმის შემთხვევაში. უკეთესი მდგომარეობა არ იყო სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობის მხრივ. საკმარისია მოვიგონოთ ფაქტები მოსკოვში რამზინის მავნებლური ჯგუფის გასამართლების ისტორიიდან, რომ აღვადგინოთ მეხსიერებაში სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობის სურათი. და აი ეს არასასურველი ურთიერთობა თანდათან ქრება. მას ცვლის სხვა ურთიერთობა, რომელსაც არ შეიძლება სხვა რამ ვუწოდოთ, თუ არა დაახლოების ურთიერთობა. საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ ჩვენ ხელი მოვაწერეთ თავდაუსხმელობის პაქტს ამ ქვეყნებთან, თუმცა თავისთავად პაქტს ფრიად სერიოზული მნიშვნელობა აქვს. საქმე უწინარეს ყოვლისა ის არის, რომ ურთიერთი უნდობლობით მოწამლული ატმოსფერო თანდათანობით ქრება. ეს არ ნიშნავს, რასაკვირველია, რომ დაწყებული დაახლოების პროცესი შეიძლება შევაფასოთ, როგორც საკმაოდ მტკიცე, რომელიც უზრუნველყოფს საქმის საბოლოო წარმატებას. მოულოდნელობა და ზიგზაგები პოლიტიკაში, მაგალითად, პოლონეთში, სადაც ანტისაბჭოთა განწყობილებანი ჯერ კიდევ ძლიერია, სრულიადაც არ შეიძლება გამორიცხულად ჩაითვალოს. მაგრამ გარდატეხა უკეთესისაკენ ჩვენს

ურთიერთობაში, დამოუკიდებლად მისი შედეგებისა მომავალში, — ფაქტია, რომელიც იმის ღირსია, რომ აღვნიშნოთ და წინ წამოვწიოთ, როგორც მშვიდობის საქმის გაუმჯობესების ფაქტორი.

სად არის ამ გარდატეხის მიზეზი, რა უწყობს მას ხელს?

უწინარეს ყოვლისა სსრ კავშირის ძალისა და ძლიერების ზრდა.

ჩვენს დროში მიღებული არ არის ანგარიშის გაწევა სუსტებისათვის, — ანგარიშს უწევენ მხოლოდ ძლიერებს. ხოლო შემდეგ — ზოგიერთი ცვლილებანი გერმანიის პოლიტიკაში, რომლებიც გამოხატავენ რევანშისტულ და იმპერიალისტურ განწყობილებათა ზრდას გერმანიაში.

გერმანიის ზოგიერთი პოლიტიკოსი ამის გამო ამბობს, რომ სსრ კავშირს ახლა ორიენტაცია აქვს აღებული საფრანგეთსა და პოლონეთზე, რომ ვერსალის ხელშეკრულების მტრიდან ის გადაიქცა მის მომხრედ, რომ ეს ცვლილება აიხსნება ფაშისტური რეჟიმის დამყარებით გერმანიაში. ეს მართალი არ არის. რა თქმა უნდა, ჩვენ შორსა ვართ იმისაგან, რომ აღტაცებული ვიყოთ ფაშისტური რეჟიმით გერმანიაში. მაგრამ საქმე აქ ფაშიზმი როდია, თუნდაც იმიტომ, რომ ფაშიზმმა, მაგალითად, იტალიაში ხელი არ შეუშალა სსრ კავშირს საუკეთესო ურთიერთობა დაემყარებინა ამ ქვეყანასთან. საქმე არც იმაშია, ვითომდა შეიცვალა ჩვენი დამოკიდებულება ვერსალის ხელშეკრულებისადმი. ჩვენ, რომლებმაც განვიცადეთ ბრესტის ხელშეკრულების სირცხვილი, ხოტბას ვერ შევასხამთ ვერსალის ხელშეკრულებას. ჩვენ მხოლოდ არ ვეთანხმებით იმას, რომ ამ ხელშეკრულების გულისთვის მსოფლიო ახალი ომის ცეცხლში ჩავარდეს. იგივე უნდა ითქვას სსრ კავშირის ვითომდა ახალი ორიენტაციის შესახებ. ჩვენ არა გვქონია ორიენტაცია გერმანიაზე, ისევე როგორც არა გვაქვს ორიენტაცია პოლონეთსა და საფრანგეთზე. ჩვენ ორიენტაცია გვქონდა წარსულში და ორიენტაცია გვაქვს ახლა სსრ კავშირზე და მხოლოდ სსრ კავშირზე. **(მჭუხარე ტაში).** და თუ სსრ კავშირის ინტერესები მოითხოვენ დაახლოებას ამა თუ იმ ქვეყნებთან, რომლებიც დაინტერესებული არ არიან მშვიდობის დარღვევით, ჩვენ უყოყმანოდ მივდივართ ამაზე.

არა, საქმე ამაში როდია. საქმე გერმანიის პოლიტიკის შეცვლაშია. საქმე იმაშია, რომ ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ ხელისუფლების სათავეში გერმანიის ახლანდელი პოლიტიკოსები ჩადგებოდნენ, განსაკუთრებით კი ამის შემდეგ — გერმანიაში დაიწყო ბრძოლა ორ პოლიტიკურ ხაზს შორის; ერთია ძველი პოლიტიკა, რომელმაც გამოხატულება პოვა სსრ კავშირის ცნობილ ხელშეკრულებებში გერმანიასთან, მეორეა «ახალი» პოლიტიკა, რომელიც ძირითადად მოგვაგონებს პოლიტიკას გერმანიის ყოფილი კაიზერისას, რომელმაც

ერთ დროს მოახდინა უკრაინის ოკუპაცია და შეუდგა ლაშქრობას ლენინგრადის წინააღმდეგ, გადააქცია რა ბალტიისპირა სახელმწიფოები პლაცდარმად ასეთი ლაშქრობისათვის; ამასთან «ახალი» პოლიტიკა აშკარად იმარჯვებს ძველზე. არ შეიძლება შემთხვევითად ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ «ახალი» პოლიტიკის ხალხი ყველაფერში ჰარბობს, ძველი პოლიტიკის მომხრეები კი განდევნილი აღმოჩნდნენ. შემთხვევითი არ არის აგრეთვე გუგენბერგის ცნობილი გამოსვლა ლონდონში, ისევე როგორც შემთხვევითი არ არის როზენბერგის, გერმანიის მმართველი პარტიის საგარეო პოლიტიკის ხელმძღვანელის, არა ნაკლებ ცნობილი დეკლარაციები. აი რაშია საქმე, ამხანაგებო.

2) მეორეც, მე მხედველობაში მაქვს ნორმალური ურთიერთობის აღდგენა სსრ კავშირსა და ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის. ეჭვს გარეშეა, რომ ამ აქტს ფრიად სერიოზული მნიშვნელობა აქვს საერთაშორისო დამოკიდებულებათა მთელ სისტემაში. საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ ის აძლიერებს მშვიდობის შენარჩუნების საქმის შანსებს, აუმჯობესებს ორივე ქვეყნის ურთიერთობას, აძლიერებს მათს სავაჭრო კავშირს და ქმნის ბაზას ურთიერთი თანამშრომლობისათვის. საქმე ის არის, რომ ის მიჯნას ავლებს ძველსა — როდესაც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები ყოველგვარი ანტისაბჭოთა ტენდენციების დასაყრდენად ითვლებოდნენ სხვადასხვა ქვეყანაში, — და ახალს შორის, როდესაც ეს დასაყრდენი ნებაყოფლობით მოხსნილია გზიდან ორივე ქვეყნის სასარგებლოდ.

ასეთია ორი ძირითადი ფაქტი, რომლებიც გამოხატავენ მშვიდობის საბჭოთა პოლიტიკის წარმატებებს.

მაგრამ უმართებულო იქნებოდა გვეფიქრა, რომ საანგარიშო პერიოდის მანძილზე ჩვენში ყველაფერი დაუბრკოლებლივ მიმდინარეობდა. არა, ყველაფერი როდი მიმდინარეობდა დაუბრკოლებლივ.

მოიგონეთ თუნდაც იძულების ზომები ინგლისის მხრით, ემბარგო. რომელიც ჩვენს ექსპორტს დაადვეს, ცდა — ჩარეულიყვნენ ჩვენს შინაურ საქმეებში და ამაზე მოვესინჯეთ ჩვენ, — გამოეცადათ ჩვენი წინააღმდეგობის ძალა. მართალია, ამ ცდიდან არაფერი გამოვიდა, და ემბარგო შემდეგ მოხსნეს, მაგრამ ამ გამოლაშქრებათა უსიამოვნო ნალექი ჯერ კიდევ თავს იჩენს ყველაფერში, რაც კი შეეხება ინგლისისა და სსრ კავშირის ურთიერთობას, მათ შორის მოლაპარაკებაში სავაჭრო ხელშეკრულების შესახებ. ხოლო ეს გამოლაშქრებანი სსრ კავშირის წინააღმდეგ არ შეიძლება შემთხვევითად ჩაითვალოს. ცნობილია, რომ ინგლისის კონსერვატორების ერთ ნაწილს არ შეუძლია იცხოვროს ასეთ გამოლაშქრებათა მოუხ-

დენლად. და სწორედ იმიტომ, რომ ეს გამოლაშქრებანი შემთხვევითი არ არიან, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მომავალშიც გაგრძელდებენ გამოლაშქრებას სსრ კავშირის წინააღმდეგ, ეცდებიან შეუქმნან მას ყოველგვარი საფრთხე, მიაყენონ ზიანი და სხვ.

არ შეიძლება აგრეთვე მხედველობაში არ ვიქონიოთ სსრ კავშირისა და იაპონიის ურთიერთობა, რომელიც საჭიროებს სერიოზულ გაუმჯობესებას. იაპონიის მიერ უარის თქმა თავდაუსხმელობის პაქტის ხელმოწერაზე, რომელიც იაპონიას არა ნაკლებ ესაჭიროება, ვიდრე სსრ კავშირს, ზედმეტჯერ უსვამს ხაზს იმ გარემოებას, რომ ჩვენი ურთიერთობის სფეროში ყველაფერი რიგზე ვერ არის. იგივე უნდა ითქვას აღმოსავლეთ-ჩინეთის რკინიგზის შესახებ მოლაპარაკების შეწყვეტაზე, რაშიაც სსრ კავშირს არ მიუძღვის ბრალი, აგრეთვე იმაზე, რომ იაპონელი აგენტები შეუწყნარებელ საქმეებს სჩადიან აღმოსავლეთ-ჩინეთის რკინიგზაზე, უკანონოდ აპატიმრებენ საბჭოთა მოსამსახურეებს აღმოსავლეთ-ჩინეთის რკინიგზაზე და სხვ.. აღარაფერს ვამბობ იმაზე, რომ სამხედრო პირთა ერთი ნაწილი იაპონიაში აშკარად ქადაგებს პრესაში სსრ კავშირთან ომისა და ზღვისპირეთის დაპყრობის აუცილებლობას, რასაც აშკარად იწონებს სამხედრო პირთა მეორე ნაწილი, ხოლო იაპონიის მთავრობა იმის ნაცვლად, რომ წესრიგისაკენ მოუწოდოს ომის გამჩაღებლებს, ისე გვაჩვენებს თავს, ვითომ ეს მას არ შეეხება. ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, რომ ასეთმა გარემოებებმა არ შეიძლება არ შექმნან შეშფოთებისა და უნდობლობის ატმოსფერო. რა თქმა უნდა, ჩვენ მომავალშიც დაბეჯითებით განვახორციელებთ სამშვიდობო პოლიტიკას და ვეცდებით გავაუმჯობესოთ ურთიერთობა იაპონიასთან, რადგან ჩვენ გვსურს ამ ურთიერთობის გაუმჯობესება. მაგრამ აქ ყველაფერი ჩვენზე როდია დამოკიდებული. ამიტომ ჩვენ ამასთან ერთად უნდა მივიღოთ ყველა ღონისძიება იმისათვის, რომ უზრუნველვყოთ ჩვენი ქვეყანა მოულოდნელობისაგან და მზად ვიყოთ მის დასაცავად თავდასხმისაგან. **(მქუხარე ტაში).**

როგორც ხედავთ, ჩვენი სამშვიდობო პოლიტიკის წარმატებებთან ერთად ჩვენ გვაქვს მთელი რიგი უარყოფითი მოვლენებიც.

ასეთია სსრ კავშირის საგარეო მდგომარეობა.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკა ნათელია. იგი არის მშვიდობის შენარჩუნებისა და ყველა ქვეყანასთან სავაჭრო ურთიერთობის გაძლიერების პოლიტიკა. სსრ კავშირს აზრად არა აქვს დაემუქროს ვისმე და — მით უმეტეს — თავს დაესხას ვისმე. ჩვენ მხარს ვუჭერთ მშვიდობას და ვიცავთ მშვიდობის საქმეს. მაგრამ ჩვენ არ გვეშინია მუქარისა და მზადა ვართ დარტყმით ვუპასუხოთ ომის გამჩაღებელთა დარტყმას. **(მქუხარე ტაში).** ვისაც სურს მშვიდობა და ვინც ეძებს

საქმიან ურთიერთობას ჩვენთან, ჩვენ მას ყოველთვის მხარს დავუჭერთ. ხოლო ისინი, ვინც შეეცდება თავს დაესხას ჩვენს ქვეყანას, — გამანადგურებელ პასუხს მიიღებენ, რათა შემდეგში მათ დაეკარგოთ ხალისი შემოსჩარონ თავიანთი ღორული დინგი ჩვენს საბჭოთა ბოსტანში. **(ტაშის გრიალი).**

ასეთია ჩვენი საგარეო პოლიტიკა. **(ტაშის გრიალი).**

ამოცანა ის არის, რომ მომავალშიც განვახორციელოთ ეს პოლიტიკა მთელი დაბეჯითებით და თანმიმდევრობით.

II

სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის შეუნელებელი აღმავლობა და საშინაო მდგომარეობა

გადავდივარ სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის საკითხზე.

სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის თვალსაზრისით საანგარიშო პერიოდი წარმოადგენს სულ უფრო მეტი აღმავლობის სურათს როგორც სახალხო მეურნეობის, ისე კულტურის დარგში.

ეს აღმავლობა წარმოადგენდა ძალების არა მარტო უბრალო რაოდენობრივ დაგროვებას. ეს აღმავლობა შესანიშნავია იმით, რომ მან პრინციპული ცვლილებები შეიტანა სსრ კავშირის სტრუქტურაში და ძირფესვიანად შეცვალა ჩვენი ქვეყნის სახე.

სსრ კავშირი ამ პერიოდში ძირფესვიანად გარდაიქმნა, თავიდან მოიშორა რა ჩამორჩენილობისა და შუასაუკუნეობრიობის სამოსელი. აგრარული ქვეყნიდან იგი გადაიქცა ინდუსტრიულ ქვეყნად. წვრილი ერთპიროვნული სოფლის მეურნეობის ქვეყნიდან იგი გადაიქცა კოლექტიური მსხვილი მექანიზებული სოფლის მეურნეობის ქვეყნად. ბნელი, წერა-კითხვის უცოდინარი და უკულტურო ქვეყნიდან იგი გახდა — უფრო სწორად, ხდება — წერა-კითხვის მცოდნე და კულტურულ ქვეყნად, რომელიც მოფენილია სსრ კავშირის ეროვნებათა ენებზე მოქმედი უმაღლესი, საშუალო და დაბალი სკოლების უდიდესი ქსელით.

შეიქმნა წარმოების ახალი დარგები: დაზგათმშენებლობა, საავტომობილო მრეწველობა, სატრაქტორო მრეწველობა, ქიმიური მრეწველობა, მოტორმშენებლობა, თვითმფრინავთმშენებლობა, კომბაინთმშენებლობა, მძლავრი ტურბინებისა და გენერატორების წარმოება, ხარისხოვანი ფოლადების, ფეროშენადნობების, სინთეზური კაუჩუკის, აზოტის, ხელოვნური ბოჭკოს წარმოება და სხვ. და სხვ. **(ხანგრძლივი ტაში).**

ამ პერიოდში აშენდა და ამუშავდა ათასობით ახალი სავსებით თანამედროვე სამრეწველო საწარმო. აშენდა გიგანტები, როგორიც

არის დნეპრმშენი, მაგნიტმშენი, კუზნეცკმშენი, ჩელიაბინსკმშენი, ბობრიკოვი, ურალმანქანმშენი, კრამმანქანმშენი. ახალი ტექნიკის ბაზაზე რეკონსტრუირებულია ათასობით ძველი საწარმო. აშენდა ახალი საწარმოები და შეიქმნა მრეწველობის კერები ნაციონალურ რესპუბლიკებში და სსრ კავშირის განაპირა მხარეებში: ბელორუსიაში, უკრაინაში, ჩრდილოეთ კავკასიაში, ამიერკავკასიაში, შუა აზიაში, ყაზახეთში, ბურიატ-მონღოლეთში, თათართა რესპუბლიკაში, ბაშკირეთში, ურალზე, აღმოსავლეთ და დასავლეთ ციმბირში, შორეულ აღმოსავლეთში და სხვ.

შეიქმნა 200 ათასზე მეტი კოლმეურნეობა და 5 ათასი საბჭოთა მეურნეობა ახალი რაიონული ცენტრებით და მათთვის საჭირო სამრეწველო პუნქტებით.

თითქმის ცარიელ ადგილზე წარმოიშვნენ ახალი დიდი ქალაქები მოსახლეობის დიდი რაოდენობით. კოლოსალურად გაფართოვდნენ ძველი ქალაქები და სამრეწველო პუნქტები.

საფუძველი ჩაეყარა ურალ-კუზნეცკის კომბინატს — კუზნეცკის კოქსვადი ქვანახშირის შეერთებას ურალის რკინის მადანთან. ამრიგად ახალი მეტალურგიული ბაზა აღმოსავლეთში შეიძლება ჩაითვალოს სინამდვილედ ქცეულ ოცნებად.

საფუძველი ჩაეყარა ნავთის ახალ მძლავრ ბაზას ურალის ქედის დასავლეთ და სამხრეთ კალთების რაიონებში — ურალის ოლქში. ბაშკირეთში, ყაზახეთში.

ცხადია, სახელმწიფოს უდიდეს კაპიტალურ დაბანდებებს სახალხო მეურნეობის ყველა დარგში, რაც საანგარიშო პერიოდში 60 მილიარდ მანეთზე მეტს შეადგენდა, — უქმად არ ჩაუვლია და უკვე იწყებს თავისი შედეგების მოცემას.

ამ მიღწევათა შედეგად სსრ კავშირის სახალხო შემოსავალი 1929 წლის 29 მილიარდი მანეთიდან გაიზარდა 50 მილიარდ მანეთამდე 1933 წელს, მაშინ როდესაც იმავე პერიოდის განმავლობაში დიდად დაეცა სახალხო შემოსავალი უკლებლივ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანაში.

გასაგებია, რომ ყველა ამ მიღწევას და მთელ ამ აღმავლობას უნდა გამოეწვია — და ნამდვილადაც გამოიწვია — სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის შემდგომი განმტკიცება.

როგორ შეიძლებოდა მომხდარიყო ეს კოლოსალური ცვლილებანი რაღაც 3 — 4 წელიწადში უზარმაზარი სახელმწიფოს ტერიტორიაზე მისი ჩამორჩენილი ტექნიკით, მისი ჩამორჩენილი კულტურით? სასწაული ხომ არ არის ეს? ეს სასწაული იქნებოდა, განვითარება რომ წარმოებულიყო კაპიტალიზმისა და ერთპიროვნული წვრილი მეურნეობის ბაზაზე. მაგრამ ამას არ შეიძლება სასწაული

ეწოდოს, თუ მხედველობაში მივიღებთ, რომ ჩვენში განვითარება მიმდინარეობდა სოციალისტური მშენებლობის გაშლის საფუძველზე.

ვასაგებია, რომ ეს გიგანტური აღმავლობა შეიძლებოდა გაშლილიყო მხოლოდ სოციალიზმის წარმატებითი მშენებლობის ბაზაზე, მრავალი ათეული მილიონი ადამიანის საზოგადოებრივი შრომის ბაზაზე, მეურნეობის კაპიტალისტური და ერთპიროვნულ-გლეხური სისტემის წინაშე სოციალისტური სისტემის უპირატესობათა ბაზაზე.

ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ სსრ კავშირის ეკონომიკისა და კულტურის კოლოსალური აღმავლობა საანგარიშო პერიოდში ამასთან ერთად მოასწავებდა კაპიტალისტური ელემენტების ლიკვიდაციას და ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობის მოქცევას უკანა რიგში. ფაქტია, რომ მეურნეობის სოციალისტური სისტემის ხვედრითი წონა მრეწველობის დარგში ამჟამად 99 პროცენტს შეადგენს, ხოლო სოფლის მეურნეობაში, თუ მხედველობაში მივიღებთ მარცვლეული კულტურების სათეს ფართობებს, — 84,5 პროცენტს, მაშინ როცა ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობის წილად მოდის სულ 15,5 პროცენტი.

გამოდის, რომ სსრ კავშირში კაპიტალისტური მეურნეობა უკვე ლიკვიდირებულია, ხოლო ერთპიროვნულ-გლეხური სექტორი სოფლად მეორეხარისხოვან პოზიციებზე არის დაწეული.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღების დროს ლენინი ამბობდა, რომ ჩვენს ქვეყანაში არსებობს ხუთი საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობის ელემენტები: 1) პატრიარქალური მეურნეობა (მნიშვნელოვან ნაწილში ნატურალური მეურნეობა), 2) წვრილ-სასაქონლო წარმოება (გლეხთა უმრავლესობა იმათგან, ვინც პურს ყიდის), 3) კერძო-მეურნეობრივი კაპიტალიზმი, 4) სახელმწიფო კაპიტალიზმი, 5) სოციალიზმი. ლენინი თვლიდა, რომ ყველა ამ წყობიდან, ბოლოს და ბოლოს, გაბატონებული მდგომარეობა უნდა მოიპოვოს სოციალისტურმა წყობამ. ჩვენ ახლა შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პირველი, მესამე და მეოთხე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობანი უკვე არ არსებობენ, მეორე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობა დაწეულია უკან მეორეხარისხოვან პოზიციებზე, ხოლო მეხუთე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობა — სოციალისტური წყობა, წარმოადგენს განუყოფლად გაბატონებულ და ერთადერთ მბრძანებელ ძალას მთელ სახალხო მეურნეობაში. **(მჭუხარე, ხანგრძლივ ტაში).**

ასეთია შედეგი.

ამ შედეგშია სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის სიმტკიცის საფუძველი, კაპიტალისტური გარემოცვის ვითარებაში მისი მოწინავე და ზურგის პოზიციების სიმტკიცის საფუძველი.

გადავიდეთ კონკრეტული მასალების განხილვაზე საბჭოთა კავშირის ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობის ცალკეული საკითხების შესახებ.

1. მრეწველობის აღმავლობა

სახალხო მეურნეობის ყველა დარგს შორის ყველაზე სწრაფად ჩვენში მრეწველობა იზრდებოდა. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში, ე. ი. 1930 წლიდან დაწყებული, მრეწველობა ჩვენში გაიზარდა ერთიორად და უფრო მეტად, სახელდობრ 101,6 პროცენტით, ხოლო ომამდელ დონესთან შედარებით ის გაიზარდა თითქმის ოთხჯერ, სახელდობრ 291,9 პროცენტით.

ეს ნიშნავს, რომ ინდუსტრიალიზაცია ჩვენში მიმდინარეობდა მთელი გაქანებით.

ინდუსტრიალიზაციის სწრაფ ზრდას მოჰყვა ის, რომ მთელი სახალხო მეურნეობის საერთო პროდუქციაში მრეწველობის პროდუქციამ გაბატონებული ადგილი დაიჭირა.

აი სათანადო ცხრილი.

მრეწველობის ხვედრითი წონა სახალხო მეურნეობის საერთო პროდუქციაში პროცენტობით (1926/27 წ. ფასებში):

	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933წ
1. მრეწველობა (წვრილი მრეწველობის ჩაუთვლელად)	42,1	54,5	61,6	66,7	70,7	70,4
2. სოფლის მეურნეობა . .	57,9	45,5	38,4	33,3	29,3	29,6
ს უ ლ :	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ეს ნიშნავს, რომ ჩვენი ქვეყანა ურყევად და საბოლოოდ იქცა ინდუსტრიულ ქვეყნად.

ინდუსტრიალიზაციის საქმეში გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს წარმოების იარაღებისა და საშუალებების წარმოების ზრდას მრეწველობის განვითარების საერთო მოცულობაში. ცნობები საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში მოწმობენ, რომ ამ მუხლის ხვედრითმა

წონამ მრეწველობის საერთო მოცულობაში უპირატესი ადგილი დაიჭირა.

აი სათანადო ცხრილი.

მსხვილი მრეწველობის დარგთა ორი ძირითადი ჯგუფის პროდუქციის ხვედრითი წონა (1926/27 წ. ფასებში):

	საერთო პროდუქცია (მილიარდ მანეთობით)				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი მსხვილი მრეწველობა	21,0	27,5	33,9	38,5	41,9
მათ შორის:					
ჯგუფი «ა». წარმოების იარაღები და საშუალებები	10,2	14,5	18,8	22,0	24,3
ჯგუფი «ბ». მოხმარების საგნები	10,8	13,0	15,1	16,5	17,6
ხვედრითი წონა:	(პ რ ო ც ე ნ ტ ო ბ ი თ)				
ჯგუფი «ა». წარმოების იარაღები და საშუალებები	48,5	52,6	55,4	57,0	58,0
ჯგუფი «ბ». მოხმარების საგნები	51,5	47,4	44,6	43,0	42,0
ს უ ლ .	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ცხრილი, როგორც ხედავთ, არ საჭიროებს განმარტებას.

ტექნიკური მხრით ჩვენს ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ქვეყანაში მრეწველობას განსაკუთრებული ამოცანა აქვს. მან რეკონსტრუქცია უნდა უყოს ახალ ტექნიკურ ბაზაზე არა მარტო თავის თავს, არა მარტო მრეწველობის ყველა დარგს, მათ რიცხვში მსუბუქ, კვების, სატყეო მრეწველობას. მან უნდა მოახდინოს აგრეთვე ტრანსპორტის ყველა სახისა და სოფლის მეურნეობის ყველა დარგის რეკონსტრუქცია. მაგრამ მას შეუძლია შეასრულოს ეს ამოცანა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მანქანათმშენებლობა — სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქციის ძირითადი ბერკეტი — მასში უპირატეს ადგილს დაიჭერს. საანგარიშო პერიოდის ცნობები მოწმობენ, რომ მანქანათმშენებლობამ ჩვენში წამყვანი როლი დაიპყრო მრეწველობის საერთო მოცულობაში.

აი სათანადო ცხრილი.

მრეწველობის ცალკეულ დარგთა ხვედრითი წონა საერთო პროდუქციის ჯამის მიმართ პროცენტობით:

	სსრ კავშირი			
	1913 წ.	1929 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ქვანახშირისა	2,9	2,1	1,7	2,0
კოქსისა	0,8	0,4	0,5	0,6
ნავთის მომპოვებელი	1,9	1,8	1,5	1,4
ნავთის დამმუშავებელი	2,3	2,5	2,9	2,6
შავი მეტალურგია	ცნობ. არ არის	4,5	3,7	4,0
ფერადი მეტალურგია	„	1,5	1,3	1,2
მანქანათმშენებლობა	11,0	14,8	25,0	26,1
ძირითადი ქიმია	0,8	0,6	0,8	0,9
ბამბეულისა	18,3	15,2	7,6	7,3
შალეულისა	3,1	3,1	1,9	1,8

ეს ნიშნავს, რომ ჩვენი მრეწველობა საღ საფუძველზე ვითარდება, ხოლო რეკონსტრუქციის გასაღები—მანქანათმშენებლობა — მთლიანად ჩვენს ხელშია. აუცილებელია მხოლოდ, რომ იგი აზრიანად, რაციონალურად გამოვიყენოთ.

საინტერესო სურათს გვიშლის მრეწველობის განვითარება საანგარიშო პერიოდში სოციალური სექტორების მიხედვით.

აი სათანადო ცხრილი.

მსხვილი მრეწველობის საერთო პროდუქცია სოციალური სექტორების მიხედვით (1926/27 წ. ფასებში):

	საერთო პროდუქცია (მილიონ მანეთობით)				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი პროდუქცია.	21 025	27 477	33 903	38 464	41 968
აქედან:			ცნობ.		
I. განსაზოგად. მრეწველობა	20 891	27 402	არ არის	38 436	41 940
აქედან:					
ა) სახელმწ. მრეწველობა	19 143	24 989	„ „	35 587	38 932
ბ) კოოპერაც. მრეწველობა	1 748	2 413	„ „	2 849	3 008
II. კერძო მრეწველობა	134	75	„ „	28	28
	(პროცენტობით)				
მთელი პროდუქცია.	100	100	100	100	100
აქედან:			ცნობ.		
I. განსაზოგად. მრეწველობა	99,4	99,7	არ არის	99,93	99,93
აქედან:					
ა) სახელმწ. მრეწველობა	91.1	90,9	„ „	92,52	92,76
ბ) კოოპერაც. მრეწველობა	8,3	8,8	„ „	7,41	7,17
II. კერძო მრეწველობა	0,6	0,3	„ „	0,07	0,07

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ კაპიტალისტურ ელემენტებს მრეწველობაში უკვე ბოლო მოეღო, ხოლო მეურნეობის სოციალისტური სისტემა ახლა წარმოადგენს ერთადერთ და მონოპოლიურ სისტემას ჩვენს მრეწველობაში. (ტაში).

მაგრამ მრეწველობის ყველა მიღწევათაგან, რომელნიც მან საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში მოიპოვა, ყველაზე მნიშვნელოვან მიღწევად უნდა ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ მან ამ ხნის განმავლობაში შესძლო აღეზარდა და გამოეჭედა ათასობით ახალი ადამიანები და მრეწველობის ახალი ხელმძღვანელები, ახალი ინჟინრებისა და ტექნიკოსების მთელი ფენები, ასიათასობით ახალგაზრდა კვალიფიციური მუშები, რომლებმაც აითვისეს ახალი ტექნიკა და წინ წასწიეს ჩვენი სოციალისტური მრეწველობა. ეჭვს გარეშეა, რომ უამადამიანებოდ მრეწველობას შეუძლებელია ჰქონოდა ის წარმატებანი, რომლებიც ახლა აქვს და რომლებითაც მას უფლება აქვს იამაყოს. ცნობები გვეუბნება, რომ საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში მრეწველობამ წარმოებაში გამოუშვა საფაბრიკო-საქარხნო მოწაფეობის სკოლებიდან დაახლოებით 800 ათასი ცოტად თუ ბევრად კვალიფიციური მუშა, ხოლო უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებლებიდან, უმაღლესი სასწავლებლებიდან და ტექნიკუმებიდან — 180 ათასზე მეტი ინჟინერი და ტექნიკოსი. თუ მართალია ის, რომ კადრების პრობლემა ჩვენი განვითარების უსერიოზულეს პრობლემას წარმოადგენს, უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენი მრეწველობა სერიოზულად იწყებს ამ პრობლემის დაუფლებას.

ასეთია ჩვენი მრეწველობის ძირითადი მიღწევები.

მაგრამ სწორი არ იქნებოდა გვეფიქრა, რომ მრეწველობას მარტო წარმატებანი ჰქონდა. არა, მას აქვს თავისი ნაკლოვანებებიც. მათგან მთავარია:

ა) **შავი მეტალურგიის** ჩამორჩენა, რაც კვლავ გრძელდება;

ბ) **ფერადი მეტალურგიის** საქმის მოუწესრიგებლობა;

გ) ჩვენი ქვეყნის სათბობის საერთო ბალანსში **ადგილობრივი ქვანახშირის** (მოსკოვსახლო რაიონი, კავკასია, ურალი, ყარაგანდა, შუა აზია, ციმბირი, შორეული აღმოსავლეთი, ჩრდილოეთის მხარე და სხვ.) ამოღების განვითარების უსერიოზულესი მნიშვნელობის შეუფასებლობა;

დ) სათანადო ყურადღების უქონლობა ურალის, ბაშკირეთის, ემბის რაიონებში **ნავთის** ახალი **ბაზის** ორგანიზაციის საკითხისადმი;

ე) სერიოზული მზრუნველობის უქონლობა **ფართო მოხმარების საქონლის** წარმოების გაშლაზე როგორც მსუბუქი და კვების მრეწველობის ბაზით, ისე სატყეო მრეწველობის ბაზითაც;

ვ) სათანადო ყურადღების უქონლობა **ადგილობრივი მრეწველობის** გაშლის საკითხისადმი;

ზ) სრულიად დაუშვებელი დამოკიდებულება **პროდუქციის ხარისხის** გაუმჯობესების საკითხისადმი;

თ) ჩამორჩენა **შრომის ნაყოფიერების** ამაღლების, **თვითღირებულების** შემცირების, **სამეურნეო ანგარიშის** დანერგვის საქმეში, რაც კვლავ გრძელდება;

ი) შრომისა და ხელფასის ცუდი ორგანიზაცია, რაც ჯერ კიდევ არ არის აღმოფხვრილი. გაუპიროვნება მუშაობაში, გათანაბრება ხელფასის სისტემაში;

კ) ხელმძღვანელობის **კანცელარიულ-ბიუროკრატიული** მეთოდი, რაც ჯერ კიდევ შორს არის იმისაგან, რომ აღმოფხვრილი იყოს სამეურნეო სახალხო კომისარიატებში და მათს ორგანოებში, მათ შორის მსუბუქი და კვების მრეწველობის სახალხო კომისარიატებში.

არა გვგონია კიდევ საჭირო იყოს ამ ნაკლთა სასწრაფო ლიკვიდაციის აბსოლუტური აუცილებლობის განმარტება. შავმა და ფერადმა მეტალურგიამ, როგორც ვიცით, ვერ შეასრულეს თავიანთი გეგმა პირველი ხუთწლედის მანძილზე. მათ ვერ შეასრულეს იგი აგრეთვე მეორე ხუთწლედის პირველ წელს. თუ ისინი შემდეგშიც ჩამორჩებიან, შეიძლება გადაიქცნენ მუხრუჭად მრეწველობისათვის და მისი გაღვივების მიზეზად. რაც შეეხება ქვანახშირისა და ნავთის მრეწველობის ახალი ბაზების შექმნას, ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ, თუ ამ გადაუდებელ ამოცანას არ შევასრულებთ, ჩვენ შეგვიძლია შევაფერხოთ მრეწველობაც და ტრანსპორტიც. ფართო მოხმარების საქონლისა და ადგილობრივი მრეწველობის განვითარების საკითხს, ისევე როგორც პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესების, შრომის ნაყოფიერების ამაღლების, თვითღირებულების შემცირებისა და სამეურნეო ანგარიშის დანერგვის საკითხებს, — აგრეთვე არ ესაჭიროება განმარტება. რაც შეეხება შრომისა და ხელფასის ცუდ ორგანიზაციას და ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიულ მეთოდს, — როგორც დონბასის, აგრეთვე მსუბუქი და კვების მრეწველობის საწარმოთა ისტორიამ გვიჩვენა, ეს საშიში სენი დაბუდებულია მრეწველობის ყველა დარგში და აფერხებს მათს განვითარებას. თუ იგი აღმოფხვრილი არ იქნა, მრეწველობა ორივე ფეხით იკოჭლებს.

მორიგი ამოცანებია:

1) შევუნარჩუნოთ მანქანათმშენებლობას მისი ახლანდელი წამყვანი როლი მრეწველობის სისტემაში.

2) ბოლო მოვუღოთ შავი მეტალურგიის ჩამორჩენას.

3) მოვაწესრიგოთ ფერადი მეტალურგიის საქმე.

4) მთელი ძალღონით გავშალოთ ადგილობრივი ქვანახშირის ამოღება ყველა უკვე ცნობილ რაიონში, მოვაწყოთ ქვანახშირის ამოღების ახალი რაიონები (მაგალითად, შორეული აღმოსავლეთის ბურეისკის რაიონში), გადავაქციოთ კუზბასი მეორე დონბასად. **(ხანგრძლივი ტაში).**

5) სერიოზულად მოვკიდოთ ხელი ნავთის ბაზის ორგანიზაციას ურალის ქედის დასავლეთ და სამხრეთ კალთების რაიონებში.

6) გავშალოთ ფართო მოხმარების საქონლის წარმოება ყველა სამეურნეო სახალხო კომისარიატის ხაზით.

7) გავშალოთ ადგილობრივი საბჭოთა მრეწველობა, მივცეთ მას შესაძლებლობა — გამოიჩინოს ინიციატივა ფართო მოხმარების საქონლის წარმოების საქმეში და აღმოვუჩინოთ მას შესაძლებელი დახმარება ნედლეულით და სახსრებით.

8) გავაუმჯობესოთ გამოშვებული საქონლის ხარისხი, შევწყვიტოთ არაკომპლექტური პროდუქციის გამოშვება და დავსაჯოთ ყველა ის ამხანაგი, მიუხედავად პიროვნებათა, რომლებიც არღვევენ ან გვერდს უვლიან საბჭოთა ხელისუფლების კანონებს პროდუქციის ხარისხისა და კომპლექტიანობის შესახებ.

9) მივაღწიოთ შრომის ნაყოფიერების სისტემატურ ზრდას, თვითღირებულების შემცირებას და სამეურნეო ანგარიშის დანერგვას.

10) საბოლოოდ მოვსპოთ გაუპიროვნება მუშაობაში და გათანაბრება ხელფასის სისტემაში.

11) აღმოვფხვრათ ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიული მეთოდი სამეურნეო სახალხო კომისარიატების ყველა რგოლში და სისტემატურად შევამოწმოთ ხელმძღვანელი ცენტრების გადაწყვეტილებათა და მითითებათა შესრულება ქვემდგომი ორგანოების მიერ.

2. სოფლის მეურნეობის აღმავლობა

რამდენადმე სხვანაირად წარიმართა განვითარება სოფლის მეურნეობის დარგში. საანგარიშო პერიოდში ბევრად უფრო ნელა, ვიდრე მრეწველობაში, მაგრამ მაინც უფრო სწრაფად, ვიდრე ერთპიროვნული მეურნეობის ჭარბობის პერიოდში, მატულობდა სოფლის მეურნეობის ძირითადი დარგების აღმავლობა. ხოლო მეცხოველეობის დარგში ჩვენ გვქონდა უკუშექცევითი პროცესიც კი — პირუტყვის სულადობის შემცირება, და მხოლოდ 1933 წელს, ისიც მარტო მეღორეობის დარგში, დაისახა აღმავლობის ნიშნები.

ცხადია, რომ დაჩსაქსულ წვრილ გლეხურ მეურნეობათა კოლმეურნეობებად გაერთიანების უდიდესმა სიძნელეებმა, თითქმის ცარიელ ადგილზე მარცვლეულისა და მეცხოველეობის მსხვილ მეურნეობათა დიდი რაოდენობის შექმნის ძნელმა საქმემ და, საერთოდ, ერთპიროვნული სოფლის მეურნეობის გარდაქმნისა და ახალ საკოლმეურნეო რელსებზე გადაყვანის **რეორგანიზაციულმა** პერიოდმა, რომელიც ბევრ დროს და დიდ ხარჯებს მოითხოვს, — ყველა ამ ფაქტორმა აუცილებლობით წინასწარ განსაზღვრა როგორც სოფლის მეურნეობის აღმავლობის ნელი ტემპები, ისე პირუტყვის სულადობის განვითარებაში დაცემის შედარებით ხანგრძლივი პერიოდი.

არსებითად საანგარიშო პერიოდი სოფლის მეურნეობისათვის იყო არა იმდენად სწრაფი აღმავლობისა და მძლავრი გაჯანების პერიოდი, რამდენად უახლოეს მომავალში ასეთი აღმავლობისა და ასეთი გაჯანებისათვის წანამძღვართა შექმნის პერიოდი.

თუ ავიღებთ ცნობებს ყველა კულტურის, ხოლო ცალკე — ტექნიკური კულტურების ნათესი ფართობის ზრდის შესახებ, მაშინ სოფლის მეურნეობის განვითარება საანგარიშო პერიოდში შემდეგნაირად გვეხატება.

ყველა კულტურის ნათესი ფართობი სსრ კავშირში:

	მილიონ ჰექტარობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი ნათესი ფართობი აქედან:	105,0	118,0	127,2	136,3	134,4	129,7
ა) მარცვლეული . . .	94,4	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5
ბ) ტექნიკური	4,5	8,8	10,5	14,0	14,9	12,0
გ) ბოსტან-ბაღჩების .	3,8	7,6	8,0	9,1	9,2	8,6
დ) საკვები . . .	2,1	5,0	6,5	8,8	10,6	7,3

ტექნიკური კულტურების ნათესი ფართობი სსრ კავშირში:

	მილიონ ჰექტარობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ბამბა	0,69	1,06	1,58	2,14	2,17	2,05
სელი (გრძელბოჭკოიანი) .	1,02	1,63	1,75	2,39	2,51	2,40
შაქრის ჭარხალი . . .	0,65	0,77	1,04	1,39	1,54	1,21
ზეთოვანი	2,00	5,20	5,22	7,55	7,98	5,79

ეს ცხრილები გამოხატავენ ორ ძირითად ხაზს სოფლის მეურნეობაში:

1) ხაზს ნათესი ფართობების ყოველწაირად გაფართოებისაკენ სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაციის გაჩაღების პერიოდში, როცა კოლმეურნეობანი ათიათასობით იქმნებოდნენ, როცა ისინი ერეკებოდნენ კულაკებს მიწებიდან, ხელთ იგდებდნენ განთავისუფლებულ მიწებს და ეპატრონებოდნენ მათ.

2) ხაზს ნათესი ფართობების ხელაღებით გაფართოების უარყოფისაკენ, ხაზს ფართობების ხელაღებით გაფართოებიდან მიწის დამუშავების გაუმჯობესებაზე გადასვლისაკენ, სწორი თესლბრუნვისა და ანეულის დანერგვისაკენ, მოსავლიანობის გადიდებისაკენ და, თუ ამას პრაქტიკა მოითხოვს, — არსებული ნათესი ფართობების დროებით შემცირებისაკენ.

როგორც ვიცით, მეორე ხაზი — ერთადერთი სწორი ხაზი სოფლის მეურნეობაში — აღიარებულ იქნა 1932 წელს, როცა რეორგანიზაციული პერიოდი სოფლის მეურნეობაში დასასრულს უახლოვდებოდა და მოსავლიანობის გადიდების საკითხი გადაიქცა სოფლის მეურნეობის განვითარების ერთ-ერთ ძირითად საკითხად.

მაგრამ ნათესი ფართობების ზრდის ცნობები არ შეიძლება ჩაითვალოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სრულიად საკმაო მაჩვენებლებად. ხდება ხოლმე, რომ ფართობი იზრდება, ხოლო პროდუქცია არ იზრდება, ან კლებულობს კიდეც, იმის გამო, რომ მიწის დამუშავება გაუარესდა და მოსავლიანობა ფართობის ერთეულზე — დაეცა. ამის გამო საჭიროა ცნობები ფართობების შესახებ შევავსოთ ცნობებით საერთო პროდუქციის შესახებ.

აი სათანადო ცხრილი.

მარცვლეული და ტექნიკური კულტურების საერთო პროდუქცია სსრ კავშირში:

	მილიონ ცენტნერობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მარცვლეული	801,0	717,4	835,4	694,8	698,7	898,0
ბამბა (ნედლი)	7,4	8,6	11,1	12,9	12,7	13,2
სელი (ბოჭკო) . . .	3,3	3,6	4,4	5,5	5,0	5,6
შაქრის ჭარხალი	109,0	62,5	140,2	120,5	65,6	90,0
ზეთოვანი	21,5	35,8	36,2	51,0	45,5	46,0

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ სოფლის მეურნეობის ყველაზე უფრო გაჩაღებული რეორგანიზაციის წლები — 1931 და 1932 წლები —

წარმოადგენდნენ მარცვლეული კულტურების პროდუქციის ყველაზე მეტი შემცირების წლებს.

შემდეგ, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ სელი და ბამბა, რომელთა რაიონებშიც სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაცია უფრო ნაკლებ სწრაფი ტემპებით მიმდინარეობდა, თითქმის სრულებით არ დაზარალებულა და ვითარდებოდა აღმავალი ხაზით ცოტად თუ ბევრად თანაბრად და განუხრელად, ინარჩუნებდა რა თავისი განვითარების მაღალ დონეს.

მესამეც, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ იმ დროს, როცა ზეთოვანმა კულტურებმა განიცადეს მხოლოდ ერთგვარი რყევა და შეინარჩუნეს თავისი განვითარების მაღალი დონე ომამდელ დონესთან შედარებით, შაქრის ჭარხალმა, რომლის რაიონებშიც სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაციის ყველაზე მაღალი ტემპები იყო და რომელიც უკანასკნელი შევიდა რეორგანიზაციულ პერიოდში, — ყველაზე მეტი დაცემა რეორგანიზაციის უკანასკნელ წელს — 1932 წელს განიცადა და ომამდელ დონეზე დაბლა დასწია პროდუქცია.

ბოლოს, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ 1933 წელი — პირველი წელი რეორგანიზაციული პერიოდის დამთავრების შემდეგ — წარმოადგენს გარდატეხის წელიწადს მარცვლეული და ტექნიკური კულტურების განვითარებაში.

ეს იმას ნიშნავს, რომ მარცვლეული კულტურები უწინარეს ყოვლისა, ხოლო მათ შემდეგ — ტექნიკური კულტურები ამიერიდან მტკიცედ და გაბედულად წავლენ მძლავრი აღმავლობისაკენ.

ყველაზე უფრო მტკივნეულად გადაიტანა რეორგანიზაციული პერიოდი სოფლის მეურნეობის მეცხოველეობის დარგმა.

აი სათანადო ცხრილი.

პირუტყვის სულადობა სსრ კავშირში:

	მილიონ სულობით					
	1916 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ა) ცხენი	35,1	34,0	30,2	26,2	19,6	16,6
ბ) მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვი . . .	58,9	68,1	52,5	47,9	40,7	38,6
გ) ცხვარი და თხა . . .	115,2	147,2	108,8	77,7	52,1	50,6
დ) ღორი . .	20,3	20,9	13,6	14,4	11,6	12,2

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ პირუტყვის სულადობის მხრივ საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს არა აღმავლობა, არამედ ჯერ კიდევ

ძიმდინარე შემცირება ომამდე არსებულ დონესთან შედარებით. აშკარაა, რომ, ერთი მხრით, მსხვილ-კულაკური ელემენტების უდიდესმა სიმრავლემ სოფლის მეურნეობის მეცხოველეობის დარგებში და, მეორე მხრით, გაძლიერებულმა კულაკურმა აგიტაციამ პირუტყვის დაკვლისათვის, რასაც ხელსაყრელი ნიადაგი ჰქონდა რეორგანიზაციის წლებში, — თავისი გამოხატულება პოვეს ამ ცხრილში.

შემდეგ, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ სულადობის დაცემა დაიწყო რეორგანიზაციის პირველი წლიდანვე (1930 წელი) და გრძელდება 1933 წლამდე, ამასთან დაცემამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია პირველ სამ წელში, ხოლო 1933 წელს, რეორგანიზაციული პერიოდის დამთავრების შემდეგ პირველ წელს, როცა მარცვლეული კულტურები აღმავლობის გზით წავიდნენ, სულადობის დაცემის ოდენობა მინიმუმამდე დავიდა.

ბოლოს, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ მეღორეობაში უკვე დაიწყო უკუშექცევითი პროცესი, და 1933 წელს უკვე დაიხახა აშკარა აღმავლობის ნიშნები.

ეს ნიშნავს, რომ 1934 წელი უნდა გახდეს და შეუძლია გახდეს აღმავლობისაკენ გარდატეხის წელიწადად მეცხოველეობის მთელ მეურნეობაში.

როგორ ვითარდებოდა ჩვენში გლეხურ მეურნეობათა კოლექტივიზაცია საანგარიშო პერიოდში?

აი სათანადო ცხრილი.

კოლექტივიზაცია:

	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
კოლმეურნეობათა რიცხვი (ათასობით) . . .	57,0	85,9	211,1	211,05	224,5
მეურნეობათა რიცხვი კოლმეურნეობებში (მილიონობით)	1,0	6,0	13,0	14,9	15,2
გლეხურ მეურნეობათა კოლექტივიზაციის პროცენტი	3,9	23,6	52,7	61,5	65,0

ხოლო როგორ მიმდინარეობდა მარცვლეულის ნათესი ფართობების მოძრაობა სექტორების მიხედვით?

აი სათანადო ცხრილი.

მარცვლეულის ნათესი ფართობი სექტორების მიხედვით:

სექტორები	მარცვლეული კულტურების ნათესები მილიონ ჰექტარობით					1933 წ. ფართობის მიმართ
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.	
1. საბჭოთა მეურნეობები	1,5	2,9	8,1	9,3	10,8	10,6
2. კოლმეურნეობები	3,4	29,7	61,0	69,1	75,0	73,9
3. ერთპიროვნული გლეხები	91,1	69,2	35,3	21,3	15,7	15,5
მარცვლეულის მთელი ნათესი სსრ კავშირში	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5	100,0

რას მოწმობენ ეს ცხრილები?

ისინი მოწმობენ იმას, რომ სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაციული პერიოდი, როცა კოლმეურნეობათა რაოდენობა და მათი წევრების რიცხვი მძაფრი ტემპებით იზრდებოდა, უკვე დამთავრებულია, დამთავრებულია ჯერ კიდევ 1932 წელს.

მაშასადამე, კოლექტივიზაციის შემდგომი პროცესი წარმოადგენს კოლმეურნეობების მიერ ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობათა ნაშთების თანდათანობითი შესრუტვისა და ხელახალი აღზრდის პროცესს.

ეს ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობებმა გაიმარჯვეს საბოლოოდ და სამუდამოდ. **(მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში).**

შემდეგ, ისინი მოწმობენ იმას, რომ საბჭოთა მეურნეობებს და კოლმეურნეობებს ერთად უჭირავთ სსრ კავშირში მარცვლეულის მთელი ფართობის 84,5 პროცენტი.

ეს ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები ერთად ისეთ ძალად იქცნენ, რომელიც წყვეტს მთელი სოფლის მეურნეობის და ყველა მისი დარგის ბედს.

შემდეგ, ისინი მოწმობენ იმას, რომ კოლმეურნეობებში გაერთიანებულ გლეხურ მეურნეობათა 65 პროცენტს უჭირავს მარცვლეულის ყველა ნათესი ფართობის 73,9 პროცენტი, მაშინ როდესაც იმ დარჩენილ ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობათა მთელ მასას, რომლებიც შეადგენენ მოელი გლეხური მოსახლეობის 35 პროცენტს, უჭირავს მარცვლეულის ყველა ნათესი ფართობის მხოლოდ 15,5 პროცენტი.

თუ ამას დავუმატებთ იმ ფაქტს, რომ კოლმეურნეობებმა 1933 წელს ყველა სახის შემოსავლის მიხედვით სახელმწიფოს ჩააბარეს ერთ მილიარდ ფუთზე მეტი მარცვალი, ხოლო ერთპიროვნულმა გლეხებმა, რომლებმაც გეგმა მთელი ასი პროცენტით შეასრულეს, — ჩააბარეს სულ 130 მილიონ ფუთამდე, მაშინ როდესაც 1929/30 წელს ერთპიროვნულმა გლეხებმა ჩააბარეს სახელმწიფოს დაახლოებით 780 მილიონი ფუთი, კოლმეურნეობებმა კი არა უმეტეს 120 მილიონი ფუთისა, — მაშინ ცხადზე უცხადესი გახდება, რომ კოლმეურნეობებმა და ერთპიროვნულმა გლეხებმა საანგარიშო პერიოდში სავსებით შეუცვალეს ერთმანეთს როლები, ამასთან კოლმეურნეობები ამ ხნის განმავლობაში იქცნენ სოფლის მეურნეობის გაბატონებულ ძალად, ერთპიროვნული გლეხები კი — მეორეხარისხოვან ძალად, რომელიც იძულებულია დაემორჩილოს და შეეგუოს საკოლმეურნეო წყობილებას.

უნდა ვაღიაროთ, რომ მშრომელი გლეხობა, ჩვენი საბჭოთა გლეხობა საბოლოოდ და სამუდამოდ დადგა სოციალიზმის წითელი დროშის ქვეშ. **(ხანგრძლივი ტაში).**

დაე იყბედონ ესერ-მენშევიკურმა და ბურჟუაზიულ-ტროცკისტულმა ჭორიკანებმა, რომ გლეხობა ბუნებით კონტრრევოლუციურია, რომ იგი მოწოდებულია აღადგინოს სსრ კავშირში კაპიტალიზმი, რომ იგი არ შეიძლება იყოს მუშათა კლასის მოკავშირე სოციალიზმის აშენების საქმეში, რომ სსრ კავშირში შეუძლებელია სოციალიზმის აშენება. ფაქტები მოწმობენ, რომ ეს ვაჟბატონები ცილსა სწამებენ სსრ კავშირსაც და საბჭოთა გლეხობასაც. ფაქტები მოწმობენ, რომ ჩვენი საბჭოთა გლეხობა საბოლოოდ მოსცილდა კაპიტალიზმის ნაპირებს და გასწია წინ მუშათა კლასთან კავშირით — სოციალიზმისაკენ. ფაქტები მოწმობენ, რომ ჩვენ უკვე ავაშენეთ სოციალისტური საზოგადოების საძირკველი სსრ კავშირში და დაგვრჩა მხოლოდ დავაგვირგვინოთ იგი ზედნაშენებით, — ეს საქმე, უეჭველად, უფრო ადვილია, ვიდრე სოციალისტური საზოგადოების საძირკვლის აშენება.

მაგრამ კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების ძალა მათი ნათესი ფართობებისა და პროდუქციის ზრდით როდი ამოიწურება. იგი გამოიხატება აგრეთვე მათი სატრაქტორო პარკის ზრდით, მათი მექანიზაციის ზრდით. უეჭველია, რომ ამ მხრივ ჩვენმა კოლმეურნეობებმა და საბჭოთა მეურნეობებმა დიდი ნაბიჯი გადადგეს წინ.

აი სათანადო ცხრილი.

სატრაქტორო პარკი სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობაში (ამორტიზაციის გათვალისწინებით):

	ათას ცალობით					სიმძლავრე ათას ცხენისძალობით				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სულ ტრაქტორები	34,9	72,1	125,3	148,5	204,1	391,4	1 003,5	1 850,0	2 225,0	3 100,0
აქედან: ა) ტრაქტორები მტს-ებში	2,4	31,1	63,3	74,8	122,3	23,9	372,5	848,0	1 077,0	1 782,0
ბ) ტრაქტორები ყველა სისტემის საბჭოთა მეურნეობებში	9,7	27,7	51,5	64,0	81,8	123,4	483,1	892,0	1 043,0	1 318,0

მაშასადამე, 204 ათასი ტრაქტორი და 3 მილიონ 100 ათასი ცხენისძალა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისათვის. ეს, როგორც ხედავთ, პატარა ძალა როდია, მას შეუძლია აღმოფხვრას კაპიტალიზმის ყველა და ყოველგვარი ფესვი სოფლად. ეს ძალა ორჯერ აღემატება ტრაქტორების იმ რაოდენობას, რომელზეც თავის დროზე ლაპარაკობდა ლენინი, როგორც შორეულ პერსპექტივაზე.

რაც შეეხება სასოფლო-სამეურნეო მანქანების პარკს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებში და საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის საბჭოთა მეურნეობებში, ამის ცნობები მოცემულია შემდეგ ცხრილებში.

მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებში:

	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
კომბაინები (ათას ცალობით)	7 ც.	0,1	2,2	11,5
ძრავები და ლოკომობილები (ათას ცალობით)	0,1	4,9	6,2	17,6
რთული და ნახევრად-რთული სალეწი მანქანები (ათას ცალობით)	2,9	27,8	37,0	50,0
ელექტროდანადგარი ლეწვისათვის	168	268	551	1 283
სარემონტო სახელოსნოების რიცხვი მტს-ებში	104	770	1 220	1 933
სატვირთო ავტომობილები (ათას ცალობით)	0,2	1,0	6,0	13,5
სამგზავრო ავტომობილები (ცალობით)	17	191	245	2 800

საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის საბჭოთა მეურნეობებში:

	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
კომბაინები (ათას ცალობით)	1,7	6,3	11,9	13,5
ძრავები და ლოკომობილები (ათას ცალობით)	0,3	0,7	1,2	2,5
რთული და ნახევრად-რთული სალეწი მანქანები (ათას ცალობით)	1,4	4,2	7,1	8,0
ელექტროდანადგარი	42	112	164	222
სარემონტო სახელოსნოები:				
ა) კაპიტალური რემონტისა	72	133	208	302
ბ) საშუალო რემონტისა	75	160	215	476
გ) მიმდინარე რემონტისა	205	310	578	1 166
სატვირთო ავტომობილები (ათას ცალობით)	2,1	3,7	6,2	10,9
სამგზავრო ავტომობილები (ცალობით)	118	385	625	1 890

ვფიქრობ, რომ ეს მონაცემები განმარტებას არ საჭიროებენ.

მცირე მნიშვნელობა როდი ჰქონდა სოფლის მეურნეობის აღმავლობისათვის აგრეთვე მტს-ებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებათა შექმნას და სოფლის მეურნეობის მომარაგებას კვალიფიციური მუშაკებით. ახლა ყველა აღიარებს, რომ პოლიტგანყოფილებათა მუშაკებმა უდიდესი როლი შეასრულეს კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მუშაობის გაუმჯობესების საქმეში. ცნობილია, რომ საანგარიშო პერიოდში პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა სოფლის მეურნეობის კადრების განსამტკიცებლად სოფელში გაგზავნა 23 ათასზე მეტი კომუნისტი, მათგან სამიწათმოქმედო მუშაკები — 3 ათასზე მეტი, საბჭოთა მეურნეობების მუშაკები — 2 ათასზე მეტი, მტს-ების პოლიტგანყოფილებათა მუშაკები — 13 ათასზე მეტი და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებათა მუშაკები — 5 ათასზე მეტი.

იგივე უნდა ითქვას კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მომარაგებაზე ახალი ინჟინერ-ტექნიკური და აგრონომიული ძალებით. ცნობილია, რომ საანგარიშო პერიოდში ამ ჯგუფის მუშაკები სოფლის მეურნეობაში გაიგზავნა 111 ათას კაცზე მეტი. ტრაქტორისტები, კომბაინერები, მეშტურვალეები, შოფერები საანგარიშო პერიოდში მომზადებულ იქნა და მარტო მიწსახკომის სისტემის ხაზით გაიგზავნა 1 მილიონ 900 ათას კაცზე მეტი.

ამავე პერიოდში მომზადებულ და გადამზადებულ იქნენ კოლმეურნეობების გამგეობათა თავმჯდომარეები და წევრები, მემინ-

დვრეობის ბრიგადირები, მეცხოველეობის ბრიგადირები, მოანგარიშეები — 1 მილიონ 600 ათას კაცზე მეტი.

ეს, რა თქმა უნდა, ცოტაა ჩვენი სოფლის მეურნეობისათვის. მაგრამ ეს რაღაც მაინც არის.

როგორც ხედავთ, სახელმწიფომ გააკეთა ყველაფერი, რაც კი შესაძლებელი იყო, იმისათვის, რომ გაეადვილებინა მიწსახკომისა და საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის ორგანოთა მუშაობა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობის ხელმძღვანელობის ხაზით.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ეს შესაძლებლობანი ჯეროვნად არის გამოყენებული?

სამწუხაროდ, ამის თქმა არ შეიძლება.

დავიწყოთ იქიდან, რომ ეს სახალხო კომისარიატები უფრო მეტად, ვიდრე სხვა სახალხო კომისარიატები, დაავადებული არიან საქმისადმი ბიუროკრატიულ-კანცელარიული დამოკიდებულების სენით. წყვეტენ საკითხებს, მაგრამ არ ფიქრობენ იმაზე, რომ შეამოწმონ შესრულება, წესრიგისაკენ მოუწოდონ ხელმძღვანელი ორგანოების მითითებათა და განკარგულებათა დამრღვევლებს, წინ წამოსწიონ პატიოსანი და კეთილსინდისიერი შემსრულებლები.

ტრაქტორებისა და მანქანების უზარმაზარი პარკის არსებობა თითქოს უნდა ავალდებულებდეს სამიწათმოქმედო ორგანოებს წესრიგზე იქონიონ ეს ძვირფასი მანქანები, დროულად შეაკეთონ ისინი, ცოტად თუ ბევრად რიგიანად გამოიყენონ ისინი მუშაობაში. რას აკეთებენ ისინი ამ დარგში? სამწუხაროდ, ძალიან ცოტას. ტრაქტორებისა და მანქანების შენახვა არადამაკმაყოფილებელია. რემონტიც არადამაკმაყოფილებელია, რადგან აქამდე არ სურთ გაიგონ, რომ რემონტის საფუძველს წარმოადგენს მიმდინარე და საშუალო რემონტი და არა კაპიტალური რემონტი. რაც შეეხება ტრაქტორებისა და მანქანების გამოყენებას, ამ საქმის არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა იმდენად აშკარა და საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ამას დამტკიცება არ ესაჭიროება.

სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთ მორიგ ამოცანას წარმოადგენს სწორ თესლბრუნვათა შემოღება, წმინდა ანეულის გაფართოება, სათესლე საქმის გაუმჯობესება მიწათმოქმედების ყველა დარგში. რა კეთდება ამ მხრივ? სამწუხაროდ, ჯერჯერობით — ძალიან ცოტა რამ. მარცვლეულისა და ბამბის სათესლე საქმე ისე დაბნეულია, რომ დიდი ხანი დასჭირდება მის გამოსწორებას.

ტექნიკურ კულტურათა მოსავლიანობის გადიდების ერთ-ერთ ნამდვილ საშუალებას წარმოადგენს მათი მომარაგება სასუქით.

რა კეთდება ამ დარგში? ჯერჯერობით—ძალიან ცოტა რამ. სასუქები არის, მაგრამ მიწსახკომის ორგანოები ვერ ახერხებენ მათს მიღებას, ხოლო თუ მიიღეს, შემდეგ არ იჩენენ მზრუნველობას იმისათვის, რომ თავის დროზე მიაწოდონ ისინი ადგილებს და რაციონალურად გამოიყენონ.

საბჭოთა მეურნეობების შესახებ უნდა ითქვას, რომ ისინი კვლავაც არ დგანან თავიანთი ამოცანების სიმაღლეზე. მე შორსა ვარ იმისაგან, რომ არასაკმაოდ შევაფასო ჩვენი საბჭოთა მეურნეობების დიდი გამარევოლუციურებელი მნიშვნელობა. მაგრამ თუ სახელმწიფოს უდიდეს დაბანდებებს საბჭოთა მეურნეობების საქმეში შევადარებთ საბჭოთა მეურნეობების მუშაობის ახლანდელ ფაქტიურ შედეგებს, მივიღებთ ძალიან დიდ შეუფარდებლობას საბჭოთა მეურნეობების საზარალოდ. ამ შეუფარდებლობის მთავარ მიზეზს წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მარცვლეულის ჩვენი საბჭოთა მეურნეობები მეტისმეტად მსხვილია, დირექტორები თავს ვერ ართმევენ ვეებერთელა საბჭოთა მეურნეობებს, თვით საბჭოთა მეურნეობები ძალიან სპეციალიზებულია, მათ არა აქვთ თესლბრუნვა და საანეულო ფართობი, არა აქვთ თავის შემადგენლობაში მეცხოველეობის ელემენტები. როგორც ჩანს, საჭიროა საბჭოთა მეურნეობების გაწვრილერთეულება და მათი გადაჭარბებული სპეციალიზაციის ლიკვიდაცია. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატმა დროულად დასვა ეს საკითხი და მიაღწია მის გადაჭრას. მაგრამ ეს არ არის სწორი. საკითხი დაისვა და გადაიჭრა ისეთი ადამიანების ინიციატივით, რომლებსაც არავითარი დამოკიდებულება არა აქვთ საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატთან.

ბოლოს, მეცხოველეობის საკითხი. მე უკვე მოგახსენეთ მეცხოველეობის მძიმე მდგომარეობაზე. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ჩვენი სამიწათმოქმედო ორგანოები გაფაციცებით მუშაობენ მეცხოველეობის კრიზისის ლიკვიდაციისათვის, რომ ისინი სტეხენ განგაშს, ახდენენ მუშაკების მობილიზაციას და იწყებენ მეცხოველეობის პრობლემაზე იერიშის მიტანას. სამწუხაროდ, არაფერი ამის მსგავსი არ მომხდარა და არც ხდება. ისინი არა თუ არ სტეხენ განგაშს მეცხოველეობის მძიმე მდგომარეობის გამო, არამედ — პირიქით — ცდილობენ მიჩქმალონ საკითხი, ხოლო ზოგჯერ თავიანთ მოხსენებებში ცდილობენ კიდევაც დაუმალონ ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრივ აზრს მეცხოველეობის ნამდვილი მდგომარეობა, რაც სრულიად შეუწყნარებელია ბოლშევიკებისათვის. ამის შემდეგ იმედის დამყარება იმაზე, რომ სამიწათმოქმედო ორ-

განოები შესძლებენ გზაზე გამოიყვანონ და სათანადო სიმაღლეზე დააყენონ მეცხოველეობა, — ნიშნავს შენებას ქვიშაზე. მეცხოველეობის საქმეს ხელი უნდა მოჰკიდოს მთელმა პარტიამ, ყველა ჩვენმა მუშაკმა, პარტიულმა და უპარტიომ; უნდა გვახსოვდეს, რომ მეცხოველეობის პრობლემა ამჟამად ისეთივე პირველი რიგის პრობლემაა, როგორიც გუშინ იყო უკვე წარმატებით გადაჭრილი მარცვლეულის პრობლემა. ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ საბჭოთა ადამიანები, რომელთაც დაუძლევიათ არა ერთი სერიოზული დაბრკოლება მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე, შესძლებენ დასძლიონ ეს დაბრკოლებაც. **(ტაშის გრიალი).**

ასეთია მოკლე და არასრული ჩამოთვლა იმ ნაკლთა, რომლებიც უნდა აღმოიფხვრას, და იმ ამოცანებისა, რომლებიც უახლოეს დროში უნდა გადაიჭრას.

მაგრამ საქმე ამ ამოცანებით არ ამოიწურება. არის აგრეთვე სხვა ამოცანებიც სოფლის მეურნეობის ხაზით, რომელთა შესახებ საჭიროა რამდენიმე სიტყვა ითქვას.

უწინარეს ყოვლისა მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ ჩვენი ოლქების ძველმა დაყოფამ სამრეწველო და აგრარულ ოლქებად უკვე მოჭამა თავისი დრო. ჩვენ აღარა გვაქვს მხოლოდ და მხოლოდ აგრარული ოლქები, რომლებიც მოამარაგებდნენ სამრეწველო ოლქებს პურით, ხორცით და ბოსტნეულით, ისევე როგორც აღარა გვაქვს მხოლოდ და მხოლოდ სამრეწველო ოლქები, რომელთაც შეეძლოთ ჰქონოდათ იმედი, რომ ყველა საჭირო პროდუქტს შიიღებენ გარედან, სხვა ოლქებიდან. განვითარებას შედეგად მოსდევს ის, რომ ყველა ოლქი ჩვენში ხდება ცოტად თუ ბევრად სამრეწველო, და რაც დრო გავა, მით უფრო გახდებიან ისინი თანდათან სამრეწველო ოლქებად. ეს ნიშნავს, რომ უკრაინას, ჩრდილოეთ კავკასიას, ცენტრალურ შავნიადაგიან ოლქს და სხვა ყოფილ აგრარულ რაიონებს უკვე აღარ შეუძლიათ გაგზავნონ სხვაგან, სამრეწველო ცენტრებში იმდენი პროდუქტი, რამდენსაც გზავნიდნენ წინათ, რადგან იძულებული არიან გამოკვებონ თავისი საკუთარი ქალაქები და თავისი საკუთარი მუშები, რომელთა რაოდენობაც თანდათან გაიზრდება. მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ თვითეულმა ოლქმა უნდა შექმნას თავისი სასოფლო-სამეურნეო ბაზა, რათა ჰქონდეს თავისი ბოსტნეული, თავისი კარტოფილი, თავისი კარაქი, თავისი რძე და ამა თუ იმ რაოდენობით — თავისი პური, თავისი ხორცი, — თუ მას სურს არ აღმოჩნდეს ძნელ მდგომარეობაში. თქვენ იცით, რომ ეს სავსებით განსახორციელებელი საქმეა და იგი ახლა უკვე კეთდება კიდეც.

ამოცანა ის არის, რომ ეს საქმე ბოლომდე მივიყვანოთ რადაც უნდა დაგვჯდეს.

შემდეგ, საჭიროა ყურადღება მიექცეს იმას, რომ ჩვენი ოლქების ცნობილი დაყოფა მომხმარებელ და მწარმოებელ ოლქებად აგრეთვე იწყებს თავისი განსაკუთრებული ხასიათის დაკარგვას. ისეთმა «მომხმარებელმა» ოლქებმა, როგორიც არიან მოსკოვისა და გორკის ოლქები, მიმდინარე წელს მისცეს სახელმწიფოს 80 მილიონამდე ფუთი პური. ეს, რა თქმა უნდა, მცირე საქმე როდია. ეგრეთწოდებულ მომხმარებელ ზოლში არის დაახლოებით 5 მილიონი ჰექტარი ყამირი მიწა, დაფარული ბუჩქნარით. ცნობილია, რომ ამ ზოლში ჰავა ცუდი როდია, ნალექები საკმაოა, გვალვა არ იცის. თუ ამ მიწებს გავწმენდთ ბუჩქნარისაგან და განვახორციელებთ ორგანიზაციული ხასიათის მთელ რიგ ღონისძიებებს, შეიძლება მივიღოთ მარცვლეული კულტურების უზარმაზარი რაიონი, რომელსაც შეეძლება მოგვცეს, ამ ადგილებისათვის ჩვეულებრივი დიდი მოსავლიანობის დროს, სასაქონლო მარცვლეული არა ნაკლები რაოდენობით, ვიდრე იძლევა ახლა ქვემო ან შუა ვოლგა. ეს დიდი დახმარება იქნებოდა ჩრდილოეთ სამრეწველო ცენტრთათვის.

ცხადია, ამოცანა ის არის, რომ შევქმნათ მომხმარებელი ზოლის რაიონებში მარცვლეული კულტურების დიდი მასივი.

ბოლოს, ვოლგისგაღმა მხარეში გვალვასთან ბრძოლის საკითხი. ვოლგისგაღმა აღმოსავლეთ რაიონებში ტყეების დარგვას და ტყესაცავი ზოლების გაშენებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ეს მუშაობა, როგორც ვიცით, უკვე მიმდინარეობს, თუმცა არ შეიძლება ითქვას, რომ იგი საკმაო ინტენსივობით ტარდებოდეს. რაც შეეხება ვოლგისგაღმა მხარის მორწყვას, — ეს კი მთავარია გვალვასთან ბრძოლის თვალსაზრისით, — არ შეიძლება დავუშვათ, რომ ეს საქმე დიდი ხნით გადაიდოს. მართალია, იგი რამდენადმე შეაფერხა ზოგიერთმა გარეშე გარემოებამ, რამაც აუარებელი ძალა და სახსარი შთანთქა. მაგრამ ახლა საფუძველი აღარა გვაქვს მომავლისათვის გადავდოთ იგი. არ შეიძლება არ გვქონდეს სერიოზული და სრულიად სტაბილური, ამინდის შემთხვევითობათაგან თავისუფალი, ბაზა პურის წარმოებისა ვოლგაზე, რომელიც ყოველწლიურად მოგვცემს 200 მილიონ ფუთ სასაქონლო ხორბალს. ეს სავსებით აუცილებელია, თუ გავითვალისწინებთ, ერთი მხრით, ქალაქების ზრდას ვოლგაზე და, მეორე მხრით, ყოველგვარ შესაძლებელ გართულებებს საერთაშორისო ურთიერთობის დარგში.

ამოცანა ის არის, რომ შევუდგეთ სერიოზულ მუშაობას ვოლგისგაღმა მხარის მორწყვის საქმის მოსაწყობად. **(ტაში).**

8. მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობისა და კულტურის აღმავლობა

ამრიგად, ჩვენ დავასურათეთ ჩვენი მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა, მათი განვითარება საანგარიშო პერიოდში, მათი ახლანდელი ვითარება.

შედეგად ჩვენ გვაქვს:

ა) წარმოების მძლავრი აღმავლობა როგორც მრეწველობაში, ისე სოფლის მეურნეობის ძირითად დარგებში.

ბ) ამ აღმავლობის საფუძველზე მეურნეობის სოციალისტური სისტემის საბოლოო გამარჯვება კაპიტალისტურ სისტემაზე როგორც მრეწველობაში, ისე სოფლის მეურნეობაში, სოციალისტური სისტემის გადაქცევა მთელი სახალხო მეურნეობის ერთადერთ სისტემად, კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნა სახალხო მეურნეობის ყველა სფეროდან.

გ) ერთპიროვნულ გლეხთა დიდი უმრავლესობის საბოლოოდ ჩამოშორება წვრილსაქონლო ერთპიროვნული მეურნეობიდან, მათი გაერთიანება კოლექტიურ მეურნეობებად კოლექტიური შრომისა და წარმოების საშუალებათა კოლექტიური საკუთრების საფუძველზე, კოლექტიური მეურნეობის სრული გამარჯვება წვრილსაქონლო ინდივიდუალურ მეურნეობაზე.

დ) მზარდი პროცესი კოლმეურნეობების შემდგომი გაფართოებისა ერთპიროვნულ გლეხურ მეურნეობათა ხარჯზე, რომელთა რიცხვი, ამრიგად, მცირდება თვიდან თვემდე და რომლებიც არსებითად ხდებიან დამხმარე ძალად კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისათვის.

გასაგებია, რომ ამ ისტორიულ გამარჯვებას ექსპლოატატორებზე არ შეეძლო არ გამოეწვია მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობისა და მთელი ყოფაცხოვრების ძირფესვიანი გაუმჯობესება.

პარაზიტული კლასების ლიკვიდაციას შედეგად მოჰყვა ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაციის მოსპობა. მუშისა და გლეხის შრომა განთავისუფლებულია ექსპლოატაციისაგან. შემოსავალი, რასაც ექსპლოატატორები ხალხის შრომიდან სწურავდნენ, ამჟამად მშრომელთა ხელში რჩება და გამოყენებულია ნაწილობრივ წარმოების გასაფართოებლად და წარმოებაში მშრომელთა ახალი რაზმების ჩასაბმელად, ნაწილობრივ — მუშათა და გლეხთა შემოსავლის პირდაპირ გადიდებისათვის.

გაჭრა უმუშევრობა — მუშათა კლასის უბედურება. თუ ბურჟუაზიულ ქვეყნებში მილიონობით უმუშევარი გაჭირვებასა და

ტანჯვას განიცდის სამუშაოს უქონლობის გამო, ჩვენში უკვე აღარ არიან მუშები, რომელთაც არ ჰქონდეთ სამუშაო და ხელფასი.

კულაკური კაბალის გაქრობასთან ერთად გაქრა სიღატაკე სოფლად. ყოველ გლეხს, კოლმეურნეს თუ ერთპიროვნულ გლეხს, ახლა საშუალება აქვს იცხოვროს ადამიანურად, თუ კი მას სურს იმუშაოს პატიოსნად და არ იზარმაცოს, არ იხეტიალოს და არ გაიანიავოს საკოლმეურნეო დოვლათი.

ექსპლოატაციის მოსპობა, უმუშევრობის მოსპობა ქალაქად, სიღატაკის მოსპობა სოფლად — ეს ისეთი ისტორიული მიღწევებია მშრომელთა მატერიალურ მდგომარეობაში, რომლებზე ოცნებაც კი არ შეუძლიათ ყველაზე უფრო «დემოკრატიული» ბურჟუაზიული ქვეყნების მუშებსა და გლეხებს.

შეიცვალა ჩვენი დიდი ქალაქებისა და სამრეწველო ცენტრების სახე. ბურჟუაზიული ქვეყნების დიდი ქალაქების აუცილებელი ნიშანია ჯურღმულები, ეგრეთწოდებული მუშათა უბნები ქალაქის განაპირა ადგილებში, რომლებიც წარმოადგენენ ბნელ, ნესტიან, ნახევრად-დანგრეულ, მეტწილად სარდაფებში მოთავსებულ სადგომთა გროვას, სადაც ჩვეულებრივ შეკუნჭულია ღარიბი ხალხი, სადაც ისინი ფუთფუთობენ სიბინძურეში და წყევლიან თავის ბედს. რევოლუციამ სსრ კავშირში გამოიწვია ის, რომ ეს ჯურღმულები ჩვენში მოისპო. ისინი შეცვალა ახლად აგებულმა კარგმა და სინათლიანმა მუშათა უბნებმა, ამასთან მრავალ შემთხვევაში მუშათა უბნები ჩვენში უკეთ გამოიყურებიან, ვიდრე ქალაქის ცენტრები.

უფრო მეტად შეიცვალა სოფლის სახე. ქრება ძველი სოფელი, თავისი საყდრით ყველაზე თვალსაჩინო ადგილას, ურიადნიკის, ხუცესისა და კულაკის საუკეთესო სახლებით პირველ რიგზე, თავისი ნახევრად-დანგრეული გლეხური ქოხებით უკანა რიგზე. მის ადგილას ჩნდება ახალი სოფელი, თავისი საზოგადოებრივ-სამეურნეო ნაგებობებით, თავისი კლუბებით, რადიოთი, კინოთი, სკოლებით, ბიბლიოთეკებით და ბაგებით, თავისი ტრაქტორებით, კომბაინებით, სალეწი მანქანებით, ავტომობილებით. გაქრა ძველი წარჩინებული ფიგურები კულაკ-ექსპლოატატორისა, მევახშე-წურბელისა, ვაჭარ-სპეკულანტისა, ხუცეს-ურიადნიკისა. ახლა წარჩინებული ადამიანები არიან კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების, სკოლებისა და კლუბების მოღვაწეები, უფროსი ტრაქტორისტები, კომბაინერები, ბრიგადირები მემინდვ-

რეობისა და მეცხოველეობის დარგში, საკოლმეურნეო მინდვრების საუკეთესო დამკვრელნი.

ქრება დაპირისპირებულობა ქალაქსა და სოფელს შორის. ქალაქი გლეხების თვალში აღარ არის მათი ექსპლოატაციის ცენტრი. უფრო და უფრო მტკიცე ხდება სამეურნეო და კულტურული კავშირი ქალაქსა და სოფელს შორის. ქალაქისა და მისი მრეწველობისაგან სოფელი ახლა ღებულობს დახმარებას — ტრაქტორებით, სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით, ავტომობილებით, ხალხით, სახსრებით. თვით სოფელსაც ახლა თავისი მრეწველობა აქვს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების, სარემონტო სახელოსნოების სახით, კოლმეურნეობათა სხვადასხვანაირი სამრეწველო საწარმოების, მცირეძალოვანი ელექტროსადგურებისა და სხვათა სახით. კულტურული უფსკრული ქალაქსა და სოფელს შორის ივსება.

ასეთია მშრომელთა ძირითადი მიღწევები მათი მატერიალური მდგომარეობის, ყოფაცხოვრების, კულტურის გაუმჯობესების დარგში.

ამ მიღწევათა საფუძველზე საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) სახალხო შემოსავლის ზრდა 35 მილიარდიდან 1930 წელს — 50 მილიარდამდე 1933 წელს, ამასთან, რადგან კაპიტალისტური ელემენტების, მათ შორის კონცენსიონერების, წილი სახალხო შემოსავალში ამჟამად შეადგენს ნახევარ პროცენტზე ნაკლებს, ამიტომ თითქმის მთელი სახალხო შემოსავალი ნაწილდება მუშებსა და მოსამსახურეებს, მშრომელ გლეხებსა, კოოპერაციასა და სახელმწიფოს შორის.

ბ) საბჭოთა კავშირის მოსახლეობის ზრდა 160,5 მილიონი სულიდან 1930 წლის დამლევს — 168 მილიონამდე 1933 წლის დამლევს.

გ) მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვის ზრდა 14 მილიონ 530 ათასიდან 1930 წელს — 21 მილიონ 883 ათასამდე 1933 წელს, ამასთან ფიზიკურად მომუშავეთა რიცხვი ამ პერიოდში 9 მილიონ 489 ათასიდან გაიზარდა 13 მილიონ 797 ათასამდე, მსხვილი მრეწველობის მუშების რიცხვი, მათ შორის ტრანსპორტის მუშების რიცხვი, 5 მილიონ 79 ათასიდან გაიზარდა 6 მილიონ 882 ათასამდე, სოფლის მეურნეობის მუშების რიცხვი 1 მილიონ 426 ათასიდან ავიდა 2 მილიონ 519 ათას კაცამდე, მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი კი ვაჭრობაში 814 ათასიდან გაიზარდა 1 მილიონ 497 ათასამდე.

დ) მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასის ფონდის ზრდა 13 მილიარდ 597 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს — 34 მილიარდ 280 მილიონ მანეთამდე 1933 წელს.

ე) მრეწველობის მუშების საშუალო-წლიური ხელფასის ზრდა 991 მანეთიდან 1930 წელს — 1 ათას 519 მანეთამდე 1933 წელს.

ვ) მუშა-მოსამსახურეთა სოციალური დაზღვევის ფონდის ზრდა 1 მილიარდ 810 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს — 4 მილიარდ 610 მილიონ მანეთამდე 1933 წელს.

ზ) მთელი მიწისზედა მრეწველობის გადაყვანა 7-საათიან სამუშაო დღეზე.

თ) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი მათთვის 2 ათას 860 სამანქანო-სატრაქტორო სადგურის მოწყობის სახით და ამ საქმეში 2 მილიარდი მანეთის დაბანდება.

ი) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი კოლმეურნეობებისათვის 1 მილიარდ 600 მილიონი მანეთის კრედიტის მიცემის სახით.

კ) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში სათესლე და სასურსათო სესხის სახით 262 მილიონი ფუთი მარცვლეულის ოდენობით.

ლ) სახელმწიფოს დახმარება ხელმოკლე გლეხებისადმი გადასახადისა და დაზღვევის მხრივ 370 მილიონი მანეთის შეღავათების სახით.

რაც შეეხება ქვეყნის კულტურულ განვითარებას, საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) საყოველთაო სავალდებულო დაწყებითი განათლების შემოღება მთელ სსრ კავშირში და წერა-კითხვის მცოდნეთა პროცენტის გადიდება 67 პროცენტიდან 1930 წლის დამლევს — 90 პროცენტამდე 1933 წლის დამლევს.

ბ) მოსწავლეთა რიცხვის ზრდა ყველა საფეხურის სკოლებში 14 მილიონ 358 ათასიდან 1929 წელს — 26 მილიონ 419 ათასამდე 1933 წელს; აქედან **დაწყებითი** განათლების დარგში — 11 მილიონ 697 ათასიდან 19 მილიონ 163 ათასამდე, **საშუალო** განათლების დარგში — 2 მილიონ 453 ათასიდან 6 მილიონ 674 ათასამდე, **უმაღლესი** განათლების დარგში — 207 ათასიდან 491 ათას კაცამდე.

გ) სკოლის ასაკამდე სწავლებაში ჩაბმულ ბავშვთა რიცხვის ზრდა 838 ათასიდან 1929 წელს — 5 მილიონ 917 ათასამდე 1933 წელს.

დ) საერთო და სპეციალურ უმაღლეს სასწავლებელთა რიცხვის ზრდა 91 ერთეულიდან 1914 წელს — 600 ერთეულამდე 1933 წელს.

ე) სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების რიცხვის ზრდა 400 ერთეულიდან 1929 წელს — 840 ერთეულამდე 1933 წელს.

ვ) საკლუბო ტიპის დაწესებულებათა რიცხვის ზრდა 32 ათასიდან 1929 წელს — 54 ათასამდე 1933 წელს.

ზ) კინოთეატრების, კლუბებში კინოდანადგარებისა და მოძრავი

კინოების რიცხვის ზრდა 9 ათას 800 ერთეულიდან 1929 წელს — 29 ათას 200 ერთეულამდე 1933 წელს.

თ) გაზეთების ერთდროული ტირაჟის ზრდა 12 მილიონ 500 ათასიდან 1929 წელს — 36 მილიონ 500 ათასამდე 1933 წელს.

შეიძლება ზედმეტი არ იყოს აღვნიშნოთ, რომ ჩვენში მუშების ხვედრითი წონა უმაღლესი სასწავლებლების მოსწავლეთა შორის 51,4 პროცენტს შეადგენს, მშრომელი გლეხების ხვედრითი წონა — 16,5 პროცენტს, და ეს იმ დროს, როცა, მაგალითად, გერმანიაში მუშების ხვედრითი წონა უმაღლესი სასწავლებლების მოსწავლეთა შორის 1932/33 სასწავლო წელს შეადგენდა სულ 3,2 პროცენტს, ხოლო წვრილი გლეხების ხვედრითი წონა — სულ 2,4 პროცენტს.

უნდა აღინიშნოს, როგორც სასიხარულო ფაქტი და სოფლად კულტურულობის ზრდის ნიშანი, — საზოგადოებრივ-ორგანიზატორულ მუშაობაში კოლმეურნე ქალთა აქტივობის ზრდა. ცნობილია, მაგალითად, რომ ამჟამად კოლმეურნეობათა თავმჯდომარეებად არის დაახლოებით 6 ათასი კოლმეურნე ქალი, კოლმეურნეობათა გამგეობების წევრებად — 60 ათასზე მეტი, ბრიგადირებად — 28 ათასი, რგოლების ორგანიზატორებად — 100 ათასი, საკოლმეურნეო სასაქონლო ფერმების გამგეებად — 9 ათასი, ტრაქტორისტებად — 7 ათასი. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ეს ცნობები არ არის სრული. მაგრამ ის ციფრებიც, რაც ამ ცნობებში მოიპოვება, საკმაო სიცხადით მოწმობს სოფლად კულტურულობის დიდ ზრდას. ამ გარემოებას, ამხანაგებო, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. მას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს იმიტომ, რომ ქალები შეადგენენ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის ნახევარს, ისინი შეადგენენ შრომის უდიდეს არმიას, და ისინი მოწოდებული არიან აღზარდონ ჩვენი ბავშვები, ჩვენი მომავალი თაობა, ე. ი. ჩვენი მომავალი. აი რატომ არ შეგვიძლია ჩვენ დავუშვათ, რომ მშრომელთა ეს უდიდესი არმია საბნელესა და უმეცრებაში იმყოფებოდეს! აი რატომ უნდა მივესალმოთ ჩვენ მშრომელ ქალთა მზარდ საზოგადოებრივ აქტივობას და მათს დაწინაურებას ხელმძღვანელ პოსტებზე, როგორც ჩვენი კულტურულობის ზრდის უეჭველ ნიშანს. **(ხანგრძლივი ტაში).**

ბოლოს, საჭიროა აღინიშნოს კიდევ ერთი ფაქტი, მაგრამ უკვე უარყოფითი ხასიათისა. მე მხედველობაში მაქვს ის დაუშვებელი მოვლენა, რომ პედაგოგიური და სამედიცინო «ფაკულტეტები» ჩვენში ჯერ კიდევ მოიწყებულია. ეს დიდი ნაკლია, რაც სახელმწიფოს ინტერესების დარღვევას უდრის. ამ ნაკლს აუცილებლად უნდა მოეღოს ბოლო. და რაც უფრო ჩქარა გაკეთდება ეს, მით უკეთესია.

4. საქონელბრუნვის აღმავლობა და ტრანსპორტი

ამრიგად ჩვენ გვაქვს:

ა) მრეწველობის პროდუქციის, მათ შორის ფართო მოხმარების საგნების პროდუქციის ზრდა;

ბ) სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ზრდა;

გ) ქალაქისა და სოფლის მშრომელი მასების მხრით პროდუქტებისა და ნაწარმის მოთხოვნილებათა და მოთხოვნის ზრდა.

რა არის კიდევ საჭირო იმისათვის, რომ შევაერთოთ ეს პირობები და უზრუნველვყოთ მომხმარებელთა მთელი მასისათვის აუცილებელი საქონლისა და პროდუქტების მიღება?

ზოგიერთ ამხანაგს ჰგონია, საკმარისია ამ პირობების არსებობა იმისათვის, რომ ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრება მძლავრად ჩქეფდეს. ეს დიდი შეცდომაა. შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ ყველა ეს პირობა გვაქვს, მაგრამ თუ საქონელი მომხმარებლამდე ვერ აღწევს, ეკონომიური ცხოვრება არა თუ მძლავრად მჩქეფარე არ იქნება, არამედ პირიქით, — დაირღვევა და ბოლომდე დეზორგანიზებული იქნება. საჭიროა, ბოლოს და ბოლოს, იმის გაგება, რომ საქონელი საბოლოო ანგარიშით მზადდება არა წარმოებისათვის, არამედ მოხმარებისათვის. ჩვენში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც საქონელი და პროდუქტები ცოტა როდი იყო, მაგრამ არა თუ მომხმარებლამდე ვერ აღწევდა, არამედ წლობით განაგრძობდა სეირნობას ეგრეთწოდებული საქონელგამტარი ქსელის ბიუროკრატიულ ხვეულებში — მომხმარებლის გვერდის ავლით. გასაგებია, რომ ამ პირობებში მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა კარგავდნენ წარმოების გაფართოების ყოველგვარ სტიმულს, ხდებოდა საქონლის ჩაწოლა საქონელგამტარ ქსელში, ხოლო მუშები და გლეხები უსაქონლოდ და უპროდუქტოდ რჩებოდნენ. შედეგად — ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრების მოშლა, მიუხედავად საქონლის და პროდუქტების არსებობისა. ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრება რომ მძლავრად ჩქეფდეს, ხოლო მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობას თავისი პროდუქციის შემდგომი ზრდის სტიმული ჰქონდეს, საჭიროა მოგვეპოვებოდეს კიდევ ერთი პირობა, სახელდობრ — გაშლილი **საქონელბრუნვა** ქალაქსა და სოფელს შორის, ჩვენი ქვეყნის რაიონებსა და ოლქებს შორის, სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგებს შორის. საჭიროა, რომ ჩვენი ქვეყანა დაფარული იყოს სავაჭრო ბაზების, მაღაზიების, ფარდულების უხვი ქსელით. საჭიროა, რომ ამ ბაზების, მაღაზიების, ფარდულების არხებით შეუჩერებლივ წარმოებდეს საქონლის ცირკულაცია წარმოების ადგილებიდან მომხმარებლამდე. საჭიროა, რომ ამ საქმეში ჩაბმუ-

ლი იყოს სახელმწიფო სავაჭრო ქსელიც, კოოპერაციული სავაჭრო ქსელიც, ადგილობრივი მრეწველობაც, კოლმეურნეობებიც, ერთპიროვნული გლეხებიც.

სწორედ ამას ეწოდება ჩვენში გაშლილი **საბჭოთა ვაჭრობა**, ვაჭრობა **უკაპიტალისტებოდ**, ვაჭრობა **უსპეკულანტებოდ**.

როგორც ხედავთ, საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა წარმოადგენს იმ უაღრესად აქტუალურ ამოცანას, რომლის გადაუჭრელად შეუძლებელია შემდგომი წინსვლა.

და მიუხედავად ამ ჭეშმარიტების სრული სიცხადისა, პარტიას მაინც მოუხდა გადაელახა საანგარიშო პერიოდში მთელი რიგი დაბრკოლებანი საბჭოთა ვაჭრობის გაშლის გზაზე, რომელნიც მოკლედ შეიძლებოდა ჩამოგვეყალიბებინა, როგორც შედეგი კომუნისტთა ერთი ნაწილის ჭკუის ღრძობისა საბჭოთა ვაჭრობის საჭიროებისა და მნიშვნელობის საკითხებში.

დავიწყოთ იქიდან, რომ კომუნისტთა ერთი ნაწილის რიგებში ჯერ კიდევ მეფობს მედიდური, ათვალწუნებითი დამოკიდებულება საერთოდ ვაჭრობისადმი და კერძოდ საბჭოთა ვაჭრობისადმი. ამ, უკაცრავად პასუხია, კომუნისტებს საბჭოთა ვაჭრობა მიაჩნიათ მეორეხარისხოვან, უმნიშვნელო საქმედ, ხოლო ვაჭრობის მუშაკები — წყალწაღებულ ხალხად. ამ ადამიანებს, როგორც ჩანს, არ ესმით, რომ საბჭოთა ვაჭრობისადმი თავიანთი მედიდური დამოკიდებულებით ისინი გამოხატავენ არა ბოლშევიკურ შეხედულებებს, არამედ იმ კუდაბზიკა აზნაურების შეხედულებებს, რომლებსაც მოეპოვებათ დიდი ამბიცია, მაგრამ არ გააჩნიათ არავითარი ამუნიცია. **(ტაში)**. ამ ადამიანებს არ ესმით, რომ საბჭოთა ვაჭრობა ჩვენი, საკუთარი, ბოლშევიკური საქმეა, ხოლო ვაჭრობის მუშაკები, მათ შორის დახლის მუშაკები, თუ ისინი პატიოსნად მუშაობენ, — ჩვენი, რევოლუციური, ბოლშევიკური საქმის გამტარებლები არიან. **(ტაში)**. გასაგებია, რომ პარტიას დასჭირდა ცოტა დაეცხო ამ, უკაცრავად პასუხია, კომუნისტებისათვის, ხოლო მათი აზნაურული ცრურწმენანი — სანაგვე ყუთში გადაეყარა. **(ხანგრძლივი ტაში)**.

შემდეგ, ჩვენ მოგვიხდა მეორე სახის ცრურწმენათა გადალახვა. ლაპარაკია მომემარცხენო ლაყბობაზე, რომელსაც გასავალი აქვს ჩვენი მუშაკების ერთ ნაწილში, იმის შესახებ, რომ საბჭოთა ვაჭრობა ვითომ განვლილი სტადიაა, რომ ჩვენ უნდა მოვაგვაროთ პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლა, რომ ფული მალე გაუქმებული იქნება, რადგან იგი ვითომ იქცა უბრალო ანგარიშსწორების ნიშნებად, რომ საჭირო არაა ვაჭრობის განვითარება,

როდესაც კარს გვიკაკუნებს პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მომემარცხენო-წვრილბურჟუაზიულ ლაყბობას, რაც ხელსაყრელია კაპიტალისტური ელემენტებისათვის, რომლებიც ცდილობენ ჩაშალონ საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა, გასავალი აქვს არა მარტო წითელ პროფესორთა ერთ ნაწილში, არამედ ვაჭრობის ზოგიერთ მუშაკებშიც. რა თქმა უნდა, სასაცილო და სასეიროა, რომ ეს ადამიანები, რომელთაც საბჭოთა ვაჭრობის უმარტივესი საქმის მოგვარების უნარი არა აქვთ, ლაყბობენ იმაზე, რომ მზად არიან მოაგვარონ პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლის უფრო რთული და ძნელი საქმე. მაგრამ დონ-კიხოტებს სწორედ იმიტომ ჰქვიათ დონ-კიხოტები, რომ ისინი მოკლებული არიან ცხოვრების ელემენტარულ ალღოს. ამ ადამიანებს, რომლებიც ისევე დაშორებული არიან მარქსიზმს, როგორც ცა დედამიწას, ცხადია, არ ესმით, რომ ფული ჩვენში დარჩება ჯერ კიდევ დიდხანს, თვით კომუნიზმის პირველი სტადიის — განვითარების სოციალისტური სტადიის — დამთავრებამდე. მათ არ ესმით, რომ ფული წარმოადგენს ბურჟუაზიული ეკონომიკის იმ იარაღს, რომელიც თავის ხელში აიღო საბჭოთა ხელისუფლებამ და შეუფარდა სოციალიზმის ინტერესებს იმისათვის, რომ მთელი სიმძლავრით გაშალოს საბჭოთა ვაჭრობა და ამით მოამზადოს პირობები პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლისათვის. მათ არ ესმით, რომ პროდუქტების გაცვლა-გამოცვლა შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ როგორც შემცვლელი და შედეგი იდეალურად მოწესრიგებული საბჭოთა ვაჭრობისა, რაც ჩვენში ჯერ არ არის და არც მალე იქნება. გასაგებია, რომ პარტიამ, რომელიც მიისწრაფის მოაწესრიგოს გაშლილი საბჭოთა ვაჭრობა, საჭიროდ ჩათვალა დაეცხო ამ «მემარცხენე» მახინჯებისთვისაც, ხოლო მათი წვრილბურჟუაზიული ლაყბობა ქარისთვის გაეტანებინა.

შემდეგ, ჩვენ მოგვიხდა გადაგველახა ვაჭრობის მუშაკთა არაჯანსაღი ჩვეულება — საქონლის მექანიკურად განაწილებისა, მოგვეხდინა ასორტიმენტის მოთხოვნებისა და მომხმარებლის მოთხოვნების უგულებელყოფის ლიკვიდაცია, მოგვეხდინა საქონლის მექანიკურად გზავნის, ვაჭრობაში გაუპიროვნების ლიკვიდაცია. ამ მიზნით გაიხსნა საოლქო და სარაიონთაშორისო სავაჭრო ბაზები, გაიხსნა ათეულათასობით ახალი მაღაზიები და ფარდულები.

შემდეგ, საჭირო შეიქნა ბაზარზე კოოპერაციის მონოპოლიური მდგომარეობის ლიკვიდაცია, რასთან დაკავშირებით ყველა სახალხო კომისარიატს დაევალა მოეწესრიგებინათ საკუთარი საქონ-

ლით ვაჭრობა, ხოლო მომარაგების სახალხო კომისარიატს — გაეჩაღებინა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების ფართო კომერციული ვაჭრობა, რასაც მოჰყვა, ერთი მხრივ, შეჯიბრების წესით, კოოპერაციაში ვაჭრობის გაუმჯობესება, მეორე მხრივ კი — ბაზარზე ფასების დაწევა, ბაზრის გაჯანსაღება.

გავშალეთ სასადილოთა ფართო ქსელი გასაცემ საქონელზე დაკლებული ფასებით («საზოგადოებრივი კვება»), მოვაწყეთ მუშათა მომარაგების განყოფილებები ქარხნებსა და ფაბრიკებში, ამავე დროს ქარხნის მომარაგებიდან მოვხსენით ისეთი ელემენტები, რომელთაც კავშირი არ ჰქონდათ ქარხანასთან, ამასთან მარტო მძიმე მრეწველობის სახალხო კომისარიატის სისტემის ხაზით 500 ათასი გარეშე ელემენტი მაინც მოიხსნა.

მოვაწყეთ მოკლევადიანი კრედიტის ერთიანი ცენტრალიზებული ბანკი — სახელმწიფო ბანკი, ადგილებზე 2 ათას 200 რაიონული განყოფილებით, რომელთაც შესწევთ უნარი დააფინანსონ სავაჭრო ოპერაციები.

ამ ღონისძიებათა შედეგად საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) მაღაზიათა და სავაჭრო ფარდულთა ქსელის ზრდა 184 ათას 662 ერთეულიდან 1930 წელს — 277 ათას 974 ერთეულამდე 1933 წელს;

ბ) ახლად შექმნილი ქსელი საოლქო სავაჭრო ბაზებისა 1 ათას 11 ერთეულის რაოდენობით და სარაიონთაშორისო სავაჭრო ბაზებისა 864 ერთეულის რაოდენობით;

გ) ახლად შექმნილი ქსელი მუშათა მომარაგების განყოფილებებისა 1 ათას 600 ერთეულის რაოდენობით;

დ) ზრდა პურის სავაჭრო კომერციული მაღაზიების ქსელისა, რომელიც ამჟამად 330 ქალაქს მოიცავს;

ე) საზოგადოებრივი კვების სასადილოთა ქსელის ზრდა; ეს ქსელი ამჟამად მომსახურებას უწევს 19 მილიონ 800 ათას მომხმარებელს;

ვ) საქონელბრუნვის ზრდა სახელმწიფო და კოოპერაციული ხაზით საზოგადოებრივი კვების სასადილოთა ჩათვლით 18 მილიარდ 900 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს — 49 მილიარდ მანეთამდე 1933 წელს.

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ საბჭოთა ვაჭრობის მთელი ეს გაშლა საკმარისია ჩვენი ეკონომიკის საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლად. პირიქით, ახლა უფრო მეტად, ვიდრე ოდესმე, ცხადი ხდება, რომ საქონელბრუნვის ახლანდელ მდგომარეობას არ შეუძლია დააკმაყოფილოს ჩვენი საჭიროებანი. ამიტომ ამოცანა ის

არის, რომ შემდგომ გავშალოთ საბჭოთა ვაჭრობა, ჩავაბათ ამ საქმეში ადგილობრივი მრეწველობა, გავაძლიეროთ საკოლმეურნეო-გლეხური ვაჭრობა და ახალ გადამწყვეტ წარმატებებს ძივაღწიოთ საბჭოთა ვაჭრობის აღმავლობის დარგში.

მაგრამ საჭიროა აღინიშნოს, რომ საქმე არ შეიძლება განისაზღვროს მარტო საბჭოთა ვაჭრობის გაშლით. თუ ჩვენი ეკონომიკის განვითარება ებჯინება საქონელბრუნვის განვითარებას, საბჭოთა ვაჭრობის განვითარებას, სამაგიეროდ საბჭოთა ვაჭრობის განვითარება თავის მხრივ ებჯინება ჩვენი ტრანსპორტის, როგორც სარკინიგზო და წყლის, ისე საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარებას. შეიძლება ისე მოხდეს ხოლმე, რომ საქონელი არის, არის საქონელბრუნვის გაშლის სრული შესაძლებლობა, მაგრამ ტრანსპორტი ფეხდაფეხ ვერ მისდევს საქონელბრუნვის განვითარებას და უარს ამბობს ტვირთის გადაზიდვაზე. როგორც ვიცით, ხშირად სწორედ ასეც ხდება ხოლმე ჩვენში. ამიტომ ტრანსპორტი წარმოადგენს იმ ვიწრო ადგილს, რომელზედაც შეიძლება წაიბორძიკოს და, შეიძლება ითქვას, უკვე ბორძიკობს მთელი ჩვენი ეკონომიკა და, უწინარეს ყოვლისა, ჩვენი საქონელბრუნვა.

მართალია, რკინიგზის ტრანსპორტის ტვირთბრუნვა 133,9 მილიარდი ტონა-კილომეტრიდან 1930 წელს ავიდა 172 მილიარდ ტონა-კილომეტრამდე 1933 წელს. მაგრამ ეს ცოტაა, ფრიად ცოტაა ჩვენთვის, ჩვენი ეკონომიკისათვის.

წყლის ტრანსპორტის ტვირთბრუნვა 45,6 მილიარდი ტონა-კილომეტრიდან 1930 წელს ავიდა 59,9 მილიარდ ტონა-კილომეტრამდე 1933 წელს. მაგრამ ეს ცოტაა, ფრიად ცოტაა ჩვენი ეკონომიკისათვის.

აღარაფერს ვამბობ საავტომობილო ტრანსპორტზე, რომლის პარკი 1913 წლის 8 ათას 800 ავტომობილიდან (სატვირთო და სამგზავრო) გაიზარდა 1933 წლის დასასრულისათვის 117 ათას 800 ავტომობილამდე. ეს იმდენად ცოტაა ჩვენი სახალხო მეურნეობისათვის, რომ სირცხვილიც არის ამაზე ლაპარაკი.

ეჭვს გარეშეა, ტრანსპორტის ყველა ეს დარგი შესძლებდა ბევრად უფრო უკეთ მუშაობას, ტრანსპორტის ორგანოები რომ დაავადებული არ იყვნენ ცნობილი სენით, რომელსაც ეწოდება ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიული მეთოდი. ამიტომ, გარდა იმისა, რომ საჭიროა დავეხმაროთ ტრანსპორტს ადამიანებით და სახსრებით, ამოცანა ის არის, რომ აღმოვფხვრათ ტრანსპორტის ორგანოებში ბიუროკრატიულ-კანცელარიული დამოკიდებულება საქმისადმი და უფრო ოპერატიული გავხადოთ ისინი.

ამხანაგებო! ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ მრეწველობის ძირითადი საკითხები სწორად არის გადაჭრილი, და მრეწველობა ახლა მტკიცედ დგას ფეხზე. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ სოფლის მეურნეობის ძირითადი საკითხებიც სწორად არის გადაჭრილი, და სოფლის მეურნეობაც — ჩვენ შეგვიძლია ეს პირდაპირ ვთქვათ — ახლა მტკიცედ დგას ფეხზე. მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია დავკარგოთ ეს მიღწევები, თუ ჩვენი საქონელბრუნვა კოჭლობას დაიწყებს და ტრანსპორტი შემაფერხებელი ადგილი გახდება. ამიტომ საქონელბრუნვის გაშლისა და ტრანსპორტის გადაჭრით გაუმჯობესების ამოცანა წარმოადგენს იმ მორიგ და უაღრესად აქტუალურ ამოცანას, რომლის გადაუჭრელად ჩვენ არ შეგვიძლია წინსვლა.

III

პარტია

გადავდივარ პარტიის საკითხზე.

ეს ყრილობა მიმდინარეობს ლენინიზმის სრული გამარჯვების დროშით, ანტილენინურ დაჯგუფებათა ნაშთების ლიკვიდაციის დროშით.

დამარცხებული და გაცამტვერებულია ტროცკისტების ანტილენინური ჯგუფი. მისი ორგანიზატორები ახლა საზღვარგარეთ ბურჟუაზიული პარტიების უკანა კართან ატუზულან.

დამარცხებული და გაცამტვერებულია მემარჯვენე უკლონისტების ანტილენინური ჯგუფი. მისმა ორგანიზატორებმა დიდი ხანია ხელი აიღეს თავიანთ შეხედულებებზე და ახლა ყოველმხრივ ცდილობენ მოინანიონ თავიანთი ცოდვები პარტიის წინაშე.

დამარცხებული და გაცამტვერებული არიან ნაციონალ-უკლონისტური დაჯგუფებანი. მათი ორგანიზატორები ან საბოლოოდ შეუკავშირდნენ ინტერვენციონისტულ ემიგრაციას, ანდა მათ მოინანიეს შეცდომები.

ამ ანტირევოლუციური ჯგუფების მომხრეთა უმრავლესობა იძულებული გახდა ეღიარებინა პარტიის ხაზის სისწორე და კაპიტულაცია მოახდინა პარტიის წინაშე.

თუ XV ყრილობაზე კიდევ გვიხდებოდა პარტიის ხაზის სისწორის მტკიცება და ბრძოლა ცნობილ ანტილენინურ დაჯგუფებებთან, ხოლო XVI ყრილობაზე — ამ დაჯგუფებათა უკანასკნელი მომხრეების საბოლოოდ განადგურება, სამაგიეროდ ამ ყრილობაზე დასამტკიცებელიც არაფერი გვაქვს და, შეიძლება ითქვას, არც საცემი

გვყავს ვინმე. ყველა ხედავს, რომ პარტიის ხაზმა გაიმარჯვა. **(ტაშის გრიალი).**

გაიმარჯვა ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის პოლიტიკამ. მისი შედეგები ახლა ყველასათვის აშკარაა. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

გაიმარჯვა კულაკობის ლიკვიდაციისა და მთლიანი კოლექტივიზაციის პოლიტიკამ. მისი შედეგებიც ყველასათვის აშკარაა. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

ჩვენი ქვეყნის გამოცდილებით დამტკიცებულია, რომ სოციალიზმის გამარჯვება ერთ, ცალკე აღებულ ქვეყანაში სავსებით შესაძლებელია. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

ცხადია, რომ ყველა ამ წარმატებამ და, უწინარეს ყოვლისა, ხუთწლედის გამარჯვებამ მოახდინა ყველა და ყოველგვარი ანტილენინური დაჯგუფების საბოლოო დემორალიზაცია და გააცამტვერა ისინი.

უნდა ვაღიაროთ, რომ პარტია ახლა მჭიდროდ შეკავშირებულია ერთ მთელად ისე, როგორც წინათ არასოდეს არ ყოფილა შეკავშირებული. **(მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაში).**

1. იდეურ-პოლიტიკური ხელმძღვანელობის საკითხები

მაგრამ ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ბრძოლა დამთავრებულია და სოციალიზმის შემდგომი შეტევა მოხსნილია, როგორც ზედმეტი რამ?

არა, არ ნიშნავს.

ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ჩვენს პარტიაში ყველაფერი რიგზეა, არავითარი გადახრა აღარ იქნება პარტიაში, და — მაშასადამე — ახლა შეიძლება განცხრომას მივეცეთ?

არა, არ ნიშნავს.

პარტიის მტრები, ყველა ჯურის ოპორტუნისტები, ყველა სახის ნაციონალ-უკლონისტები — დავამარცხეთ. მაგრამ მათი იდეოლოგიის ნაშთები ჯერ კიდევ ცოცხლობენ პარტიის ცალკეულ წევრთა შეგნებაში და არაიშვიათად იჩენენ თავს. პარტია არ შეიძლება განვიხილოთ, როგორც გარშემო მყოფი ადამიანებისაგან მოწყვეტილი რამ. პარტია ცხოვრობს და მოღვაწეობს გარემო წრის შიგნით. გასაკვირველი არ არის, რომ არაიშვიათად პარტიაში გარედან იჭრებიან არაჯანსაღი განწყობილებანი. ხოლო ასეთი განწყობილებებისათვის ნიადაგი ჩვენს ქვეყანაში უეჭველად მოიპოვება, თუნდაც იმიტომ, რომ ჩვენში ჯერ ისევ არსებობენ მოსახლეობის ერთგვარი შუათანა ფენები როგორც ქალაქად, ისე სოფ-

ლად, რომელნიც წარმოადგენენ მასაზრდოებელ წრეს ასეთი განწყობილებებისათვის.

ჩვენი პარტიის XVII კონფერენციამ თქვა, რომ მეორე ხუთწლედის განხორციელების დროს ერთ-ერთი ძირითადი პოლიტიკური ამოცანაა «კაპიტალიზმის ნაშთების დაძლევა ეკონომიკასა და ადამიანთა შეგნებაში». ეს სავსებით სწორი აზრია. მაგრამ შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ჩვენ უკვე დავძლიეთ კაპიტალიზმის ყველა ნაშთი ეკონომიკაში? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. მით უფრო არ შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენ დავძლიეთ კაპიტალიზმის ნაშთები ადამიანთა შეგნებაში. ამის თქმა არ შეიძლება არა მარტო იმიტომ, რომ ადამიანთა შეგნება თავის განვითარებაში ჩამორჩება მათს ეკონომიურ მდგომარეობას, არამედ იმიტომაც, რომ ჯერ კიდევ არსებობს კაპიტალისტური გარემოცვა, რომელიც ცდილობს გააცოცხლოს და მხარი დაუჭიროს კაპიტალიზმის ნაშთებს სსრ კავშირის ეკონომიკასა და ადამიანთა შეგნებაში და რომლის წინააღმდეგ ჩვენ, ბოლშევიკებს, თოფისწამალი ყოველთვის მშრალად უნდა გვქონდეს შენახული.

გასაგებია, რომ ეს ნაშთები არ შეიძლება არ წარმოადგენდნენ ხელსაყრელ ნიადაგს დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის გამოცოცხლებისათვის ჩვენი პარტიის ცალკეულ წევრთა თავში. ამას დაუმატეთ ჩვენი პარტიის წევრთა უმეტესობის არც ისე მაღალი თეორიული დონე, პარტიული ორგანოების სუსტი იდეოლოგიური მუშაობა, ჩვენი პარტიული მუშაკების დატვირთვა წმინდა პრაქტიკული მუშაობით, რაც მათ საშუალებას ართმევს შეავსონ თავიანთი თეორიული ბაგაჟი, — და თქვენ მიხვდებით, თუ საიდან წარმოდგება ის დაბნეულობა ლენინიზმის მთელ რიგ საკითხებში პარტიის ცალკეულ წევრთა თავებში, რომელიც ხანდახან იჩენს ხოლმე თავს ჩვენს პრესაში და რომელიც აადვილებს დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთთა გამოცოცხლების საქმეს.

აი რატომ არ შეიძლება ითქვას, რომ ბრძოლა დამთავრებულია და რომ საჭირო აღარ არის სოციალიზმის შეტევის პოლიტიკა.

შეიძლებოდა აგვეღო ლენინიზმის მთელი რიგი საკითხები და მათზე ცხადგვეყო, თუ ჯერ კიდევ რამდენად გამძლეა პარტიის ზოგიერთ წევრთა შორის დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთები.

ავიღოთ, მაგალითად, **უკლასო სოციალისტური საზოგადოების** აშენების საკითხი. პარტიის XVII კონფერენციამ თქვა, რომ ჩვენ მივდივართ უკლასო, სოციალისტური საზოგადოების შექმნისაკენ.

გასაგებია, რომ უკლასო საზოგადოება არ შეიძლება მოვიდეს, ასე ვთქვათ, თვითდინების წესით. ის უნდა მოვიპოვოთ და ავაშენოთ ყველა მშრომელის ძალღონის დაჭიმვით, — პროლეტარიატის დიქტატურის ორგანოების გაძლიერების გზით, კლასობრივი ბრძოლის გაშლის გზით, კლასების მოსპობის გზით, კაპიტალისტურ კლასთა ნაშთების ლიკვიდაციის გზით, როგორც შინაურ, ისე გარეშე მტრებთან ბრძოლაში.

საქმე, თითქოს, ნათელია.

მაგრამ ვინ არ იცის, რომ ლენინიზმის ამ ნათელი და ელემენტარული თეზისის გამოცხადებამ წარმოშვა საკმაოდ დიდი არევდარევა თავებში და არაჯანსაღი განწყობილებანი პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში? თეზისი უკლასო საზოგადოებისაკენ ჩვენი წინსვლის შესახებ, მოცემული, როგორც ლოზუნგი, მათ გაიგეს, როგორც სტიქიური პროცესი. და ისინი ანგარიშობდნენ: თუ უკლასო საზოგადოებაა, მაშასადამე — შეიძლება შევასუსტოთ კლასობრივი ბრძოლა, შეიძლება შევასუსტოთ პროლეტარიატის დიქტატურა და, საერთოდ, ბოლო მოვუღოთ სახელმწიფოს, რომელიც სულ ერთია უნდა გაქრეს უახლოეს მომავალში. და ისინი აღტაცებულნი იწყებდნენ კუნტრუშს იმის მოლოდინში, რომ მალე არ იქნება არავითარი კლასები, — მაშასადამე არ იქნება კლასობრივი ბრძოლა, — მაშასადამე არ იქნება ზრუნვა და მღელვარება, — მაშასადამე შეიძლება დავყაროთ იარაღი და მხართეძოზე წამოვწვეთ უკლასო საზოგადოების მოსვლის მოლოდინში. **(მთელი დარბაზის საერთო სიცილი).**

ყოველ ეჭვს გარეშეა, რომ ეს არევდარევა თავებში და ეს განწყობილებანი, როგორც ორი წვეთი წყალი ერთმანეთს, ისე ჰგავს ძველმარჯვენე უკლონისტების ცნობილ შეხედულებებს, რომელთა თანახმად თვითდინებით უნდა მოხდეს ძველის შეზრდა ახალში, და ერთ მშვენიერ დღეს ჩვენ შეუმჩნევლად თავს ამოვყოფთ სოციალისტურ საზოგადოებაში.

როგორც ხედავთ, განადგურებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთებს სავსებით შესწევთ უნარი გამოცოცხლდნენ და სრულიადაც არ დაუკარგავთ კიდევ გამძლეობის უნარი.

გასაგებია, შეხედულებათა ეს არევდარევა და ეს არაბოლშევიკური განწყობილებანი რომ დაუფლებოდნენ ჩვენი პარტიის უმრავლესობას, პარტია დემობილიზებული და განიარაღებული აღმოჩნდებოდა.

შემდეგ, ავიღოთ საკითხი სასოფლო-სამეურნეო **არტელისა** და სასოფლო-სამეურნეო **კომუნის** შესახებ. ახლა ყველანი აღიარებენ,

რომ არტელი დღევანდელ პირობებში წარმოადგენს საკოლმეურნეო მოძრაობის ერთადერთ სწორ ფორმას. და ეს საკმაოდ გასაგებიცაა: ა) არტელში სწორად შეხამებულია კოლმეურნეების პირადი, საყოფაცხოვრებო ინტერესები მათს საზოგადოებრივ ინტერესებთან, ბ) არტელში მოხერხებულად ხდება პირადი, საყოფაცხოვრებო ინტერესების შეგუება საზოგადოებრივ ინტერესებთან, რაც აადვილებს გუშინდელ ერთპიროვნულ მეურნეთა აღზრდას კოლექტივიზმის სულისკვეთებით.

არტელისაგან განსხვავებით, სადაც განსაზოგადოებულია მხოლოდ წარმოების საშუალებანი, კომუნებში უკანასკნელ დრომდე განსაზოგადოებული იყო არა მარტო წარმოების საშუალებანი, არამედ კომუნის თვითეული წევრის ყოფაცხოვრებაც, ე. ი. კომუნის წევრებს, არტელის წევრებისაგან განსხვავებით, არ ჰყავდათ პირად მფლობელობაში შინაური ფრინველი, წვრილფეხა პირუტყვი, ძროხა, მარცვლეული, საკარმიდამო მიწა. ეს ნიშნავს, რომ კომუნებში წევრების პირად, საყოფაცხოვრებო ინტერესებს არა იმდენად უწევდნენ ანგარიშს და უფარდებდნენ საზოგადოებრივ ინტერესებს, რამდენადაც ამ უკანასკნელით ახშობდნენ მათ წვრილბურჟუაზიული გათანაბრების ინტერესთა გულისთვის. გასაგებია, რომ ეს გარემოება წარმოადგენს კომუნების ყველაზე სუსტ მხარეს. არსებითად სწორედ ამით აიხსნება, რომ კომუნები ფართოდ ვერ გავრცელდა და მხოლოდ ერთეულები და ათეულები მოიპოვება. ამავე მიზეზით კომუნები, რათა დაეცვათ თავისი არსებობა და არ დაშლილიყვნენ, იძულებული გახდნენ ხელი აეღოთ ყოფაცხოვრების განსაზოგადოებაზე; ისინი იწყებენ მუშაობას შრომადღეების მიხედვით, იძლევიან მარცვლეულს სახლში წასაღებად, ნებას აძლევენ წევრებს პირად მფლობელობაში იყოლიონ შინაური ფრინველი, წვრილფეხა პირუტყვი, ძროხა და სხვ.; მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ კომუნები ფაქტიურად გადავიდნენ არტელების მდგომარეობაზე. და ამაში არაფერია ცუდი, რადგან ამას მოითხოვს მასობრივი საკოლმეურნეო მოძრაობის ჯანსაღი განვითარების ინტერესები.

ეს, რა თქმა უნდა, არ ნიშნავს, რომ კომუნა საერთოდ საჭირო არ არის, რომ იგი აღარ წარმოადგენს საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლეს ფორმას. არა, კომუნა საჭიროა და ის, რასაკვირველია, საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლესი ფორმაა, მაგრამ არა ახლანდელი კომუნა, რომელიც წარმოიშვა განუვითარებელი ტექნიკისა და პროდუქტების ნაკლებობის საფუძველზე და რომელიც თვითონ გადადის არტელის მდგომარეობაზე, არამედ — მომავალი

კომუნა, რომელიც წარმოიშობა უფრო განვითარებული ტექნიკისა და პროდუქტების სიუხვის საფუძველზე. ახლანდელი სასოფლო-სამეურნეო კომუნა წარმოიშვა ნაკლებად განვითარებული ტექნიკისა და პროდუქტების ნაკლებობის საფუძველზე. არსებითად სწორედ ამით აიხსნება, რომ იქ ადგილი ჰქონდა გათანაბრებას და ნაკლებ ანგარიშს უწევდნენ თავიანთი წევრების პირად, საყოფაცხოვრებო ინტერესებს, რის გამო კომუნა იძულებულია ახლა გადავიდეს არტელის მდგომარეობაზე, სადაც გონივრულად არის შეხამებული კოლმეურნეთა პირადი და საზოგადოებრივი ინტერესები. მომავალი კომუნა აღმოცენდება განვითარებული და შეძლებული არტელიდან. მომავალი სასოფლო-სამეურნეო კომუნა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც არტელის მინდვრებზე და ფერმებში იქნება მარცვლეულის, პირუტყვის, ფრინველის, ბოსტნეულისა და ყოველგვარი სხვა პროდუქტის სიუხვე, როდესაც არტელებთან მოეწყობა მექანიზებული სამრეცხაოები, თანამედროვე სამზარეულო-სასადილოები, პურის ქარხნები და სხვ., როდესაც კოლმეურნე დაინახავს, რომ მისთვის უფრო ხელსაყრელია მიიღოს ხორცი და რძე ფერმიდან, ვიდრე იყოლიოს თავისი ძროხა და წვრილფეხა პირუტყვი, როდესაც კოლმეურნე ქალი დაინახავს, რომ მისთვის უფრო ხელსაყრელია ისადილოს სასადილოში, პური აიღოს პურის ქარხნიდან და მიიღოს გარეცხილი საცვლები საზოგადოებრივი სამრეცხაოდან, ვიდრე თვითონ მოჰკიდოს ამ საქმეს ხელი. მომავალი კომუნა წარმოიშობა უფრო განვითარებული ტექნიკისა და უფრო გაღვითარებული არტელის ბაზაზე, პროდუქტთა სიუხვის ბაზაზე. როდის იქნება ეს? რა თქმა უნდა, ჩქარა არ იქნება. მაგრამ ეს იქნება. ბოროტმოქმედება იქნებოდა ხელოვნურად დაგვეჩქარებინა არტელის მომავალ კომუნად გადაზრდის პროცესი. ეს ყველაფერს არევდარევდა და გააადვილებდა ჩვენი მტრების საქმეს. არტელის მომავალ კომუნად გადაზრდის პროცესი უნდა მიმდინარეობდეს თანდათანობით, იმისდა მიხედვით, როცა ყველა კოლმეურნე დარწმუნდება ასეთი გადაზრდის აუცილებლობაში.

ასეა საქმე არტელისა და კომუნის საკითხში.

საქმე, თითქოს, ნათელი და თითქმის ელემენტარულია.

ამავე დროს კი, პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში საგრძნობი არევდარევა არსებობს ამ საკითხში. ფიქრობენ, რომ, რაკი არტელი საკოლმეურნეო მოძრაობის ძირითად ფორმად გამოაცხადა, პარტია დაშორდა სოციალიზმს, უკან დაიხია კომუნისაგან, საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლესი ფორმიდან — დაბალი ფორმისაკენ. რატომ, იბადება კითხვა? თურმე იმიტომ, რომ არტელში არ არის თანასწო-

რობა, რადგან იქ რჩება განსხვავება არტელის წევრთა მოთხოვნილებებსა და პირად ყოფაცხოვრებაში, მაშინ როდესაც კომუნაში არის თანასწორობა, რადგან იქ გათანასწორებულია მის წევრთა მოთხოვნილებებიც და პირადი საყოფაცხოვრებო მდგომარეობაც. მაგრამ, ჯერ-ერთი, ჩვენ უკვე აღარა გვაქვს ისეთი კომუნები, სადაც არსებობდეს გათანასწორება, გათანაბრება მოთხოვნილებათა და პირადი ყოფაცხოვრების დარგში. პრაქტიკამ დაგვანახა, რომ კომუნები აუცილებლად დაიღუპებოდნენ, მათ რომ უარი არ ეთქვათ გათანაბრებაზე და საქმით არ გადასულიყვნენ არტელის მდგომარეობაზე. მაშასადამე, საჭირო არ არის დაიმოწმოს ის, რაც აღარ არსებობს ბუნებაში. მეორეც, ყოველმა ლენინელმა იცის, თუ ის ნამდვილი ლენინელია, რომ გათანაბრება მოთხოვნილებათა და პირადი ყოფაცხოვრების დარგში არის რეაქციული წვრილბურჟუაზიული უაზრობა, რომელიც შეეფერება ასკეტების რომელიმე პირველყოფილ სექტას, მაგრამ არა მარქსისტულად მოწყობილ სოციალისტურ საზოგადოებას, რადგან არ შეიძლება მოვითხოვოთ, რომ ყველა ადამიანს ერთნაირი მოთხოვნილება და გემოვნება ჰქონდეს, რომ ყველა ადამიანი თავის პირად ყოფაცხოვრებაში ერთი ნიმუშის მიხედვით ცხოვრობდეს. და, ბოლოს: განა მუშებს შორის არ რჩება განსხვავება როგორც მოთხოვნილებებში, ისე პირად ყოფაცხოვრებაში? განა ეს იმას ნიშნავს, რომ მუშები უფრო შორს დგანან სოციალიზმისაგან, ვიდრე სასოფლო-სამეურნეო კომუნების წევრები?

ეს ადამიანები, ალბათ, ფიქრობენ, რომ სოციალიზმი მოითხოვს საზოგადოების წევრთა მოთხოვნილებებისა და პირადი ყოფაცხოვრების გათანაბრებას, გათანასწორებას, ნიველირებას. ლაპარაკიც ზედმეტია იმაზე, რომ ასეთ შეხედულებას საერთო არაფერი აქვს მარქსიზმთან, ლენინიზმთან. მარქსიზმს თანასწორობა ესმის არა როგორც გათანაბრება პირადი მოთხოვნილებებისა და ყოფაცხოვრების დარგში, არამედ როგორც კლასების მოსპობა, ე. ი. ა) ყველა მშრომელის თანაბრად განთავისუფლება ექსპლოატაციისაგან მას შემდეგ, რაც კაპიტალისტები დამხობილი და ექსპროპრიირებული არიან, ბ) ყველასათვის თანაბრად გაუქმება წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთრებისა მას შემდეგ, რაც ისინი მთელ საზოგადოებას გადაეცა საკუთრებად, გ) ყველას თანაბარი ვალდებულება იშრომოს თავისი უნარის მიხედვით და ყველა მშრომელის თანაბარი უფლება მიიღოს ამისათვის თავისი შრომის მიხედვით (**სოციალისტური** საზოგადოება), დ) ყველას თანაბარი ვალდებულება იშრომოს თავისი უნარის მიხედვით და ყველა მშრომელის თანაბა-

რი უფლება მიიღოს ამისათვის თავისი მოთხოვნილების მიხედვით (კომუნისტური საზოგადოება). ამასთან მარქსიზმი გამოდის იქიდან, რომ ადამიანთა გემოვნება და მოთხოვნილება არ არის ხოლმე და არც შეიძლება იყოს ერთნაირი და თანაბარი ხარისხით ან რაოდენობით არც სოციალიზმის პერიოდში, არც კომუნიზმის პერიოდში.

აი თანასწორობის მარქსისტული გაგება.

არავითარ სხვაგვარ თანასწორობას მარქსიზმი არ ცნობდა და არცა ცნობს.

აქედან იმ დასკვნის გამოყვანა, რომ სოციალიზმი მოითხოვს საზოგადოების წევრების მოთხოვნილებათა გათანაბრებას, გათანასწორებას, ნიველირებას, მათი გემოვნებისა და პირადი ყოფა-ცხოვრების ნიველირებას, რომ მარქსისტების გეგმის მიხედვით ყველას ერთნაირი კოსტიუმი უნდა ეცვას და ჭამდეს ერთნაირ კერძს, ერთი და იმავე რაოდენობით, — ნიშნავს უხამსობის ლაპარაკს და ცილისწამებას მარქსიზმის მიმართ.

დროა შევითვისოთ, რომ მარქსიზმი გათანაბრების მტერია. ჯერ კიდევ «კომუნისტური პარტიის მანიფესტში» მარქსი და ენგელსი კიცხავდნენ პრიმიტიულ უტოპიურ სოციალიზმს, უწოდებდნენ მას რეაქციულს «საყოველთაო ასკეტიზმისა და უხეში გათანაბრების» ქადაგებისათვის. ენგელსმა თავის «ანტი-დიურინგში» მთელი თავი უძღვნა გამანადგურებელ კრიტიკას იმ «რადიკალური გათანაბრებითი სოციალიზმისას», რომელიც დიურინგმა წამოაყენა მარქსისტული სოციალიზმისადმი დასაპირისპირებლად.

«თანასწორობის პროლეტარული მოთხოვნის რეალური შინაარსი, — ამბობდა ენგელსი, — მდგომარეობს **კლასების მოსპობის** მოთხოვნაში. თანასწორობის ყოველგვარ მოთხოვნას, რომელიც ამის იქით მიდის, აუცილებლად მივყავართ უაზრობამდე».

ამასვე ამბობს ლენინი:

ენგელსი ათასჯერ მართალი იყო, როცა წერდა: თანასწორობის გაგება კლასების მოსპობის **გარეშე** ყოვლად სულელური და უაზრო ცრურწმენაა. ბურჟუაზიული პროფესორები თანასწორობის ცნების გამო ცდილობდნენ ჩვენთვის ბრალი დაედოთ იმაში, თითქოს ჩვენ გვინდოდეს ერთი ადამიანი მეორის თანაბარი გავხადოთ. ამ უაზრობაში, რომელიც მათ თვითონ გამოიგონეს, ისინი ცდილობდნენ ბრალი დაედოთ სოციალისტებისათვის. მაგრამ მათ თავიანთი უმეცრების გამო არ იცოდნენ, რომ სოციალისტები — და სახელდობრ თანამედროვე მეცნიერული სოციალიზმის ფუძემდებელნი, მარქსი და ენგელსი — ლაპარაკობდნენ: თანასწორობა არის ცარიელი ფრაზა, თუ ამ თანასწორობაში არ ვიგულისხმებთ კლასების მოსპობას. ჩვენ გვინდა მოვსპოთ კლასები, ამ მხრივ ჩვენ თანასწორობას კემხრობით. მაგრამ იმას პრეტენზია, რომ ჩვენ ყველა ადამიანს ერთმანეთის თანაბარს გავხდით,

ეს ყოვლად ცარიელი ფრაზა და ინტელიგენტის სულელური გამოგონებაა» (ლენინის სიტყვა «თავისუფლებისა და თანასწორობის ლოზუნგებით ხალხის მოტყუების შესახებ», ტ. XXIV, გვ. 293 — 294).

ვგონებ, ნათელია.

ბურჟუაზიული მწერლები ხალისით სახავენ მარქსისტულ სოციალიზმს, როგორც მეფის ძველ ყაზარმას, სადაც ყველაფერი ემორჩილება გათანაბრების «პრინციპს». მაგრამ მარქსისტებს არ შეუძლიათ პასუხისმგებელი იყვნენ ბურჟუაზიული მწერლების უმეცრებისა და ყეყეჩობისათვის.

ეჭვს გარეშეა, რომ ეს დაბნეულობა პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში მარქსისტული სოციალიზმის შესახებ და სასოფლო-სამეურნეო კომუნების გათანაბრებითი ტენდენციებით გატაცება, როგორც ორი წვეთი წყალი ერთმანეთს, ისე წააგავს წვრილბურჟუაზიულ შეხედულებებს ჩვენი მომემარცხენო უთავგზური ადამიანებისას, რომელთა მხრივ სასოფლო-სამეურნეო კომუნების იდეალიზაცია ერთ დროს იქამდე მიდიოდა, რომ ისინი ცდილობდნენ შეექმნათ კომუნები თვით ფაბრიკებსა და ქარხნებშიც კი, სადაც კვალიფიციური და არაკვალიფიციური მუშები, მუშაობდნენ რა ყველანი თავისი პროფესიის მიხედვით, ვალდებული იყვნენ საერთო ქვაბში მოექციათ თავიანთი ხელფასი და შემდეგ თანაბრად გაეყოთ. ცნობილია, თუ რა ზიანი მიაყენა ჩვენს მრეწველობას «მემარცხენე» უთავგზურთა ამ ბავშვურ-გათანაბრებითმა ვარჯიშობამ.

როგორც ხედავთ, დამარცხებულ ანტიპარტიულ ჯგუფთა იდეოლოგიის ნაშთებს საკმაოდ დიდი გამძლეობა აქვთ.

გასაგებია, ამ მომემარცხენო შეხედულებებს რომ გაემარჯვნათ პარტიაში, პარტია აღარ იქნებოდა მარქსისტული, ხოლო საკოლმეურნეო მოძრაობა საბოლოოდ დეზორგანიზებული იქნებოდა.

ან, მაგალითად, ავიღოთ საკითხი ლოზუნგისა: **«ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული».** ეს ლოზუნგი მარტო კოლმეურნეებს როდი ეხება. იგი უფრო მეტად ეხება მუშებს, რადგან ჩვენ გვინდა გადავაქციოთ ყველა მუშა შეძლებულად, — ისეთ ადამიანებად, რომლებიც ეწევიან შეძლებულ და სავსებით კულტურულ ცხოვრებას.

საქმე, თითქოს, ნათელია. რა საჭირო იყო კაპიტალიზმის დამხობა 1917 წლის ოქტომბერში და სოციალიზმის შენება მთელი რიგი წლების მანძილზე, თუ არ მივაღწევთ იმას, რომ ჩვენში ადამიანები კეთილდღეობაში ცხოვრობდნენ. სოციალიზმი ნიშნავს არა სიღატაკესა და გაჭირვებას, არამედ სიღატაკისა და გაჭირვების მოსპობას,

შეძლებული და კულტურული ცხოვრების ორგანიზაციას საზოგადოების ყველა წევრისათვის.

მაგრამ ამ ნათელმა და არსებითად ელემენტარულმა ლოზუნგმა მთელი რიგი გაუგებრობანი, დომხალი და აბნეულობა გამოიწვია პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში. ეს ლოზუნგი, ამბობენ ისინი, დაბრუნება ხომ არ არის ძველი, პარტიის მიერ უარყოფილი ლოზუნგი-საკენ: «გამდიდრდით»? თუ ყველა შეძლებული გახდა, განაგრძობენ ისინი, და ღარიბები აღარ იქნებიან, — ვიღას უნდა დავეყრდნოთ ჩვენ, ბოლშევიკები, ჩვენს მუშაობაში, როგორღა ვიმუშავებთ ჩვენ უღარიბებოდ?

შეიძლება ეს სასაცილოც არის, მაგრამ პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში ასეთ გულუბრყვილო და ანტილენინურ შეხედულებათა არსებობა წარმოადგენს უეჭველ ფაქტს, რომელსაც არ შეიძლება ანგარიში არ გავუწიოთ.

ამ ადამიანებს, ალბათ, არ ესმით, რომ ლოზუნგს — «გამდიდრდით» და ლოზუნგს — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» — შორის მთელი უფსკრულია. ჯერ-ერთი, გამდიდრება შეუძლიათ მხოლოდ **ცალკეულ** პირებს ან ჯგუფებს, იმ დროს როცა ლოზუნგი შეძლებული ცხოვრების შესახებ ეხება არა ცალკეულ პირებს ან ჯგუფებს, არამედ **ყველა** კოლმეურნეს. მეორეც, **ცალკეული** პირები ან ჯგუფები იმისათვის მდიდრდებიან, რომ დაიმორჩილონ დანარჩენი ადამიანები და გაუწიონ მათ **ექსპლოატაცია**, იმ დროს როცა ლოზუნგი **ყველა** კოლმეურნის შეძლებული ცხოვრების შესახებ, კოლმეურნეობებში წარმოების საშუალებათა განსაზოგადოების დროს, **გამორიცხავს** ერთის მიერ მეორის ექსპლოატაციის ყოველგვარ შესაძლებლობას. მესამეც, ლოზუნგი «გამდიდრდით» მოცემული იყო ახალი ეკონომიური პოლიტიკის დაწყებითი სტადიის პერიოდში, როცა ხდებოდა კაპიტალიზმის ნაწილობრივი აღდგენა, როცა კულაკებს ძალა ჰქონდათ, ქვეყანაში ჭარბობდა ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობა, კოლექტიური მეურნეობა კი ჩანასახ მდგომარეობაში იყო, იმ დროს როცა ლოზუნგი — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» მოცემულია ახალი ეკონომიური პოლიტიკის უკანასკნელ სტადიაში, როცა კაპიტალისტური ელემენტები მრეწველობაში მოსპობილი არიან, კულაკები სოფლად განადგურებული არიან, ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობა მოქცეულია უკანა რიგში, ხოლო კოლმეურნეობები გადაქცეულია სოფლის მეურნეობის გაბატონებულ ფორმად. აღარას ვამბობ იმაზე, რომ ლოზუნგი — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» მოცემულია არა იზოლირებულად, არამედ განუყოფელ

კავშირში ლოზუნგთან — «გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად».

განა ცხადი არ არის, რომ ლოზუნგი «გამდიდრდით» არსებითად ნიშნავდა მოწოდებას კაპიტალიზმის **აღდგენისაკენ,** იმ დროს როცა ლოზუნგი «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» ნიშნავს მოწოდებას — **მოვსპოთ** კაპიტალიზმის უკანასკნელი ნაშთები კოლმეურნეობათა ეკონომიური ძლიერების განმტკიცების გზით და ყველა კოლმეურნის შეძლებულ მშრომელად გადაქცევის გზით? **(ხმები:** «სწორია!»).

განა ცხადი არ არის, რომ ამ ლოზუნგებს შორის საერთო არაფერია და არც შეიძლება იყოს? **(ხმები:** «სწორია!»).

რაც შეეხება იმას, თითქოს უღარიბებოდ წარმოუდგენელია ბოლშევიკური მუშაობაც და სოციალიზმიც, ეს ისეთი სისულელეა, რომლის შესახებ უხერხულიც კია ლაპარაკი. ლენინელები ეყრდნობიან ღარიბებს, როცა არიან კაპიტალისტური ელემენტები და არიან ღარიბები, რომლებსაც ექსპლოატაციას უწევენ კაპიტალისტები. მაგრამ როცა კაპიტალისტური ელემენტები განადგურებული არიან, ხოლო ღარიბები განთავისუფლებული არიან ექსპლოატაციისაგან, ლენინელების ამოცანა ის კი არ არის, რომ განამტკიცონ და შეინარჩუნონ სიღარიბე და ღარიბები, რომელთა არსებობის წანამძღვრები უკვე მოსპობილია, არამედ ის, რომ მოსპონ სიღარიბე და აამაღლონ ღარიბები შეძლებულ ცხოვრებამდე. სისულელე იქნებოდა გვეფიქრა, რომ სოციალიზმი შეიძლება აშენდეს სიღატაკისა და გაჭირვების ბაზაზე, ადამიანთა პირადი მოთხოვნილებების შემცირებისა და მათი საარსებო დონის ღარიბთა საარსებო დონემდე დაქვეითების ბაზაზე, იმ ღარიბთა დონემდე, რომელთაც თვითონაც აღარ სურთ ღარიბებად დარჩნენ და მიიწევენ მაღლა, შეძლებული ცხოვრებისაკენ. ვისთვისაა საჭირო ასეთი, უკაცრავად პასუხია, სოციალიზმი? ეს იქნებოდა არა სოციალიზმი, არამედ სოციალიზმის კარიკატურა. სოციალიზმი შეიძლება აშენდეს მხოლოდ საზოგადოების საწარმოო ძალთა სწრაფი ზრდის ბაზაზე, პროდუქტებისა და საქონლის სიუხვის ბაზაზე, მშრომელთა შეძლებული ცხოვრების ბაზაზე, კულტურულობის სწრაფი ზრდის ბაზაზე. ვინაიდან სოციალიზმი, მარქსისტული სოციალიზმი, ნიშნავს პირად მოთხოვნილებათა არა შემცირებას, არამედ მათ ყოველნაირად გაფართოებას და გაფურჩქვნას, ამ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილების არა შეზღუდვას ან მასზე უარის თქმას, არამედ კულტურულად განვითარებული მშრომელი ადამიანების ყველა მოთხოვნილების ყოველმხრივ და სრულ დაკმაყოფილებას.

ეჭვს გარეშეა, რომ ეს არევდარევა პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში სიღარიბისა და შეძლებულობის შესახებ არის ჩვენი იმ მომემარცხენო უთავგზური ადამიანების შეხედულებათა ანარეკლი, რომლებიც აიდეალებენ ღარიბებს, როგორც ბოლშევიზმის სამუდამო დასაყრდენს ყველა და ყოველგვარ პირობაში, და რომლებიც კოლმეურნეობებს უყურებენ, როგორც გააფთრებული კლასობრივი ბრძოლის სარბიელს.

როგორც ხედავთ, აქაც, ამ საკითხშიც, დამარცხებული ანტიპარტიული ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთები კიდევ არ კარგავენ თავის გამძლეობას.

გასაგებია, ამის მსგავს უთავგზურ შეხედულებებს რომ გაემარჯვნათ ჩვენს პარტიაში, კოლმეურნეობებს არ ექნებოდათ ის წარმატებანი, რომლებსაც მათ მიაღწიეს ორი უკანასკნელი წლის განმავლობაში, და ისინი უმოკლეს ვადაში დაიშლებოდნენ.

ან ავიღოთ, მაგალითად, **ნაციონალური საკითხი.** აქაც აგრეთვე, ნაციონალური საკითხის დარგშიც, ისევე როგორც სხვა საკითხების დარგში, პარტიის ერთი ნაწილის შეხედულებებში არევდარევაა, რომელიც ერთგვარ საფრთხეს ქმნის. მე ვლაპარაკობდი კაპიტალიზმის ნაშთების გაძლეობაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ კაპიტალიზმის ნაშთები ადამიანთა შეგნებაში გაცილებით უფრო გამძლეა ნაციონალური საკითხის დარგში, ვიდრე რომელიმე სხვა დარგში. ისინი უფრო გამძლე არიან, რადგან მათ აქვთ შესაძლებლობა კარგად შეინიღბონ თავი ნაციონალური კოსტიუმით. ბევრი ფიქრობს, რომ სკრიპნიკის შეცოდება ცალკეული შემთხვევაა, საერთო წესიდან გამონაკლისია. ეს არაა მართალი. სკრიპნიკისა და მისი ჯგუფის შეცოდება უკრაინაში გამონაკლისი არ არის. ასეთივე ნაღრძობები ემჩნევათ ცალკეულ ამხანაგებს სხვა ნაციონალურ რესპუბლიკებშიც.

რას ნიშნავს გადახრა ნაციონალიზმისაკენ, — სულ ერთია, საქმე ეხება გადახრას ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ თუ გადახრას ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ? ნაციონალიზმისაკენ გადახრა არის მუშათა კლასის ინტერნაციონალისტური პოლიტიკის შეგუება ბურჟუაზიის ნაციონალისტური პოლიტიკისადმი. ნაციონალიზმისაკენ გადახრა გამოხატავს «თავისი», «ნაციონალური» ბურჟუაზიის ცდებს — ძირი გამოუთხაროს საბჭოთა წყობილებას და აღადგინოს კაპიტალიზმი. ორივე გადახრის სათავე, როგორც ხედავთ, საერთოა. ეს არის ლენინური ინტერნაციონალიზმისაგან **დაშორება.** თუ გსურთ ბრძოლის ცეცხლი მიმართული იყოს ორივე გადახრის წინააღმდეგ, უწინარეს ყოვლისა უნდა ურტყათ ამ სათა-

ვეს, იმათ, რომელნიც შორდებიან ინტერნაციონალიზმს, — სულ ერთია, საქმე ეხება ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრას თუ ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ გადახრას. **(მჭუხარე ტაში).**

დავობენ იმაზე, თუ რომელი გადახრა წარმოადგენს მთავარ საფრთხეს, ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ გადახრა თუ ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრა? თანამედროვე პირობებში ეს არის ფორმალური და ამიტომ ფუჭი დავა. სისულელე იქნებოდა მოგვეცა ყველა დროისა და პირობებისათვის გამოსადეგი მზამზარეული რეცეპტი მთავარი და არამთავარი საფრთხის შესახებ. ასეთი რეცეპტები საერთოდ არ მოიპოვება ბუნებაში. მთავარ საფრთხეს წარმოადგენს ის გადახრა, რომლის წინააღმდეგ შეწყვიტეს ბრძოლა და რომელსაც ამგვარად საშუალება მისცეს გაზრდილიყო სახელმწიფოებრივ საფრთხემდე. **(ხანგრძლივი ტაში).**

უკრაინაში სულ ცოტა ხნის წინათ გადახრა უკრაინული ნაციონალიზმისაკენ არ წარმოადგენდა მთავარ საფრთხეს, მაგრამ როდესაც ხელი აიღეს მის წინააღმდეგ ბრძოლაზე და საშუალება მისცეს მას იქამდე გაზრდილიყო, რომ იგი ინტერვენციონისტებს შეუკავშირდა, ეს გადახრა მთავარ საფრთხედ იქცა. ნაციონალური საკითხის დარგში არსებული მთავარი საფრთხის საკითხი წყდება არა ცარიელი ფორმალური დავით, არამედ მოცემულ მომენტში საქმის მდგომარეობის მარქსისტული ანალიზით და იმ შეცდომების შესწავლით, რომლებიც დაშვებულია ამ დარგში.

იგივე უნდა ითქვას **მემარჯვენე და «მემარცხენე» გადახრაზე** საერთო პოლიტიკის სფეროში. აქაც, ისევე როგორც სხვა სფეროებში, საკმაოდ დიდი არევდარევაა ჩვენი პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში. ზოგჯერ, როდესაც აწარმოებენ ბრძოლას მემარჯვენე გადახრის წინააღმდეგ, თავს ანებებენ «მემარცხენე» გადახრას და ასუსტებენ მის წინააღმდეგ ბრძოლას, რადგან ფიქრობენ, რომ იგი სახიფათო არაა, ან ნაკლებად სახიფათოა. ეს სერიოზული და სახიფათო შეცდომაა. ეს არის დათმობა «მემარცხენე» გადახრისადმი, რაც დაუშვებელია პარტიის წევრისათვის. ეს მით უფრო დაუშვებელია, რომ ამ ბოლო დროს «მემარცხენენი» საბოლოოდ დაეშვნენ მემარჯვენეთა პოზიციაზე და არსებითად უკვე აღარაფრით განსხვავდებიან მათგან.

ჩვენ ყოველთვის ვაცხადებდით, რომ «მემარცხენენი» — ეს იგივე მემარჯვენენი არიან, რომელნიც თავიანთ მემარჯვენეობას მემარცხენე ფრაზებით ნიღბავენ. ახლა «მემარცხენენი» თვითონ ადასტურებენ ამ ჩვენს განცხადებას. აიღეთ ტროცკისტული

«ბიულეტენის» შარშანდელი ნომრები. რას მოითხოვენ და რას წერენ იქ ბატონი ტროცკისტები, რით გამოიხატება მათი «მემარცხენე» პროგრამა? ისინი მოითხოვენ: **დავშალოთ საბჭოთა მეურნეობები,** როგორც არარენტაბელური, **დავშალოთ მეტი წილი კოლმეურნეობები,** როგორც ცრუკოლმეურნეობები, **ხელი ავიღოთ კულაკობის ლიკვიდაციის პოლიტიკაზე, დავუბრუნდეთ საკონცესიო პოლიტიკას და კონცესიით გავცეთ მთელი რიგი ჩვენი სამრეწველო საწარმოები,** როგორც არარენტაბელური.

აი საზიზღარი მხდალებისა და კაპიტულანტების პროგრამა, სსრ კავშირში კაპიტალიზმის აღდგენის კონტრრევოლუციური პროგრამა!

რით განსხვავდება იგი უკიდურეს მემარჯვენეთა პროგრამისაგან? ცხადია, არაფრით. გამოდის, რომ «მემარცხენენი» აშკარად შეუერთდნენ მემარჯვენეთა კონტრრევოლუციურ პროგრამას იმისათვის, რომ შეკრან მათთან ბლოკი და აწარმოონ საერთო ბრძოლა პარტიის წინააღმდეგ.

როგორ შეიძლება ამის შემდეგ იმის ლაპარაკი, რომ «მემარცხენენი» საშიშარნი არ არიან ან ნაკლებად საშიშარნი არიან? განა ცხადი არ არის, რომ ის ადამიანები, რომლებიც ასეთ შეუსაბამობას ლაპარაკობენ, ეხმარებიან ლენინიზმის დაუძინებელ მტრებს?

როგორც ხედავთ, აქაც, პარტიის ხაზიდან გადახრების სფეროში, — სულ ერთია, ლაპარაკია გადახრებზე საერთო პოლიტიკის საკითხებში თუ გადახრებზე ნაციონალური საკითხში, — კაპიტალიზმის ნაშთებს ადამიანთა შეგნებაში, მათ შორის ჩვენი პარტიის ცალკეული წევრების შეგნებაში — საკმაო გამძლეობა აქვთ.

აი ჩვენი იდეურ-პოლიტიკური მუშაობის რამდენიმე სერიოზული და აქტუალური საკითხი, რომელთა ირგვლივ პარტიის ცალკეულ ფენებში არის შეხედულებების გაურკვევლობა, არევდარევა, ზოგჯერ კი ლენინიზმიდან პირდაპირი გადახვევაც. ხოლო ეს ერთადერთი საკითხები როდია, რომელთა მაგალითებზე შეიძლებოდა გვეჩვენებინა არევდარევა ჩვენი პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში.

შეიძლება თუ არა ამის შემდეგ ითქვას, რომ ჩვენს პარტიაში ყველაფერი თავის რიგზეა?

ცხადია, არ შეიძლება.

ჩვენი ამოცანები იდეურ-პოლიტიკური მუშაობის დარგში:

1) ჯეროვან სიმაღლეზე ავიყვანოთ პარტიის თეორიული დონე;

2) გავაძლიეროთ იდეოლოგიური მუშაობა პარტიის ყველა რგოლში;

3) ვაწარმოოთ ლენინიზმის დაუღალავი პროპაგანდა პარტიის რიგებში;

4) აღვზარდოთ პარტორგანიზაციები და მათ გარშემო მყოფი უპარტიო აქტივი ლენინური ინტერნაციონალიზმის სულისკვეთებით;

5) კი არ მივჩქმალოთ, არამედ გაბედულად გავაკრიტიკოთ ზოგიერთი ამხანაგის გადახვევა მარქსიზმ-ლენინიზმიდან;

6) სისტემატურად ვამხილოთ ლენინიზმისადმი მტრულ მიმდინარეობათა იდეოლოგია და იდეოლოგიის ნაშთები.

2. ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის საკითხები

მე ვილაპარაკე ჩვენს წარმატებებზე. ვილაპარაკე პარტიის ხაზის გამარჯვებაზე როგორც სახალხო მეურნეობისა და კულტურის დარგში, ისე პარტიაში ანტილენინურ დაჯგუფებათა დაძლევის დარგშიც. მე ვილაპარაკე ჩვენი გამარჯვების მსოფლიო-ისტორიულ მნიშვნელობაზე. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ გამარჯვება მიღწეულია ყველგან და ყველაფერში და უკვე გადაჭრილია ყველა საკითხი. ასეთი წარმატებანი და გამარჯვებანი საერთოდ არ არსებობენ ბუნებაში. გადაუჭრელი საკითხები და სხვადასხვა ხარვეზი ჩვენში ჯერ კიდევ ცოტა როდია. ჩვენს წინაშე მთელი გროვა ამოცანებია, რომლებიც გადაჭრას მოითხოვენ. მაგრამ ეს უეჭველად ნიშნავს, რომ გადაუდებელი მორიგი ამოცანების დიდი ნაწილი უკვე წარმატებით გადაწყვეტილია, და ამ აზრით ჩვენი პარტიის უდიდესი გამარჯვება უდავოა.

მაგრამ აი კითხვა: როგორ იქმნებოდა ეს გამარჯვება, როგორ მოვიპოვეთ ის საქმით, რა ბრძოლა, რა ღონისძიებათა განხორციელება გვჭირდებოდა ამისათვის?

ზოგიერთები ფიქრობენ, რომ საკმარისია გამოვიმუშაოთ პარტიის სწორი ხაზი, გამოვაცხადოთ ის ყველას გასაგონად, ჩამოვაყალიბოთ ის საერთო თეზისებისა და რეზოლუციების სახით და ხმა მივცეთ მას ერთხმად, რომ გამარჯვება მოვიდეს თავისთავად, ასე ვთქვათ, თვითდინებით. ეს, რა თქმა უნდა, მართალი არ არის. ეს დიდი შეცდომაა. ასე შეუძლიათ იფიქრონ მხოლოდ გაუსწორებელმა ბიუროკრატებმა და კანცელარისტებმა. ნამდვილად კი ეს წარმატებანი და გამარჯვებანი მივიღეთ არა თვითდინების წესით, არამედ გააფთრებული ბრძოლით პარტიის ხაზის განხორციელებისათვის. გამარჯვება არასოდეს არ მოდის თვითონ, — ჩვეულებრივად მას ბრძოლით მოიპოვებენ ხოლმე. კარგი რეზოლუციები და

დეკლარაციები პარტიის გენერალური ხაზის სასარგებლოდ — ეს მხოლოდ საქმის დასაწყისია, რადგან ისინი ნიშნავენ მხოლოდ გამარჯვების სურვილს, და არა თვით გამარჯვებას. მას შემდეგ, რაც მოცემულია სწორი ხაზი, მას შემდეგ, რაც მოცემულია საკითხის სწორი გადაჭრა, საქმის წარმატება დამოკიდებულია ორგანიზაციულ მუშაობაზე, პარტიის ხაზის განხორციელებისათვის ბრძოლის ორგანიზაციაზე, ადამიანების სწორად შერჩევაზე, ხელმძღვანელი ორგანოების გადაწყვეტილებათა შესრულების შემოწმებაზე. უამისოდ პარტიის სწორი ხაზი და სწორი გადაწყვეტილებები შეიძლება სერიოზულად დაზარალდეს. უფრო მეტიც: მას შემდეგ, რაც მოცემულია სწორი პოლიტიკური ხაზი, ორგანიზაციული მუშაობა წყვეტს ყველაფერს, მათ შორის თვით პოლიტიკური ხაზის ბედსაც, — მის შესრულებას, ან მის ჩაშლას.

ნამდვილად გამარჯვება მოპოვებულ და მიღწეულ იქნა სისტემატური და შეუპოვარი ბრძოლით ყოველგვარ სიძნელეებთან პარტიის ხაზის განხორციელების გზაზე, ამ სიძნელეთა გადალახვით, პარტიისა და მუშათა კლასის მობილიზაციით სიძნელეების გადალალახავად, ბრძოლის ორგანიზაციით სიძნელეთა დასაძლევად, უვარგისი მუშაკების მოხსნით და უკეთესი მუშაკების შერჩევით, რომლებსაც შესწევთ უნარი აწარმოონ ბრძოლა სიძნელეებთან.

რა სიძნელეებია ეს და სად ბუდობენ ისინი?

ეს სიძნელეები ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის სიძნელეებია, ჩვენი ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის სიძნელეებია. ისინი ბუდობენ თვით ჩვენში, ჩვენს ხელმძღვანელ მუშაკებში, ჩვენს ორგანიზაციებში, ჩვენი პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო, პროფკავშირული, კომკავშირული და ყოველგვარი სხვა ორგანიზაციების აპარატებში.

უნდა შევიგნოთ, რომ ჩვენი პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო და ყოველგვარი სხვა ორგანიზაციებისა და მათი ხელმძღვანელების ძალა და ავტორიტეტი უმაგალითოდ გაიზარდა. და სწორედ იმიტომ, რომ მათი ძალა და ავტორიტეტი უმაგალითოდ გაიზარდა, — მათს მუშაობაზეა ახლა დამოკიდებული ყველაფერი ანდა თითქმის ყველაფერი. ეგრეთწოდებული ობიექტური პირობების მომიზეზებას არა აქვს გამართლება. მას შემდეგ, რაც პარტიის პოლიტიკური ხაზის სისწორე დაადასტურა მთელი რიგი წლების გამოცდილებამ, ხოლო მუშებისა და გლეხების მზადყოფნა — მხარი დაუჭირონ ამ ხაზს, ეჭვს აღარ იწვევს, — ეგრეთწოდებული ობიექტური პირობების როლი მინიმუმამდე დავიდა, მაშინ როდესაც ჩვენი ორგანიზაციებისა და მათი ხელმძღვანელების როლი გადამწყვეტი, განსა-

კუთრებული შეიქნა. ეს კი რას ნიშნავს? ეს იმას ნიშნავს, რომ პასუხისმგებლობა ჩვენს მუშაობაში გარღვევათა და ნაკლთათვის ამიერიდან ცხრა მეათედით ეკისრება არა «ობიექტურ» პირობებს, არამედ გვეკისრება თვითონ ჩვენ, და მხოლოდ ჩვენ.

პარტიაში ჩვენ გვყავს ორ მილიონზე მეტი წევრი და კანდიდატი. კომკავშირში ჩვენ გვყავს ოთხ მილიონზე მეტი წევრი და კანდიდატი. ჩვენ გვყავს სამ მილიონზე მეტი მუშა-კორესპონდენტი და გლეხი-კორესპონდენტი. თავდაცვა-ავიაქიმში ჩვენ გვყავს 12 მილიონზე მეტი წევრი. პროფკავშირებში — 17 მილიონზე მეტი წევრი. ამ ორგანიზაციებს უნდა ვუმადლოდეთ ჩვენს წარმატებებს. და თუ, მიუხედავად ასეთი ორგანიზაციების და ასეთ შესაძლებლობათა არსებობისა, რომელნიც გვიადვილებენ წარმატებათა მიღწევას, ჩვენ ცოტა ნაკლი და ცოტა გარღვევა არა გვაქვს მუშაობაში, ამაში ბრალი მიგვიძღვის მხოლოდ ჩვენ, ჩვენს ორგანიზაციულ მუშაობას, ჩვენს ცუდ ორგანიზაციულ ხელმძღვანელობას.

მმართველობის აპარატების ბიუროკრატიზმი და კანცელარიულობა; ლაყბობა «საერთოდ ხელმძღვანელობის» შესახებ ნაცვლად ცოცხალი და კონკრეტული ხელმძღვანელობისა; ორგანიზაციების ფუნქციონალური აღნაგობა და პირადი პასუხისმგებლობის უქონლობა; გაუპიროვნება მუშაობაში და გათანაბრება ხელფასის სისტემაში; შესრულების სისტემატური შემოწმების უქონლობა; თვითკრიტიკის შიში, — აი სად არის ჩვენი სიძნელეების წყაროები, აი სად ბუდობენ ახლა ჩვენი სიძნელეები.

გულუბრყვილობა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ შეიძლება ამ სიძნელეების გადალახვა რეზოლუციებისა და დადგენილებების საშუალებით. ბიუროკრატები და კანცელარისტები დიდი ხანია უკვე დახელოვნდნენ იმაში, რომ სიტყვით გვაჩვენონ ერთგულება პარტიისა და მთავრობის გადაწყვეტილებებისადმი, ხოლო საქმით — მაუდის ქვეშ ამოსდონ ეს გადაწყვეტილებები. ეს სიძნელეები რომ გადაგველახა, საჭირო იყო მოგვესპო ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის ჩამორჩენა პარტიის პოლიტიკური ხაზის მოთხოვნებისაგან, საჭირო იყო აგვემაღლებინა ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის დონე სახალხო მეურნეობის ყველა სფეროში პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე, საჭირო იყო მიგვეღწია იმისათვის, რომ ჩვენს ორგანიზაციულ მუშაობას უზრუნველეყო პარტიის პოლიტიკური ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებების პრაქტიკულად გატარება ცხოვრებაში.

ეს სიძნელეები რომ გადაგველახა და მიგვეღწია წარმატებებისათვის, საჭირო იყო **მოგვეწყო** ბრძოლა ამ სიძნელეთა გადალახვი-

სათვის, საჭირო იყო ჩაგვება ამ ბრძოლაში მუშათა და გლეხთა მასები, საჭირო იყო თვით პარტიის მობილიზება, საჭირო იყო პარტიისა და სამეურნეო ორგანიზაციების გაწმენდა არასაიმედო, მერყევი, გადაგვარებული ელემენტებისაგან.

რა იყო საჭირო ამისათვის?

ჩვენ უნდა მოგვეწყო:

1) თვითკრიტიკის გაშლა და ჩვენი მუშაობის ნაკლთა გამომჟღავნება;

2) პარტიულ, საბჭოთა, სამეურნეო, პროფკავშირულ და კომკავშირულ ორგანიზაციათა მობილიზაცია სიძნელეებთან საბრძოლველად;

3) მუშურ-გლეხური მასების მობილიზაცია პარტიისა და მთავრობის ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის საბრძოლველად;

4) მშრომელთა შორის შეჯიბრებისა და დამკვრელობის გაშლა;

5) მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტ-განყოფილებათა ფართო ქსელი და პარტიულ-საბჭოთა ხელმძღვანელობის მიახლოება სოფელთან;

6) სახალხო კომისარიატების, მთავარსამმართველოებისა და ტრესტების გაწვრილერთეულება და სამეურნეო ხელმძღვანელობის მიახლოება საწარმოსთან;

7) მუშაობაში გაუპიროვნების მოსპობა და ხელფასის სისტემაში გათანაბრების ლიკვიდაცია;

8) «ფუნქციონალობის» მოსპობა, პირადი პასუხისმგებლობის გაძლიერება და გეზი კოლეგიათა ლიკვიდაციისაკენ;

9) შესრულების შემოწმების გაძლიერება და გეზი ცენტრალური საკონტროლო კომისიისა და მუშა-გლეხის რეორგანიზაციისაკენ შესრულების შემოწმების შემდგომი გაძლიერების აზრით;

10) კანცელარიებიდან კვალიფიცირებული მუშაკების გადაყვანა წარმოებასთან უფრო ახლო;

11) გაუსწორებელი ბიუროკრატებისა და კანცელარისტების მხილება და განდევნა მმართველობის აპარატებიდან;

12) პოსტებიდან მოხსნა პარტიის და მთავრობის გადაწყვეტილებათა დამრღვევებისა, თვალისამხვევებისა და მოლაყბეებისა და მათ მაგივრად დაწინაურება ახალი ადამიანებისა — საქმის ადამიანებისა, რომელთაც უნარი შესწევთ უზრუნველყონ დაკისრებული სამუშაოს კონკრეტული ხელმძღვანელობა და პარტიულ-საბჭოთა დისციპლინის განმტკიცება;

13) საბჭოთა-სამეურნეო ორგანიზაციების წმენდა და მათი შტატების შემცირება;

14) ბოლოს, პარტიის წმენდა არასაიმედო და გადაგვარებულ ადამიანთაგან.

აი, ძირითადად, ის საშუალებანი, რომლებიც პარტიას უნდა წამოეყენებინა იმისათვის, რომ დაეძლია სიძნელეები, აემაღლებინა ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის დონე პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე და, ამნაირად, უზრუნველეყო პარტიის ხაზის გატარება ცხოვრებაში.

თქვენ იცით, რომ ჩვენი პარტიის ცენტრალური კომიტეტი სწორედ ასე ეწეოდა თავის ორგანიზაციულ მუშაობას საანგარიშო პერიოდში.

ამასთან ცენტრალური კომიტეტი ხელმძღვანელობდა ლენინის გენიალური აზრით იმის შესახებ, რომ ორგანიზაციულ მუშაობაში მთავარია **ადამიანთა შერჩევა და შესრულების შემოწმება.**

ადამიანთა შერჩევასა და იმათ გადაყენებაზე, ვინც ვერ გაამართლა თავისი თავი, მე მინდოდა რამდენიმე სიტყვა მეთქვა.

გარდა გაუსწორებელი ბიუროკრატებისა და კანცელარისტებისა, რომელთა თავიდან მოშორების შესახებ ჩვენს შორის არავითარი აზრთა სხვადასხვაობა არ არის, ჩვენში არის კიდევ მუშაკთა ორი ტიპი, რომლებიც აფერხებენ ჩვენს მუშაობას, ხელს უშლიან ჩვენს მუშაობას, ხელს გვიშლიან წინსვლაში.

მუშაკთა ერთი ტიპი — ესენი არიან წარსულში ერთგვარი დამსახურების ადამიანები, ადამიანები, რომლებიც დიდკაცებად იქცნენ, ადამიანები, რომლებიც ფიქრობენ, რომ პარტიული და საბჭოთა კანონები დაწერილია არა მათთვის, არამედ ბრიყვებისათვის. ეს სწორედ ის ადამიანები არიან, რომლებსაც თავის მოვალეობად არ მიაჩნიათ შეასრულონ პარტიისა და მთავრობის გადაწყვეტილებანი და რომლებიც, ამრიგად, ანგრევენ პარტიული და სახელმწიფოებრივი დისციპლინის საფუძვლებს. რის იმედი აქვთ მათ, როდესაც პარტიულ და საბჭოთა კანონებს არღვევენ? მათ იმის იმედი აქვთ, რომ საბჭოთა ხელისუფლება, მათი ძველი დამსახურების გამო, ვერ გაბედავს ხელი ახლოს მათ. ეს თავგასული დიდკაცები ფიქრობენ, რომ ისინი უბადლონი არიან და რომ მათ შეუძლიათ დაუსჯელად დაარღვიონ ხელმძღვანელი ორგანოების გადაწყვეტილებანი. რანაირად უნდა მოვექცეთ ასეთ მუშაკებს? ისინი უყოყმანოდ უნდა მოვხსნათ ხელმძღვანელი პოსტებიდან, მიუხედავად მათი დამსახურებისა წარსულში. (**ხმები:** «მართალია!»). ისინი უნდა გადავაყენოთ თანამდებობიდან ჩამოქვეითებით

და ეს პრესაში გამოვაქვეყნოთ. **(ხმები: «მართალია!»).** ეს აუცილებელია იმისათვის, რომ ამ თავგასულ დიდკაც-ბიუროკრატებს რიხიანობა შევუმციროთ და თავისი ადგილი მივუჩინოთ. ეს აუცილებელია იმისათვის, რომ განვამტკიცოთ პარტიული და საბჭოთა დისციპლინა მთელ ჩვენს მუშაობაში. **(ხმები: «მართალია!» ტაში).**

ახლა კი მეორე ტიპის მუშაკების შესახებ. მხედველობაში მყავს ტიპი მოლაყბეებისა, მე ვიტყოდი, პატიოსანი მოლაყბეებისა **(სიცილი),** პატიოსანი, საბჭოთა ხელისუფლებისადმი ერთგული ადამიანებისა, მაგრამ რომელთაც არ შესწევთ ხელმძღვანელობის უნარი, არ შესწევთ რისიმე მოწყობის უნარი. შარშან მე საუბარი ბქონდა ერთ-ერთ ასეთ ამხანაგთან, ძალიან პატივცემულ ამხანაგთან, მაგრამ გამოუსწორებელ მოლაყბესთან, რომელსაც შეუძლია ყოველგვარი ცოცხალი საქმე ჩაახრჩოს ლაყბობაში. აი ეს საუბარი.

მე: როგორ არის თქვენში თესვის საქმე?

ის: თესვის საქმე, ამხანაგო სტალინ? ჩვენ ჩავატარეთ მობილიზაცია. **(სიცილი).**

მე: მერე რა?

ის: ჩვენ პირდაპირ დავსვით საკითხი. **(სიცილი).**

მე: მერე, შემდეგ?

ის: ჩვენ გვაქვს გარდატეხა, ამხანაგო სტალინ, მალე გვექნება გარდატეხა. **(სიცილი).**

მე: მაინც?

ის: ჩვენში ისახება ძვრანი. **(სიცილი).**

მე: კი, მაგრამ მაინც რა მდგომარეობაა თქვენში თესვის მხრივ?

ის: თესვის საქმეში ჯერ არაფერი გამოდის, ამხანაგო სტალინ. **(საერთო ხარხარი).**

აი მოლაყბის ფიზიონომია. მათ მოახდინეს მობილიზაცია, პირდაპირ დასვეს საკითხი, მათ აქვთ გარდატეხაც, ძვრებიც, საქმე კი ადგილიდან არ იძვრის.

სწორედ ისე, როგორც დაახასიათა ამას წინათ ერთმა უკრაინელმა მუშამ ერთ-ერთი ორგანიზაციის მდგომარეობა, როცა მას შეეკითხნენ ამ ორგანიზაციის ხაზის შესახებ: «რაც შეეხება ხაზს... ხაზი, რა თქმა უნდა, არის, მაგრამ მუშაობა არა ჩანს». **(საერთო სიცილი).** ეტყობა, ამ ორგანიზაციასაც ჰყავს თავისი პატიოსანი მოლაყბენი.

და როცა პოსტებიდან ხსნი ასეთ მოლაყბეებს და გზავნი რაც შეიძლება შორს ოპერატიული სამუშაოდან, ისინი ხელებს გაშლიან ხოლმე და გაკვირვებულნი კითხულობენ: «რატომ გვხსნიან? განა ჩვენ არ გავაკეთეთ ყოველივე, რაც საჭიროა საქმისათვის,

განა ჩვენ არ მოვიწვიეთ დამკვრელთა შეკრება, განა ჩვენ დამკვრელთა კონფერენციაზე არ წამოვაყენეთ პარტიისა და მთავრობის ლოზუნგები, განა ჩვენ არ ავირჩიეთ საპატიო პრეზიდიუმში ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს მთელი შემადგენლობა **(საერთო სიცილი),** განა არ გავუგზავნეთ მისალმება ამხანაგ სტალინს, — რაღა გინდათ კიდევ ჩვენგან?» **(საერთო ხარხარი).**

რა უნდა ვუყოთ ამ გამოუსწორებელ მოლაყბეებს? თუ დავტოკებთ ოპერატიულ სამუშაოზე, მათ შეუძლიათ ყოველი ცოცხალი საქმე ჩაახრჩონ წყალწყალა და გაუთავებელი სიტყვების ნიაღვარში. აშკარაა, რომ საჭიროა მათი მოხსნა ხელმძღვანელი პოსტებიდან და გადაყვანა სხვა, არაოპერატიულ სამუშაოზე. მოლაყბეებს არ უნდა ჰქონდეთ ადგილი ოპერატიულ სამუშაოზე. **(ხმები: «სწორია!» ტაში).**

როგორ წარმართავდა ცენტრალური კომიტეტი საბჭოთა და სამეურნეო ორგანიზაციებში მუშაკების შერჩევის საქმეს და როგორ აწარმოებდა იგი შესრულების შემოწმების განმტკიცების საქმეს, — ამაზე მე უკვე მოგახსენეთ მოკლედ. უფრო დაწვრილებით მოგახსენებთ ამხანაგი კაგანოვიჩი ყრილობის დღის წესრიგის მესამე პუნქტის განხილვის დროს.

რაც შეეხება შემდგომ მუშაობას შესრულების შემოწმების გაძლიერების ხაზით, ამაზე მინდოდა მეთქვა რამდენიმე სიტყვა.

შესრულების შემოწმების სწორ ორგანიზაციას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ბიუროკრატიზმთან და კანცელარიულობასთან ბრძოლის საქმეში. ხორციელდება ხელმძღვანელი ორგანიზაციების გადაწყვეტილებანი თუ მათ მაუდქვეშ ამოსდებენ ხოლმე ბიუროკრატები და კანცელარისტები? სწორად ახორციელებენ მათ თუ ამახინჯებენ? პატიოსნად და ბოლშევიკურად მუშაობს აპარატი თუ ტრიალებს ფუჭად, — ყოველივე ეს დროზე შეგვიძლია ვიცოდეთ მხოლოდ შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმების შედეგად. შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმება — ეს ის პროჟექტორია, რომელიც გვეხმარება გავაშუქოთ აპარატის მუშაობის მდგომარეობა ყოველ დროს და დღის სინათლეზე გამოვიყვანოთ ბიუროკრატები და კანცელარისტები. შეიძლება დარწმუნებით ითქვას, რომ ჩვენი ხარვეზებისა და გარღვევების ცხრა მეათედი აიხსნება შესრულების სწორად დაყენებული შემოწმების უქონლობით. ეჭვს გარეშეა, რომ შესრულების ასეთი შემოწმების დროს ხარვეზები და გარღვევები უთუოდ თავიდან იქნებოდა აცილებული.

მაგრამ, შესრულების შემოწმებამ რომ მიზანს მიაღწიოს, აუცილებელია, სულ ცოტა, ორი პირობა: პირველი, — რათა შესრულე-

ბის შემოწმება იყოს სისტემატური და არა ეპიზოდური; მეორე, — რათა შესრულების შემოწმების საქმის სათავეში პარტიულ-საბჭოთა და სამეურნეო ორგანიზაციების ყველა რგოლში იდგნენ არა მეორეხარისხოვანი პირები, არამედ საკმარისად ავტორიტეტული ადამიანები, — თვით ორგანიზაციების ხელმძღვანელები.

ყველაზე დიდი მნიშვნელობა შესრულების შემოწმების სწორ ორგანიზაციას ცენტრალური ხელმძღვანელი დაწესებულებებისათვის აქვს. მუშგლეხინს თავისი ორგანიზაციის მიხედვით არ შეუძლია დააკმაყოფილოს შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმების მოთხოვნები. რამდენიმე წლის წინათ, როცა ჩვენი სამეურნეო მუშაობა **უფრო მარტივი** და ნაკლებ დამაკმაყოფილებელი იყო, როცა შეიძლებოდა იმედის დამყარება ყველა სახალხო კომისარიატისა და ყველა სამეურნეო ორგანიზაციის მუშაობის **ინსპექტირების** შესაძლებლობაზე, — მუშგლეხინი თავის ადგილზე იყო. მაგრამ ახლა, როცა ჩვენი სამეურნეო მუშაობა გაიზარდა და უფრო რთული გახდა, და როცა **უკვე** არც საჭიროა და არც შესაძლებელი მისი **ინსპექტირება** ერთი ცენტრიდან, — მუშგლეხინი უნდა გარდაიქმნას. ჩვენ ახლა გვესაჭიროება არა ინსპექცია, არამედ ცენტრის გადაწყვეტილებათა შესრულების შემოწმება, — ჩვენ ახლა გვესაჭიროება **კონტროლი** ცენტრის გადაწყვეტილებათა შესრულებისა. ჩვენ ახლა გვესაჭიროება ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც, არ დაისახავს რა ყველას და ყველაფრის ინსპექტირების უნივერსალურ მიზანს, შესძლებს მთელი თავისი ყურადღება მიაპყროს მუშაობას კონტროლის გასაწევად, მუშაობას საბჭოთა ხელისუფლების ცენტრალური დაწესებულებების გადაწყვეტილებათა შესრულების შესამოწმებლად. ასეთი ორგანიზაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ საბჭოთა კონტროლის კომისია სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან, რომელიც იმუშავებს სახკომსაბჭოს დავალებებით და რომელსაც ადგილებზე ეყოლება ადგილობრივი ორგანიზაციებისაგან დამოუკიდებელი წარმომადგენლები. ხოლო მას რომ საკმაო ავტორიტეტი ჰქონდეს და შეეძლოს საჭიროების დროს პასუხისგებაში მისცეს რომელიც გნებავთ პასუხისმგებელი მუშაკი, — ამისათვის აუცილებელია, რომ საბჭოთა კონტროლის კომისიის წევრების კანდიდატებს ასახელებდეს პარტიის ყრილობა და ამტკიცებდნენ სსრ კავშირის სახკომსაბჭო და ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი. მე ვფიქრობ, რომ მხოლოდ ასეთი ორგანიზაცია შესძლებდა საბჭოთა კონტროლისა და საბჭოთა დისციპლინის **განმტკიცებას**.

რაც შეეხება ცენტრალურ საკონტროლო კომისიას, როგორც ცნობილია, იგი დაარსებული იყო უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად გათიშვის თავიდან ასაცილებლად პარტიაში. თქვენ იცით, რომ გათიშვის საფრთხე მართლაც იყო ჩვენში ერთ დროს. თქვენ იცით, რომ ცენტრალურმა საკონტროლო კომისიამ და მისმა ორგანიზაციებმა შესძლეს გათიშვის საფრთხის თავიდან აცილება. მაგრამ ახლა უკვე აღარ არის ჩვენში გათიშვის საფრთხე. სამაგიეროდ ჩვენ ახლა აუცილებლად გვესაჭიროება ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც შესძლებს თავისი მთავარი ყურადღება მიაქციოს მუშაობას პარტიისა და მისი ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებათა შესრულების შესამოწმებლად. ასეთი ორგანიზაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ პარტიული კონტროლის კომისია საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან, რომელიც იმუშავებს პარტიისა და მისი ცენტრალური კომიტეტის დავალებებით და რომელსაც ადგილებზე ეყოლება ადგილობრივი ორგანიზაციებისაგან დამოუკიდებელი წარმომადგენლები. გასაგებია, რომ ასეთ პასუხისმგებელ ორგანიზაციას დიდი ავტორიტეტი უნდა ჰქონდეს. ხოლო მას რომ საკმაო ავტორიტეტი ჰქონდეს და შეეძლოს პასუხისგებაში მისცეს რომელიც გნებავთ დამნაშავე პასუხისმგებელი მუშაკი, მათ შორის ცენტრალური კომიტეტის წევრებიც, — ამისათვის აუცილებელია, რომ ამ კომისიის წევრების არჩევა და გადაყენება შეეძლოს მხოლოდ პარტიის უმაღლეს ორგანოს — პარტიის ყრილობას. უეჭველია, რომ ასეთ ორგანიზაციას სრული უნარი ექნება — უზრუნველყოს კონტროლი პარტიის ცენტრალური ორგანოების გადაწყვეტილებათა შესრულებისადმი და განამტკიცოს პარტიული დისციპლინა.

ასეთია საქმის ვითარება ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის საკითხთა მხრივ.

ჩვენი ამოცანები ორგანიზაციული მუშაობის დარგში:

1) მომავალშიც შევუფარდოთ ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობა პარტიის პოლიტიკური ხაზის მოთხოვნებს;

2) ავამაღლოთ ორგანიზაციული ხელმძღვანელობა პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე;

3) მივაღწიოთ იმას, რათა ორგანიზაციული ხელმძღვანელობა სავსებით უზრუნველყოფდეს პარტიის პოლიტიკური ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებების განხორციელებას.

მე ვამთავრებ, ამხანაგებო, საანგარიშო მოხსენებას.

რა დასკვნები გამომდინარეობენ ამ მოხსენებიდან?

ახლა უკვე ყველა აღიარებს, რომ ჩვენი წარმატებები დიადი და არაჩვეულებრივია. ჩვენი ქვეყანა შედარებით მოკლე ხნის განმავლობაში გადაყვანილია ინდუსტრიალიზაციისა და კოლექტივიზაციის რელსებზე. წარმატებით განხორციელებულია პირველი ხუთწლედი. ეს სიამაყის გრძნობას უნერგავს და თავისი ძალღონის რწმენას უძლიერებს ჩვენს მუშაკებს. ეს, რა თქმა უნდა, კარგია. მაგრამ წარმატებებს ზოგჯერ თავისი ჩრდილოვანი მხარეც აქვთ. ისინი ზოგჯერ წარმოშობენ ერთგვარ საშიშროებათ, რომელთაც,— თუ მათ განვითარების საშუალება მიეცი,— შეუძლიათ მთელი საქმის დაშლა. არის, მაგალითად, საფრთხე, რომ ზოგიერთ ჩვენს ამხანაგს შეიძლება თავბრუ დაესხას ასეთი წარმატებებისაგან. ასეთი შემთხვევები, როგორც ვიცით, ჩვენ გვქონია. არის საფრთხე, რომ ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგი გაბრუვდება წარმატებებისაგან, საბოლოოდ თავს გაუვა და დაიწყებს გულდამშვიდებას მკვეხარა ლათაიებით, როგორიცაა: «ახლა ჩვენ ცა ქუდად არ მიგვაჩნია, დედამიწა ქალამნად» ანდა «ვინც უნდა იყოს, კუდით ქვას ვასროლინებთო» და სხვ.. ეს სრულებითაც არაა გამორიცხული, ამხანაგებო. არა არის რა ასეთ განწყობილებებზე უფრო საშიში, რადგან ისინი იწვევენ პარტიის განიარაღებას და მისი რიგების დემობილიზაციას. თუ ასეთი განწყობილებები გაბატონდნენ ჩვენს პარტიაში, შეიძლება მთელი ჩვენი წარმატებების ჩაშლის საფრთხეს წინაშე აღმოვჩნდეთ. რა თქმა უნდა, პირველი ხუთწლედი წარმატებით შევასრულეთ. ეს მართალია. მაგრამ საქმე ამით როდი თავდება და არც შეიძლება გათავდეს, ამხანაგებო. წინ გვიდევს მეორე ხუთწლედი, რომელიც აგრეთვე უნდა შევასრულოთ და აგრეთვე წარმატებით. თქვენ იცით, რომ გეგმები სრულდება სიძნელეებთან ბრძოლაში, სიძნელეთა გადალახვის მსვლელობაში. მაშასადამე, გვექნება სიძნელეები, გვექნება მათთან ბრძოლაც. ამხ. მოლოტოვი და ამხ. კუიბიშევი მოგახსენებენ თქვენ მეორე ხუთწლედის გეგმის შესახებ. მათი მოხსენებებიდან თქვენ დაინახავთ, თუ რა დიდი სიძნელეები უნდა გადავლახოთ ჩვენ ამ გრანდიოზული გეგმის განსახორციელებლად. მაშასადამე, ნანას კი არ უნდა ვეუბნებოდეთ პარტიას,— არამედ უნდა ვავითარებდეთ მასში სიფხიზლეს, კი არ უნდა მივაძინოთ იგი,— არამედ ვიყოლიოთ საბრძოლო მზადყოფნის მდგომარეობაში, კი არ უნდა განვაიარაღოთ,— არამედ უნდა შევაიარაღოთ, მისი დემობილიზაცია კი არ

უნდა მოვახდინოთ, — არამედ ვიყოლიოთ იგი მობილიზაციის მდგომარეობაში მეორე ხუთწლედის განსახორციელებლად.

აქედან გამომდინარეობს პირველი დასკვნა: **არ გაგვიტაცოს მიღწეულმა წარმატებებმა და არ გავმედიდურდეთ.**

ჩვენ მივაღწიეთ წარმატებებს იმიტომ, რომ გვქონდა პარტიის სწორი ხელმძღვანელი ხაზი და შევძელით მასების დარაზმვა ამ ხაზის ცხოვრებაში გასატარებლად. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ამ პირობების გარეშე ჩვენ არ გვექნებოდა ის წარმატებანი, რომლებიც ახლა გვაქვს და რომლებითაც სამართლიანად ვამაყობთ. მაგრამ გქონდეს სწორი ხაზი და შესძლო მისი ცხოვრებაში გატარება — ეს ძალიან იშვიათია მმართველი პარტიების ცხოვრებაში.

დააკვირდით ჩვენს ირგვლივ მდებარე ქვეყნებს: განა ბევრს ნახავთ მმართველ პარტიებს, რომლებსაც ჰქონდეთ სწორი ხაზი და რომლებიც ატარებდნენ მას ცხოვრებაში? ნამდვილად რომ ითქვას, ახლა ასეთი პარტიები არც არიან ქვეყნად, რადგან ყველა ისინი ცხოვრობენ უპერსპექტივოდ, გზა ებნევათ კრიზისის ქაოსში და ვერ ხედავენ გზებს იმისათვის, რომ თავი დააღწიონ ჭაობს. მხოლოდ ჩვენმა პარტიამ იცის, საით წაიყვანოს საქმე, და წინ მიჰყავს იგი წარმატებით. რას უნდა უმადლოდეს ჩვენი პარტია ამ თავის უპირატესობას? იმას, რომ იგი არის მარქსისტული პარტია, ლენინური პარტია. იგი უნდა უმადლოდეს იმას, რომ თავის მუშაობაში ხელმძღვანელობს მარქსის, ენგელსის, ლენინის ცოდნით. ეჭვს გარეშეა, რომ სანამ ჩვენ ამ მოძღვრების ერთგულნი ვრჩებით, სანამ ჩვენ ხელთ გვიპყრია ეს კომპასი, — გვექნება წარმატებანი ჩვენს მუშაობაში.

ამბობენ, რომ დასავლეთის ზოგიერთ სახელმწიფოში უკვე მოისპო მარქსიზმი. ამბობენ, რომ იგი თითქოს მოსპო ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურმა მიმდინარეობამ, რომელსაც ფაშიზმი ეწოდება. ეს, რა თქმა უნდა, სისულელეა. ასე ლაპარაკი შეუძლიათ მხოლოდ იმ ადამიანებს, რომლებიც არ იცნობენ ისტორიას. მარქსიზმი არის მუშათა კლასის საარსებო ინტერესების მეცნიერული გამოხატულება. რომ მოსპო მარქსიზმი, უნდა მოსპო მუშათა კლასი. მუშათა კლასის მოსპობა კი შეუძლებელია. ოთხმოც წელზე მეტმა განვლო მას შემდეგ, რაც მარქსიზმი ასპარეზზე გამოვიდა. ამ ხნის განმავლობაში ათეული და ასეული ბურჟუაზიული მთავრობები ცდილობდნენ მარქსიზმის მოსპობას. მაგრამ რა? ბურჟუაზიული მთავრობები მოდიოდნენ და მიდიოდნენ, ხოლო მარქსიზმი რჩებოდა. **(მჭიხარე ტაში).** უფრო მეტიც, — მარქსიზმმა მიაღწია იმას,

რომ მან სრული გამარჯვება მოიპოვა დედამიწის ერთ მეექვსედ ნაწილზე, ამასთან გამარჯვებას მიაღწია სწორედ იმ ქვეყანაში, სადაც მარქსიზმს საბოლოოდ განადგურებულად თვლიდნენ. **(მქუხარე ტაში)**. არ შეიძლება შემთხვევითად მივიჩნიოთ, რომ ქვეყანა, სადაც მარქსიზმმა სრული გამარჯვება მოიპოვა, ახლა ერთადერთი ქვეყანაა მსოფლიოში, რომელმაც არ იცის კრიზისები და უმუშევრობა, მაშინ როდესაც ყველა დანარჩენ ქვეყანაში, მათ შორის ფაშიზმის ქვეყნებშიც, უკვე ოთხი წელიწადია გამეფებულია კრიზისი და უმუშევრობა. არა, ამხანაგებო, ეს შემთხვევითი არ არის. **(ხანგრძლივი ტაში)**.

დიახ, ამხანაგებო, ჩვენს წარმატებებს უნდა ვუმადლოდეთ იმას, რომ ჩვენ ვმუშაობდით და ვიბრძოდით მარქსის, ენგელსის, ლენინის დროშით.

აქედან გამომდინარეობს მეორე დასკვნა: **ბოლომდე ერთგულნი ვიყოთ მარქსის, ენგელსის, ლენინის დიადი დროშისა. (ტაში)**.

სსრ კავშირის მუშათა კლასი ძლიერია არა მარტო იმით, რომ მას ჰყავს ბრძოლაში გამობრძმედილი ლენინური პარტია. შემდეგ, ის ძლიერია არა მარტო იმით, რომ მას მხარს უჭერენ მშრომელი გლეხობის მილიონიანი მასები. ის ძლიერია კიდევ იმით, რომ მას ზურგს უმაგრებს და ეხმარება მსოფლიო პროლეტარიატი. სსრ კავშირის მუშათა კლასი მსოფლიო პროლეტარიატის ნაწილია, მისი მოწინავე რაზმია, ჩვენი რესპუბლიკა კი — მსოფლიო პროლეტარიატის პირმშოა. ეჭვს გარეშეა, მას რომ დახმარებას არ უწევდეს კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასი, ის ვერ შეინარჩუნებდა ძალაუფლებას, ვერ უზრუნველყოფდა პირობებს სოციალისტური მშენებლობისათვის, — მაშასადამე, მას არ ექნებოდა ის წარმატებანი, რომელნიც ახლა აქვს. სსრ კავშირის მუშათა კლასის ინტერნაციონალური კავშირი კაპიტალისტური ქვეყნების მუშებთან, სსრ კავშირის მუშების ძმური კავშირი ყველა ქვეყნის მუშებთან, — აი საბჭოების რესპუბლიკის ძალისა და ძლიერების ერთერთი ქვაკუთხედი. დასავლეთის მუშები ამბობენ, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასი მსოფლიო პროლეტარიატის დამკვრელი ბრიგადა არისო. ეს ძალიან კარგია. ეს ნიშნავს, რომ მსოფლიო პროლეტარიატი მზად არის მომავალშიც მხარი დაუჭიროს სსრ კავშირის მუშათა კლასს თავისი ძალისა და შესაძლებლობის ფარგლებში. მაგრამ ეს ჩვენ სერიოზულ ვალდებულებებს გვაკისრებს. ეს ნიშნავს, რომ ჩვენი მუშაობით უნდა გავამართლოთ ყველა ქვეყნის პროლეტარების დამკვრელი ბრიგადის საპატიო სახელწოდება. ეს გვავალებს უკეთესად ვიმუშაოთ და უკეთესად ვიბრძოლოთ სო-

ციალიზმის საბოლოო გამარჯვებისათვის ჩვენს ქვეყანაში, სოციალიზმის გამარჯვებისათვის ყველა ქვეყანაში.

აქედან გამომდინარეობს მესამე დასკვნა: **ბოლომდე ერთგულნი ვიყოთ პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის საქმისა, ყველა ქვეყნის პროლეტარების ძმური კავშირის საქმისა. (ტაში).**

ასეთია დასკვნები.

გაუმარჯოს მარქსის, ენგელსის, ლენინის დიად და უძლეველ დროშას! **(მთელი დარბაზის მჭუხარე, ხანგრძლივი ტაში. ყრილობა ოვაციას უმართავს ამხანაგ სტალინს. მღერიან «ინტერნაციონალს». «ინტერნაციონალის» შესრულების შემდეგ ოვაცია კვლავ ახლდება ახალი ძალით. შეძახილები: «ვაშა სტალინს!», «გაუმარჯოს სტალინს!», «გაუმარჯოს პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს!»).**

საბოლოო სიტყვის მაგიერ

ამხანაგებო! კამათმა ყრილობაზე გამოააშკარავა ჩვენი პარტიული ხელმძღვანელების შეხედულებათა სრული ერთიანობა, შეიძლება ითქვას, პარტიული პოლიტიკის ყველა საკითხში. როგორც იცით, არ იყო არავითარი შეკამათება საანგარიშო მოხსენების წინააღმდეგ. მაშასადამე, გამომჟღავნდა ჩვენი პარტიის რიგების არაჩვეულებრივი იდეურ-პოლიტიკური და ორგანიზაციული სიმჭიდროვე. **(ტაში).** ახლა ვიკითხოთ, ამის შემდეგ არის თუ არა საჭირო საბოლოო სიტყვა? მე ვფიქრობ, რომ არ არის საჭირო. ამიტომ ნება მომეცით უარი ვთქვა საბოლოო სიტყვაზე. **(მჭუხარე ოვაცია, მთელი ყრილობა ფეხზე დგება, მგრგვინავი «ვაშა»; კოლექტიური ძახილი: «გაუმარჯოს სტალინს!» ყრილობა ფეხზე დგას და მღერის «ინტერნაციონალს». «ინტერნაციონალის» შესრულების შემდეგ ოვაცია ახლდება. შეძახილები: «ვაშა!» «გაუმარჯოს სტალინს!» «გაუმარჯოს ცენტრალურ კომიტეტს!»).**